

Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijai

INTEGRUOTOS MENO, MOKSLO, STUDIJŲ IR VERSLO
NACIONALINĖS KOMPLEKSNĖS PROGRAMOS

**„LIETUVOS KŪRYBINĖS IR KULTŪRINĖS
INDUSTRIJOS“**

GALIMYBIŲ STUDIJA

Rengėjai:

Antanavičiūtė Rasa (Vilniaus dailės akademija)
Gelūnas Arūnas, dr., vadovas, Kūrybinių industrijų asociacijos valdybos
pirmininkas (Vilniaus dailės akademija)
Juodelienė Aldona (Lietuvos muzikos ir teatro akademija)
Černevičiūtė Jūratė, dr. (Vilniaus Gedimino technikos universitetas)
Strazdas Rolandas, dr. (Vilniaus Gedimino technikos universitetas)
Januškevičiūtė Eglė (Vš.Į. „Bendruomeninių santykių konsultantai“)
Ratkevičius Vytautas (Užupio bendruomenės atstovas)
Žilinskaitė Viktorija, dr. (Socialinių tyrimų institutas)
Nazarovienė Daiva, dr. (Vilniaus krašto kultūros, verslo ir pilietinės iniciatyvos
asociacija „Atvažiavo meška“)
Almantaitė Laura (konsultantė)

Konsultantai:

Rasius Makselis (LR Kultūros ministerija)
Jūratė Zabiela (Advokatų kontora „Zabiela, Zabiela ir Partneriai“)

VILNIUS 2008

TURINYS

		psl.
	Įvadas	4
	Tyrimo veiklos laukas	8
1.	Esamos kūrybinių ir kultūrinių industrijų (KI) būklės apžvalga. SSGG analizė	11
1.1.	Mokslo ir studijų sistemos apžvalga KI požiūriu	17
1.1.1.	Studijų sistemos apžvalga	17
1.1.1.1.	Institucijos, rengiančios specialistus KI sektoriui	19
1.1.1.2.	Visose studijų pakopose studijuojančiųjų pagal KI aktualiausias studijų programas dinamika 2005-2007 m.	19
1.1.1.3.	Studentų „nubyrėjimo“ visose pakopose mastas pagal KI aktualiausias studijų sritis	20
1.1.1.4.	Absolventų skaičiaus dinamika	20
1.1.1.4.1.	Parengta specialistų pagal pakopas pagal KI aktualias studijų programas 205-2007 m.	20
1.1.1.4.2.	Absolventų įsidarbinimas	23
1.1.1.4.3.	Įdarbinta tyrėjų sektoriaus įmonėse	24
1.1.1.5.	Tyrėjų, dirbančių KI aktualiose tematikose mokslo ir studijų institucijose skaičių dinamika	25
1.1.1.6.	Studijų programos turinio, metodinės ir materialinės bazės, dėstytojų ir mokslininkų kvalifikacijos bei kompetencijos atitiktis studijų proceso poreikiams	25
1.1.1.7.	Specialistų atitiktis darbo rinkos poreikiams	26
1.1.2.	Mokslo sistemos apžvalga	28
1.1.2.1.	Vykdomi moksliniai tyrimai (programos ir projektai)	28
1.1.2.2.	Mokslininkų ir mokslo darbuotojų skaičius ir amžiaus struktūra (2006 m.)	31
1.1.2.3.	Mokslinės ir meninės veiklos produktyvumas	31
1.1.2.3.1.	Straipsniai ISI žurnaluose, monografijos, meninė produkcija	31
1.1.2.3.2.	Užsakomieji Lietuvos Ūkio subjektų darbai ir tarptautiniai projektai (gautos lėšos)	32
1.1.2.3.3.	Tarptautiniai bendradarbiavimo projektai	34
1.1.2.4.	Mokslinių tyrimų infrastruktūra, periodinių mokslo leidinių duomenų bazės	35
1.1.2.5.	Funkcionuojantys menų inkubatoriai	38
1.1.3.	Verslo plėtros apžvalga KI požiūriu	41
1.1.3.1.	KI subsektoriaus įmonių ir darbuotojų skaičiaus dinamikos analizė	42
1.1.3.2.	KI įmonių veiklos finansiniai rezultatai	45
1.1.4.	Studijų mokslo ir verslo integracijos laipsnis	49
1.1.5.	Verslo situacija pasaulyje, vystymosi tendencijos	49
2.	Siūlymai dėl tolimesnės kūrybinių industrijų plėtros	52
2.1.	Ilgalaikis specialistų poreikis	52
2.2.	Reikalavimai įgyjamai kvalifikacijai (žinioms ir gebėjimams)	53

2.3.	Studijų programų pertvarkymas (atnaujinimas)	54
2.4.	Studijų proceso metodinės ir materialinės bazės pertvarkymas	55
2.5.	Dėstytojų ir mokslininkų bei menininkų kompetencijos tobulinimas	56
2.6.	Mokslininkų ir kitų tyrėjų poreikis	57
2.7.	Specialistų rengimo užsienyje poreikis	58
2.8.	Specialistų ir mokslininkų iš užsienio pakvietimo ir sugrąžinimo galimybės ir poreikis	58
2.9.	MTEP tematikų vystymo Lietuvoje, MTEP programų finansuojamų iš valstybės biudžeto poreikis	59
2.10.	MTEP infrastruktūros atnaujinimo, sukūrimo ir vystymo poreikis, bibliotekų išteklių atnaujinimo, naujų prieigų prie periodinių mokslo leidinių duomenų bazių poreikis	60
2.11.	Kultūros industrijų inkubatorių ir parkų poreikis	61
2.12.	Organizacinių, teisinių, finansinių ir kitų galimybių kurtis „purpurinėms“ įmonėms poreikis	65
2.13.	Verslo ryšių su mokslo ir studijų institucijomis stiprinimas	68
2.14.	Integruoto mokslo/meno, studijų ir verslo nagrinėjamoje srityje bendros infrastruktūros poreikis	68
2.15.	Finansavimas, būtinas nagrinėjamos srities kompleksinei plėtrai	69
2.16.	Kiti būtini poreikiai – bendruomenės dalyvavimas KI produktų kūrime	71
2.17.	Rezultato ir teigiamo poveikio vertinimas	72
3.	Kūrybinių industrijų (KI) subsektoriaus plėtros prognozė	77
3.1.	KI subsektoriaus finansinių rodiklių prognozė	77
3.2.	KI subsektoriaus įmonių ir darbuotojų skaičiaus prognozė	80
4.	Siūlymai dėl Nacionalinės kompleksinės kūrybinių industrijų programos	82
5.	Summary	86

Priedai:

1. Starkevičiūtė, Margarita. (2003) *Kūrybinių ekonominių veiklų į Lietuvos ekonomiką įvertinimas*, Vilnius.
2. *Kultūros ekonomika Europoje*. (2006) („KEA European Affairs“ konsultacinė agentūra (Briuselis) bendradarbiaudama su Turku ekonomikos universitetu (Suomija) ir MKW Wirtschaftsforschung (Insbrukas, Zarbriukenas, Miunchenas)). Europos komisijos užsakymu atliktas kultūros įtakos ekonominei Europos plėtrai tyrimas.
3. Makselis, Rasmus. (2007) „Lietuvos kultūros įstaigų valdymas kūrybinių industrijų plėtojimo pagrindu“, leidinyje *Šiuolaikinis kultūros įstaigų administravimas ir valdymas*, Vilnius.
4. Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2007 m. kovo 28 d. įsakymas Nr. ĮV-217 „Dėl Kūrybinių industrijų skatinimo ir plėtros strategijos patvirtinimo“, Kūrybinių industrijų skatinimo ir plėtros strategija.
5. *Kompleksinė Lietuvos dizaino plėtra* (2008) (atliko prof. Per Mollerup su partneriais iš *Mollerup Designlab A/S*, Danija). Vilniaus dailės akademijos užsakymu parengta Lietuvos dizaino esamos padėties ir plėtros galimybių studija.
6. *Kūrybinių industrijų asociacijos* Steigimo sutarties kopija (2008).

Ivadas

Kūrybinių industrijų subsektorius yra nustatomas remiantis apibrėžimu, kad kūrybinės industrijos – tai tokios veiklos, kurių pagrindas yra individo kūrybiškumas, gebėjimai bei talentas ir kurios gali kurti materialią gerovę bei darbo vietas, kurdamos intelektinę nuosavybę.¹ Kūrybinėms industrijoms priskiriama architektūra, amatai, atlikėjų menai, dizainas, interaktyviosios kompiuterinės programos, drabužių modeliavimas, meno ir antikvarinių vertybių rinka, muzika, kinas ir videoprodukcija, leidyba, televizija ir radijas, programinė įranga ir kompiuterinės paslaugos, reklama. Didžiojoje Britanijoje kūrybinės industrijos laikomos platesnės sąvokos – kultūrinių industrijų – dalimi. Kultūrinės industrijos apima kūrybines industrijas, bibliotekas, paveldą, laisvalaikį ir turizmą bei sportą. Šioje galimybių studijoje yra naudojamos siauresniu kūrybinių industrijų subsektoriaus apibrėžimu jas glaudžiai siejant su kultūrinėmis industrijomis, tačiau į subsektorių nėra įtraukiamas sportas ir su juo susijusi veikla. (Toliau tekste kūrybinės ir kultūrinės industrijos žymimos vienu trumpiniu – **KI**).

Jau 2001 metais Lietuvoje KI uždirbo 2,1 milijardus litų, tai sudarė 2,0 procento Bendrojo vidaus produkto, o šio ūkio sektoriaus darbuotojų skaičius siekė 57 tūkstančius ir sudarė 4 procentus šalies dirbančiųjų.² Pastaraisiais metais šie rodikliai smarkiai išaugo: KI įmonės uždirbo daugiau kaip 4 mlrd.litų 2006 metais; tad realizavimo pajamos per šį penkerių metų laikotarpį išaugo 2,3 karto³. Vidutiniškai kasmet realizavimo pajamos išauga daugiau nei 400 mln. litų. Vidutinis realizavimo pajamų augimas į metus sudaro 18.3 %. Realizavimo pajamų augimo tempai ženkliai viršija Lietuvos BVP augimo tempus bei kitų subsektorių augimo tempus. Daugiausia gaunama realizavimo pajamų iš tokių KI veiklų kaip architektūros ir inžinerijos veikla, reklama, kelionių agentūrų ir ekskursijų organizatorių veikla, laikraščių leidyba, radijo ir televizijos veikla, knygų leidyba. KI įmonių **realizavimo pajamų dalis Lietuvos BVP nuo 2.1 % 2002 metais pakilo iki 5.2 % 2006 metais**. Tai rodo, kad KI sektorius šiuo metu užima svarbų vaidmenį Lietuvos ūkyje ir šis vaidmuo sparčiai didėja.

Atsižvelgiant į spartų KI sektoriaus augimą, jam specialistus rengiančiose Lietuvos aukštosiose universitetinėse mokyklose subrendo poreikis, tobulinant savo studijų ir mokslo sistemą, žymiai didesniu mastu nei iki šiol skatinti glaudžią Lietuvos meno, mokslo, studijų ir verslo integraciją. Šiam tikslui pasiekti *Vilniaus dailės akademija*, *Lietuvos muzikos ir teatro akademija* ir *Vilniaus Gedimino technikos universitetas* bei *Vilniaus kolegija* kartu su partneriais iš kitų mokslo ir studijų įstaigų, verslo įmonėmis, socialinėmis-kūrybinėmis bendruomenėmis bei kūrybinėmis organizacijomis, įsteigė „Kūrybinių industrijų asociaciją“⁴ ir inicijavo **Nacionalinės kompleksinės „Lietuvos kūrybinių ir kultūrinių industrijų“ programos** sukūrimą. Šia galimybių studija siekiama pagrįsti tokios programos aktualumą ilgalaikiam Lietuvos ekonominiam augimui ir spartesnei integracijai į Europos ekonomines ir kultūrinės struktūras

¹ „Creative Industries Mapping Document“, Department for Culture, Media and Sport, UK, 2001.

² Makselis R. „Lietuvos kultūros įstaigų valdymas kūrybinių industrijų plėtojimo pagrindu“, in *Šiuolaikinis kultūros įstaigų administravimas ir valdymas*, Vilnius, 2007. LR Kultūros ministerijos Strateginio planavimo skyriaus vedėjo Rasiaus Makselio straipsnyje pateikiami duomenys paimti iš dr. Margaritos Starkevičiūtės atlikto tyrimo *Kūrybinių ekonominių veiklų į Lietuvos ekonomiką įvertinimas*, Vilnius, 2003.

³ Detalūs KI augimo rodikliai pateikiami skyriuje „1.1.3.2. KI įmonių veiklos finansiniai rezultatai“

⁴ „Prieduose“ pateikiama šios asociacijos steigimo sutarties kopija.

užtikrinti. Studijos rengėjai, naudodamiesi jiems prieinamais statistiniais duomenimis ir Lietuvoje bei Europoje atliktais tyrimais, siekia pagrįsti išvadą, jog šios Nacionalinės kompleksinės programos įgyvendinimas prisidėtų prie Lietuvos ūkio konkurencingumo skatinimo, *kuriant jame pridėtinę vertę ir skatinant inovacijas*, bei pagerintų šiuo metu nepakankamą Europos Sąjungos struktūrinės paramos įsisavinimą.

Kuriant nacionalinę kompleksinę programą „Lietuvos kūrybinės ir kultūrinės industrijos“ dalyvauja šie verslo ir meno atstovai – meno inkubatoriai, smulkaus ir vidutinio verslo įmonės, stambiojo ir asocijuoto verslo įmonės, kūrėjų asociacijos, kitos kūrybinės bendrovės: *Viešoji įstaiga “Menų spaustuvė”, Viešoji įstaiga “Klaipėdos ekonominės plėtros agentūra”, Viešoji įstaiga Anykščių menų inkubatorius-menu studija, Viešoji įstaiga „Muzikos fondas“, Šiuolaikinio šokio asociacija, Asociacija “Lietuvos kinematografininkų sąjunga”, UAB „Ultra Nominum“, Asociacija „Lietuvos architektų sąjunga“, Asociacija „Dizaino forumas“, UAB „Contraforma“, Lietuvos grafinio dizaino asociacija, Lietuvos komunikacijos agentūrų asociacija, Viešoji įstaiga “Kino kontora”, Viešoji įstaiga “Mokslo technologijų ir inovacijų vadybos parkas”, Baltic Production Companies Association, UAB “Ekspobalta”, UAB “ARTi dizainas”, Viešoji Įstaiga „Cultural & Media Consulting“, UAB „Zidra“, UAB “Idee Fixe”, Viešoji įstaiga „Dailininkų sąjungos galerija“, UAB „Apostrofa“.*

Nacionalinės kompleksinės programos „Lietuvos kūrybinės ir kultūrinės industrijos“ sukūrimą remia šios kūrybinės-socialinės bendruomenės ir nevyriausybinės organizacijos: *Asociacija “Užupio bendruomenė”, Vilniaus krašto kultūros, verslo ir pilietinės iniciatyvos asociacija „ATVAŽIAVO MEŠKA“, Viešoji Įstaiga „Jutempus“.*

Kūrybinė ir kultūrinė ekonomika šiuo metu yra vienas sparčiausiai augančių Europos ekonomikos sektorių, kurio indėlis į bendrąjį vidaus produktą skaičiuojamas šimtais milijardų eurų, o kūrybinių industrijų įmonių ekonominis efektyvumas yra didesnis už viso privataus verslo ekonominio efektyvumo vidurkį. Europos Komisijos užsakyta konsultacinės kompanijos KEA 2006 m. atliktas tyrimas „Europos kultūros ekonomika“ parodė, jog kultūros bei kūrybos pramonės apyvarta Europoje 2003 metais buvo 654 mlrd. EUR, jo indėlis Europos BVP sudarė 2,6 proc., o pridėtinės vertės augimas buvo 19,7 proc.. Šiame sektoriuje 2004 metais Europoje dirbo 5,8 mln. darbuotojų. Padidėjus susidomėjimui šia sritimi Lietuvoje buvo parengta Kūrybinių industrijų skatinimo ir plėtros strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2007 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. IV-217. Kūrybos pramonė minima taip pat ir Nacionalinėje Lisabonos strategijos įgyvendinimo programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 1270, bei Nacionalinėje bendrojoje strategijoje (Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti). Kūrybinių ir kultūrinių industrijų svarbą pabrėžė taip pat ir Europos Tarybos 2007 m. lapkričio 16 d. rezoliucija dėl veiksmų plano kultūros srityje 2008-2010 metams, vienu iš prioritetų paskelbusi kultūrinių bei kūrybinių industrijų potencialo didinimą ypač kreipiant dėmesį į smulkaus ir vidutinio kūrybinio verslo plėtrą. Sektoriaus bei jam priskiriamų kūrybinių bei ekonominių veiklų tyrimai - pagrindinė prielaida kūrybos pramonei palankių sąlygų sudarymui. Didžiosios Britanijos 1989 bei 2001 metais atlikti „Kūrybos pramonės žemėlapiai“ yra pirmieji ir pavyzdiniai šios rūšies tyrimai, paskatinę analogiškų studijų įvairiuose Europos ir pasaulio miestuose, regionuose bei šalyse atsiradimą. Vadovaujantis šiuose dokumentuose taikoma metodologija bei padedant Britų tarybos Lietuvoje iniciatyva pakviestiems ekspertams, Lietuvoje 2003 metais buvo atlikta

kūrybinio sektoriaus indėlio šalies ekonomikai apžvalga (dr. Margarita Starkevičiūtė) bei 2005 metais sudaryti dviejų apskričių – Utenos ir Alytaus – kūrybos pramonės žemėlapiai (vadovas – prof. dr. Gintautas Mažeikis). Atsižvelgiant į būtinybę nuolat atnaujinti informaciją apie sektoriaus būklę Kultūros ministerija 2009 metais planuoja inicijuoti Lietuvos kultūros ekonomikos tyrimą. Rengiantis įsisavinti Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas 2007-2013 metais, Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija įtraukė kūrybines industrijas į Ekonomikos augimo veiksmų programą (patvirtintą Europos Komisijos sprendimu 2007 m. liepos 30 d.). Įgyvendinant šią programą numatoma teikti finansavimą meno inkubatorių tinklui Lietuvoje. *Siekiant efektyviai išnaudoti minėtų priemonių sukuriamas sąlygas būtinas kultūros bei švietimo įstaigų ir organizacijų ir kūrybinio verslo veiksmų koordinavimas, kurį galėtų padėti užtikrinti **Integruota meno, mokslo, studijų ir verslo nacionalinė kompleksinė programa.***

Vis dėlto, kūrybinis ir kultūrinis sektorius daugelyje valstybių, įskaitant ir Lietuvą, vis dar tradiciškai suvokiamas kaip paramos gavėjas ar apčiuopiamo pelno neduodanti švietimo ir ugdymo priemonė. Tokias nuostatas paneigia atlikti tyrimai ir statistiniai duomenys. „Lietuvos kūrybinių ir kultūrinių industrijų“ Nacionalinės kompleksinės programos (toliau – NKP) galimybių studijos rengėjai naudojami geriausiai žinomi šios srities tyrimais: Margaritos Starkevičiūtės atliktu „*Kūrybinių ekonominių veiklų į Lietuvos ekonomiką įvertinimu*“ (2003), Europos Komisijos užsakymu parengta studija „*Kūrybos ekonomika Europoje*“ (2006) (tyrimą atliko: „KEA European Affairs“ konsultacinė agentūra (Briuselis) bendradarbiaudama su Turku ekonomikos universitetu (Suomija) ir MKW Wirtschaftsforschung (Insbrukas, Zarbriukenas, Miunchenas)) bei Vilniaus dailės akademijos užsakymu parengta studija „*Kompleksinė Lietuvos dizaino plėtra*“ (2008) (atliko prof. Per Mollerup su partneriais iš *Mollerup Designlab A/S*, Danija). Šių tyrimų autorių išvalgas bei argumentus patvirtina ir pagrindžia studijos rengėjų iš Lietuvos statistikos departamento 2008 metais gauti duomenys. Kaip jau minėta, ne tik labiausiai išsivysčiusiose Europos šalyse, bet ir Lietuvoje kūrybinių ir kultūrinių industrijų įnašas į ekonomiką tolydžio auga, viršydamas 2,1 mlrd. litų arba 2% BVP 2002 metais; 2006 metais vien **reklamos** įmonių pajamos siekė beveik 1 milijardą litų, o visas sektorius uždirbo 4,02 milijardus litų arba 5,2% BVP⁵.

Atlikus esamos su kūrybinėmis ir kultūrinėmis industrijomis susijusios mokslo ir studijų sistemos apžvalgą, galima daryti išvadą, kad Lietuvoje visais lygmenimis gerai išplėtotas šio ūkio sektoriaus specialistų rengimas, atliekami šios srities moksliniai tyrimai, o tarp studijų personalo gausu Lietuvoje ir pasaulyje pripažintų menininkų, tačiau šioje sistemoje esama ryškių trūkumų, kylančių iš lėto reagavimo į rinkos pokyčius, nepakankamo socialinių ir verslo partnerių integravimo į studijų procesą ir mokslinę bei meninę veiklą, o taip pat elementaraus lėšų (ypač - kvalifikacijos kėlimui, naujų studijų programų kūrimui ir talentingiausių specialistų pritraukimui) stygiaus ir nepakankamai gerai jam pritaikytos aukštojo mokslo teisinės bazės. Nors vis akivaizdesni *meno, mokslo ir verslo tarpusavio integracijos* požymiai, lyginant su sparčiausiai besivystančiomis Europos valstybėmis, *esamas integracijos laipsnis toli gražu nepakankamas* norint užtikrinti Lietuvos kultūros ekonomikos konkurencingumą Europos ir pasaulio mastu. Įgyvendinant programą tikimasi *sutelkti* meninį ir mokslinį potencialą, su šia veikla susijusius verslo atstovus, tobulinti mokslo ir meno studijų sistemą, vystyti su programos plėtos kryptimis susijusius MTEP darbus (ypač – inovatyvaus dizaino ir su kūrybinio turiniu susijusių komunikacinių ir kitų

⁵ Lietuvos Statistikos departamento duomenys, gauti 2008.10.06. Išsamūs duomenys pateikiami šios galimybių studijos skyriuje „1.1.3.2. KI įmonių veiklos finansiniai rezultatai“ ir „Prieduose“.

technologijų srityje), kurti ir diegti inovacijas (ypač – plėtoti naujų kultūros ekonomikos produktų kūrimo *tarpdisciplininę* terpę), kurios galėtų duoti didžiausią naudą šalies ekonomikos ir kultūrinės bei socialinės aplinkos vystymuisi. Kita opi problema, fiksuojama ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Europoje, - kūrybinio ir kultūrinio sektoriaus talentų „nutekėjimas“. Nesukūrus tinkamos profesinės terpės ir juridinių prielaidų šiems talentams skleisti Lietuvoje, šis intelektinių-kūrybinių jėgų praradimo procesas nesiliaus ir turės, ilgalaikėje perspektyvoje, Lietuvos kultūrai ir ekonomikai fatališkų pasekmių. Šioje studijoje teikiami siūlymai, kaip tokią terpę sukurti bei kaip pakoreguoti galiojančius aukštojo mokslo teisinės bazės aktus, kad iškiliausių specialistų susigrąžinimas iš užsienio valstybių taptų lengvesnis nei šiandien. Galiausiai studijoje įvardijamos ūkio sritys, tokios kaip kultūrinis turizmas, inovatyvus pramonės dizainas ar su kūrybiniu turiniu susijusios informacinės technologijos, prie kurių gerokai sėkmingesnio nei šiuo metu išplėtojimo labai prisidėtų NKP „Lietuvos kūrybinės ir kultūrinės industrijos“ įgyvendinimas.

Tyrimo ir veiklos laukas

Studijoje „Kultūros ekonomika Europoje“ pabrėžiama, jog tiksliai apibrėžti kūrybos ir kultūros ekonomikos lauko ribas yra labai sunku dėl neišplėtotų šiai specifinei ekonomikos sričiai pritaikytų statistinių įrankių⁶. Vis dėlto, tyrėjai pateikia gan išsamią kultūrinių ir kūrybinių industrijų analizę ir klasifikaciją:

GRUPĖS	SEKTORIAI	SUBSEKTORIAI	SAVYBĖS
PAGRINDINĖS MENO SRITYS	Vaizduojamieji menai	Amatai Tapyba – skulptūra – fotografija	Negamybinės veiklos sritys. Veiklos rezultatai yra prototipiniai ir „potencialiai autorinės teisės saugomi kūriniai“ (šie rezultatai yra tankiai paplitę, todėl jie gali būti kopijuojami, bet tai nėra daroma sistemingai, kaip yra, pvz., su amatininkų dirbiniais, tam tikra scenos menų produkcija, vaizduojamaisiais menais ir pan.).
	Scenos menai	Teatras - šokiai – cirkas - festivaliai.	
	Paveldas	Muziejai – bibliotekos – archeologiniai objektai - archyvai	
1 GRUPĖ: KULTŪROS ŠAKOS	Kinas ir vaizdo produkcija		Gamybinė veikla, kurios rezultatai yra skirti masiniam atgaminimui. Rezultatai, saugomi autorinės teisės.
	Televizija ir radijas		
	Vaizdo žaidimai		
	Muzika	Muzikos įrašų rinka – gyvai atliekama muzika – autorinius mokesčius renkančios organizacijos, veikiančios muzikos sektoriuje	
	Knygos ir spauda	Knygų leidyba – žurnalų ir laikraščių leidyba	
2 GRUPĖ: KŪRYBINĖS ŠAKOS IR VEIKLOS SRITYS	Dizainas	Mados dizainas, grafinis dizainas, interjero dizainas, produktų dizainas	Veikla nebūtinai yra gamybinė, rezultatai gali būti prototipiniai. Nors rezultatai saugomi autorinės teisės, jiems gali būti taikomos ir kitokios intelektinės nuosavybės teisės (pvz., prekės ženklas). Kūrybiškumas (kūrybinis meistriškumas ir kūrybingi žmonės, dirbantys menų ir kultūros srityje) turi didelės įtakos šių kultūrai nepriskiriamų sektorių veiklai).
	Architektūra		
	Reklama		
3 GRUPĖ: SUSIJUSIOS ŠAKOS	Personalinių kompiuterių gamyba, MP3 grotuvų gamyba, judriojo ryšio priemonių gamyba ir pan.		Šios kategorijos neįmanoma apibrėžti pagal aiškius kriterijus. Ji apima daugybę kitų ūkio sektorių, priklausančių nuo pirmesnių grupių, pavyzdžiui, informacijos ir komunikacijų technologijų sektorių.

1 lentelė. Kultūros ir kūrybinio sektoriaus kontūrų apibrėžimas (Šaltinis: „Kūrybos ekonomika Europoje“ (2006)), op.cit.

⁶ „Kūrybos ekonomika Europoje“ (2006) („KEA European Affairs“ konsultacinė agentūra (Brukselis) bendradarbiaudama su Turku ekonomikos universitetu (Suomija) ir MKW Wirtschaftsforschung (Insbrukas, Zarbrücken, Miunchenas)), „Vykdytojų reziumė“, p.1.

Vadovaudamiesi šiais Europos Komisijos užsakymu atliktais tyrimais, NKP galimybių studijos rengėjai savo programos **tyrimų ir veiklos lauku laiko šias ūkio sritis** (pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių)⁷:

- Architektūros veikla
- Meninė kūryba
- Meno įrenginių eksploatavimo veikla
- Scenos pastatymų veikla
- Scenos pastatymams būdingų paslaugų veikla
- Muziejų veikla
- Bibliotekų ir archyvų veikla
- Istorinių vietų ir pastatų bei panašių turistų lankomų vietų eksploatavimas
- Atrakcionų ir teminių parkų veikla
- Kita pramogų ir poilsio organizavimo veikla
- Fotografavimo veikla
- Kino filmų, vaizdo filmų ir televizijos programų gamyba
- Pagamintų kino filmų, vaizdo filmų ir televizijos programų meninis apipavidalinimas
- Kino filmų, vaizdo filmų ir televizijos programų platinimas
- Kino filmų rodymas
- Garso įrašymas ir muzikos įrašų leidyba
- Radijo programų transliavimas
- Televizijos programų rengimas ir transliavimas
- Reklamos agentūrų veikla
- Knygų leidyba
- Žinynų, katalogų ir adresų sąrašų leidyba
- Laikraščių leidyba
- Žurnalų ir periodinių leidinių leidyba
- Kita leidyba
- Kompiuterinių žaidimų leidyba
- Kita programinės įrangos leidyba
- Kompiuterių programavimo veikla
- Interneto vartų paslaugų veikla
- Specializuota projektavimo veikla
- Viešųjų ryšių ir komunikacijos veikla
- Socialinių ir humanitarinių mokslų moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla
- Atstovavimas žiniasklaidai
- Kita, niekur kitur nepriskirta, profesinė, mokslinė ir techninė veikla
- Švietimui būdingų paslaugų veikla

Palyginus aukščiau pateiktą „1. Lentelę“ su šiuo ekonominės veiklos rūšių aprašu, akivaizdžiai matosi, jog tokios Europoje prioritetinės kūrybinės ekonomikos sritys kaip *dizainas* ar *muzika* Lietuvoje nėra išskirtos kaip atskiros ekonominės veiklos rūšys. Vienas pirmųjų NKP „Lietuvos

⁷ Veiklos rūšys pateikiamos nesilaikant klasifikatoriaus kodų numeracijos eiliškumo

kūrybinės ir kultūrinės industrijos“ uždavinių – pasiekti, kad jos užimtų Lietuvos ekonominiame gyvenime deramą vietą.

Pagrindinės NKP plėtros kryptys:

1. KI studijų kokybės ir prieinamumo skatinimas bei gerinimas;
2. Mokslinių tyrimų, meninių-kūrybinių projektų, reikalingų KI potencialui didinti, vykdymas ir plėtojimas;
3. KI sudarančių sektorių (meno, mokslo, studijų, KI verslo bei bendruomenių) integracija ir bendradarbiavimas;
4. KI infrastruktūros stiprinimas.

Perspektyviausios KI plėtojimo kryptys:

- Deramų statistinių rodiklių, apibūdinančių KI aprėptį ir veiklos parametrus, sistemos sukūrimas ir įteisinimas;
- Taikomieji tyrimai ir eksperimentiniai projektai, integruojantys meno bei kultūros medžiagą į tradicinės Lietuvos pramonės šakas (dizainas ir t.t.);
- Kultūros vartojimo bei šiuolaikinės vartojimo visuomenės procesų Lietuvoje tyrinėjimai;
- Kūrybinių industrijų darbuotojų socialinės aplinkos ir problemų (intelektinės ir autorinės teisės apsauga ir t.t.) tyrinėjimai bei rekomendacijos;
- Kūrybinių ir vietos bendruomenių bei meno pasaulių formavimosi procesai ir jų įtaka kūrybinės ekonomikos potencialo didinimui.
- Kūrybinio žmogiškojo kapitalo formavimas ir lavinimo sistemos tobulinimas

NKP „Lietuvos kūrybinės ir kultūrinės industrijos“ bus kuriama įgyvendinant integruotą meno, mokslo, studijų ir verslo programą. Bendra programos įgyvendinimui reikalinga suma apskaičiuota laikantis LR Švietimo ir mokslo įsakymu Nr. ISAK-2336 patvirtinto „Bendrosios Nacionalinės kompleksinės programos“ aprašo reikalavimo, kad vienai NKP ES finansinės paramos suma neturi viršyti 120 mln. litų. Tačiau įgyvendinant šią programą esama plačių privataus sektoriaus lėšų pritraukimo bei kofinansavimo iš LR Kultūros ministerijos bei LR Ūkio ministerijos galimybių.

1. Esamos kūrybinių ir kultūrinių industrijų (KI) būklės apžvalga

SSGG analizė

Stiprybės Bendros: 1. Kūrybinis darbas kuria didesnę pridėtinę vertę ir suteikdamas ilgalaikį konkurencinį pranašumą sudaro prielaidas sparčiai augti pajamoms.2. Kūrybinių projektų įgyvendinimas ne visada reikalauja didelių kapitalo investicijų.3. Menai ir kultūra yra pagrindinis turinio šaltinis kūrybinėms industrijoms, žiniasklaidai ir į vertybes nukreiptoms telekomunikacijų paslaugoms, jie sukuria darbo vietas (taip pat ir techninio aptarnavimo) ir kelia BVP.4. Kultūrinės institucijos, renginiai ir veikla reikšmingai veikia ekonomiką per multiplikatorius.5. Meno darbai ir kultūriniai produktai turi savo rinką, kuri sukuria geras prielaidas investicijoms.6. Menai yra „socialiai naudingi“, nes didina socialinių grupių sąsajas, gerina vietos įvaizdį, kuria privačiojo ir viešojo sektoriaus partnerystę, veikia miestų ir regionų plėtrą. Lietuvos rinka: 7. Menininkai patys sau susikuria darbo vietas.8. Didelis KI idėjų generavimo potencialas.9. Sparčiai besivystanti sritis.10. KI sektorius imlus naujovėms, naujoms technologijoms.11. Imlūs naujovėms žmogiškieji išteklių.12. Praktiškai visose kultūros ir meno srityse Lietuvoje yra pasaulinio lygio atstovų.13. Didelis KI veiklų populiarumas jaunimo tarpe.14. KI sektoriuje sukuriama didelė pridėtinė vertė, inovacijos.15. Didelė erdvė plėsti KI. Visose industrijose (socialinėje ekonominėje terpėje) yra poreikis KI produktų integravimui.16. Lanksti ir dinamiška KI specialistų veikla.17. Galimybė KI žinias ir gebėjimus pritaikyti	Silpnybės Lietuvos rinka: 1. Nepakankamas kūrybinių industrijų (toliau KI) problematikos ir aktualumo įvertinimas Lietuvos politinėje ir ekonominėje bendruomenėje.2. Lietuvoje kūryba paprastai suprantama siaurąja prasme, kaip vaizduojamasis ar scenos menas ir muzika. Toks požiūris apriboja šalies ekonominės politikos taikymo sritį ir lėtina modernizavimo procesą, nes jis neįvertina visų kūrybinio Lietuvos potencialo teikiamų galimybių.3. Valstybės prioritetai orientuoti į energetiką, žemės ūkį, techninį darbą ir fizinę infrastruktūrą, o ne kūrybiškos visuomenės, asmenybės ir KI vystymą.4. KI ir jų atstovų politinis, socialinis bei ekonominis statusas yra labai žemas.5. Centralizuotas KI finansavimas tiesiogiai nepasiekia kūrėjo (o KI pagrįstos individo talentu ir kūrybine veikla).6. Neadekvatus skaidymas tarp aukštojo ir „žemojo“ meno/kultūros.7. Nėra valstybinės KI vystymo politikos.8. Menininkų verslumo stoka.9. Tarp-sektorinio bendradarbiavimo stoka.10. Verslo bendruomenėje vyraujanti konservatyvi verslo samprata stabdo inovacijų bei KI plėtrą.11. Maža Lietuvos rinka.12. KI konkurencingumo ir komercializacijos skatinimo sistemos nebuvimas.13. Teisinės bazės ir mokesstinės sistemos neatitikimas KI sektoriaus specifikai: a) Nėra socialinių garantijų sistemos ir sąmoningumo (garantijų atžvilgiu).b) Trumpalaikis terminuotas / projektinis darbas.c) Nepakankama intelektualinės nuosavybės apsauga.

18. Tarptautiniai projektai ir glaudūs kontaktai su užsienio menininkais. 19. KI kaip tinkamiausia priemonė pereiti nuo žinių prie kūrybinės ekonomikos. Mokslas ir studijos: 20. Augantis su KI veiklomis susijusių specialistų ruošiančių studijų, programų skaičius ir jų įvairovė. 21. Atsirandantys mokslinių KI tyrimų pilotiniai projektai. 22. Besiformuojantis KI tyrėjų ratas. 23. Išplėtoti menininkų - kūrėjų rengimo sistema universitetuose. 24. Eilėje sektorių gerai integruota (nuo žemiausio iki aukščiausio lygmens) meninio ugdymo sistema (pvz.: muzika). Infrastruktūra: 25. ES parama verslui ir švietimui (KI).	Metodikos: 14. Nėra KI vertinimo ir aprašymo sistemos (ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje). 15. Nėra tinkamos metodikos ir sistemos statistiniams duomenims surinkti (įvertinti KI generuojamą ekonominę naudą, indėlį į BVP, sukuriama produktą, darbo vietų sk. ir pan. Bendrieji kūrybinių veiklų rodikliai dažnai neatspindi specifinių veiklos darbo organizavimo aspektų, todėl kūrybinis ekonomikos potencialas nėra tinkamai įvertinamas). 16. Nėra kūrybinių darbų dirbančių ir produktą sukuriančių darbuotojų apskaitos. Infrastruktūra: 17. Startinio kapitalo ir rizikos valdymo mechanizmų KI sektoriuje nebuvimas. 18. Nėra KI inkubavimo, „pumpuravimo“, slėnių infrastruktūros. 19. Nėra socialinio kapitalo, tiesiogiai įtakančio KI vystymą, plėtros ir vertinimo sistemos. 20. Soc. kapitalas, veikiantis KI vystymą, negatyvus. 21. KI klasterio formavimasis tik prasideda (Europoje KI plėtra aktyviai vystoma jau 10 m.). 22. Jau egzistuojančiose slėnių programose nenumatyta KI integracija ir dalyvavimas. 23. Nėra KI atstovavimo, lobizmo veiklų. 24. Nėra KI informacijos centrų tinklo. 25. KI produkto distribucinės sistemos nebuvimas/išvystymas. 26. KI produktų eksporto/importo sistemos nebuvimas. Mokslas ir studijos: 27. Švietimo sistema orientuota į vykdytoją, o ne kūrėją (asmenybės) ugdymą. 28. Mokslo ir studijų sistema neorientuota į konkurencingą rinką. 29. Silpnas ryšys/integracija tarp studijų ir rinkos (KI verslų). 30. KI studijų orientuotų į praktinę veiklą trūkumas ir nebuvimas. 31. Žemas verslo, praktinio mokymo ir studijų

32. Per mažas dėmesys neuniversitetinio mokslo studijų programoms KI komercializavimo procese.
33. Profesionalių meno ir kūrybinio verslo išteklių pritraukimo / integracijos į studijų procesą problema:
- a) Kvalifikacijos vertinimo sistemos netobulumai – norint verslininką ar žinomą meninką įtraukti dalyvauti studijų procese.
 - b) Nelanksti ir nepalanki aukštojo mokslo teisinė bazė neleidžia pritraukti žinomų ir perspektyvių meno ir KI verslo profesionalų ir integruoti juos į studijų procesą (tuo tarpu tie patys žmonės sėkmingai dėsto garsiausiose Europos, JAV, D. Britanijos universitetuose).
34. Trūksta tarpdisciplininės komunikacijos sistemos.
35. Trūksta techninės bazės ir finansavimo studijoms, moksliniams tyrimams (techninei, meninei, socialinei kūrybai).
36. Trūksta mokymų programų orientuotų į techninę ir socialinę kūrybą.
37. KI programų kūrimo ir vertinimo kompetencijų stoka.
38. Mokymo ir studijų programos nespėja pasikeisti ir patenkinti greitai besikeičiančios rinkos poreikių:
- a) Pedagogų iniciatyvos ir kūrybingumas apriboti pasenusiomis mokymo programų formavimo metodikomis.
 - b) Mokymų programos tik apšlifotos modernių reikalavimų terminologija, bet nėra pakeistos iš esmės ir pritaikytos modernios rinkos poreikiams.
 - c) Pedagogai ir dėstytojai mažai stimuliuojami kurti unikalias, kūrybingas, inovatyvias mokymų programas. Nesudaromos materialinės nei socialinės sąlygos.

Tarptautinė rinka:

39. Lietuvos KI produktai distributuojami pasaulinėje rinkoje be sistemos, pavienių iniciatyvų ir proveržių pagrindu.

	40. Aukščiausio lygio menininkų emigracija dėl nepalankios veiklai terpės. 41. Menininkų kūrybinės ir ekonominės veiklos perkėlimas į palankias aplinkas (menininkas, gyvenantis Lietuvoje, kuria užsienyje ir moka mokesčius kitos šalies biudžetui). 42. Kūrybingi žmonės linkę persikelti gyventi ten, kur jų talentai yra pripažįstami, kur sukurta pozityvi socialinė bei psichologinė aplinka (socialinis kapitalas), kūrybingą asmenybę palaikantis ir stimuliuojantis gyvenimo būdas. 43. Aktyvi talentų medžiotojų iš užsienio veikla. 44. Kitų šalių KI vystymo politika paverčia Lietuvą vartotojų, bet ne kūrėjų rinka. „Valstybinė kultūra“: 45. Valstybinė kultūros ir meno institucijų bei jų finansavimo sistema nereformuota, gina senas sustabarėjusias struktūras (pvz.: valstybinė teatrų sistema kol kas apima tikrai repertuarinius teatrus, kuriuose jau nebedirba didžioji dalis įdomiausių, kūrybiškiausių teatro asmenybių; valstybinėje šokio institucijų sistemoje išvis nėra vietos Europoje seniai pripažintam šiuolaikiniam šokiui; vis dar nėra nė vienos įvairiems scenos menų projektams atviros scenos (venue)) 46. Valstybinėje kultūros srityje operatoriai vis dar tebėra vadybiškai ir finansiškai neatskirti nuo infrastruktūros – jie gyvena infrastruktūros sąskaita, todėl nėra aktyvūs ir konkurencingi, o infrastruktūros funkcionavimo sąnaudos nepagrįstai išsipučia (valstybės išlaikomų salių nuoma Lietuvoje kainuoja tiek pat arba netgi daugiau negu privačios salės Kopenhagoje, Berlyne ar Londone). 47. Šalies kultūros valdymo sistema nepajėgi konkuruoti mobilioje Europoje (kultūros valdymui stinga ekonomiškai mažančių žmonių, aiškios kultūros institucijų tinklą optimizuoti galinčios reformos).
Galimybės Rinka: 1. Sudėtinga pasaulinė ekonominė situacija verčia keisti politinius ir ekonominius	Grėsmės Rinka: 1. Politinė ir verslo bendruomenė laiku nesupras KI aktualumo, pralaimėsime konkurencinio

2. Išnaudoti Europos politinės bei ekonominės bendruomenės prioritetinį dėmesį KI vystymui ir plėtrai (ES verslo ir polit. visuomenės naujų rinkų, investicinių aikštelių, lyderių paieška).
3. ES fondų didelės investicijos į slėnių infrastruktūrą - galimybė integruotis į jau suplanuotas / esančias slėnių struktūras.
4. Pasinaudojant ES parama, sukurti KI slėnį.
5. Įsteigta KI asociacija, apjungianti mokslo, studijų, verslo atstovus ir kūrybines bendruomenes, bendradarbiavimui, lobizmui, veiklų koordinavimui, KI Lietuvoje vystymui.
6. Išnaudoti emigrantų bendruomenių ryšius užsienio šalyse KI populiarinimui bei sukuriama produkto distribucijai.
7. Tinkamas istorinis momentas, kuriame Lietuvos politinis aktyvumas pritraukia nemažai pasaulio polit. - ekonom. bendruomenės dėmesio. Momentas galėtų būti išnaudotas KI stimuliavimui ir plėtrai, Lietuvos kaip iniciatyvios valstybės įvaizdžio kūrime.
8. Vilnius Europos kultūros sostinė 2009 – Europos žiniasklaidos, kultūrinio elito dėmesys ir investicijos.
9. KI nacionalinės kompleksinės programos parengimas.
10. KI plėtrai ir multidisciplininei integracijai išnaudoti kūrybiškai aktyvių ir profesionaliai subrendusių bendruomenių potencialą (pvz.: Užupio bendruomenė, Pavilnio bendruomenė, kt.).
11. Vystyti pozityvų socialinį kapitalą stimuliuojantį KI plėtrą.
12. Išnaudoti didelį autoritetą turinčių industrijų atstovų socialinį – ekonominį svorį Lietuvos ir tarptautinėje bendruomenėje (pvz. A.Matelis, G.Urbonas, O.Koršunovas, kt.) Lietuvos KI plėtrai, lobizmui.
13. Išnaudoti europarlamentarų autoritetą bei įtakos kanalus KI plėtrai bei lobizmui (M.Starkevičiūtė, D.Grybauskaitė, ir

2. Nesubalansuoti politiniai ekonominiai prioritetai (KI ir kitų industrijų atžvilgiu) – liksime progresyvių valstybių techninio aptarnavimo aikštele.
3. Užsienio KI industrijų įtaka formuojant Lietuvos rinką kaip vartotojų, o ne KI produkto kūrėjų rinką.
4. Jau paruoštų KI specialitų emigracijos į jiems kūrybai palankesnes erdves nesuvaldymas.
5. Netinkamai įgyvendintas „Vilnius - Europos kultūros sostinė 2009” projektas.
6. KI nebus integruota kaip lygiavertė industrija į jau parengtas slėnių programas.
7. Lietuvos KI nekonkurencingumas ES kontekste, be struktūrinės paramos ir atitinkamos valstybinės politikos / palaikymo.
8. Nepakeistos socialinės nuostatos KI atstovų atžvilgiu (neigiamas socialinis kapitalas).
9. Kūrybinių asmenybių pasyvumas.
10. Kūrybinių asmenybių atrankos sistemos ir bei inkubavimo sistemos ir infrastruktūros nebuvimas.
11. Chaotinė KI plėtra ir „apskaita“ nerodanti realių rezultatų (nesant KI vertinimo sistemos).
12. Pasyvios KI bendruomenės.
13. Per mažas KI dalyvių integralumas (verslo, studijų, kūrėjo, bendruomenių).

Mokslas ir studijos:

14. Per mažas dėmesys KI specialistų ruošimui ir integracijai į verslo bendruomenę švietimo sistemoje (švietimo reforma).
15. Netinkami finansavimo prioritetai ir programos mokslo ir švietimo sistemoje.
16. Nepakankamas dėmesys lektoriams, kuriantiems unikalias į KI orientuotas programas.
17. Nereformuota aukštojo mokslo teisinė ir kvalifikacijų vertinimo sistema, siekiant užtikrinti studijų integraciją į verslo ir kūrybines bendruomenes.
18. Netinkamas švietimo sistemos finansinių išteklių skirstymas - prioritetai fizinei infrastruktūrai, o ne modernių studijų programų ir žmogiškųjų išteklių vystymui.

14. Tinkamai įsisavinti ES fondų skiriamą paramą KI. 15. Jungtis bendriems projektams su industrijomis, kurios neišnaudoja ES paramos. 16. Sukurti motyvacijos sistemą, kuri skatintų visuomenę lavintis ir kurti bei sudaryti galimybes kūrybinius sumanymus realizuoti (esminė tokių motyvacijos sistemų sudedamoji dalis yra ne tik materialinis skatinimas, t.y. gabesnis ir kūrybiškesnis žmogus turėtų uždirbti daugiau dėl savo gebėjimų, bet ir valstybės dėmesys bei įvairialypė parama ekonominei veiklai, kurioje vyrauja kūrybinis pradasis). Mokslas ir studijos: 17. Švietimo reforma nukreipta į kūrybingos asmenybės ugdymą. 18. Išnaudoti akademinės bendruomenės supratimą ir kompetencijas Lietuvos KI vystyme. 19. Pilnaverčiai integruoti ir išnaudoti jau sukurtą meninio ugdymo sistemą. 20. Apjungti ir plėsti jau susikūrusias KI vadybininkų mokymo programas su meninkų ir kūrėjų ugdymo programomis, kartu pritraukiant ir verslo atstovus (VGTU, VDA, VTMA, Vilniaus kolegija, kt.) bendrų projektų ir praktikų atlikimui. 21. Vystyti KI projektus integruojančius verslo, mokymo įstaigų bei bendruomenių atstovus.	19.KI švietimo sektoriaus darbuotų darbo užmokesčio normatyvų neatitikimas konkurencingos rinkos reikalavimams.

Mokslo ir studijų sistemos apžvalga KI požiūriu

Studijų sistemos apžvalga

Nacionalinės kompleksinės programos „Lietuvos kūrybinės ir kultūrinės industrijos (KI)“ iniciatoriai ir rengėjai yra Lietuvos aukštojo mokslo ir studijų institucijos – *Vilniaus dailės akademija, Lietuvos muzikos ir teatro akademija, Vilniaus Gedimino technikos universitetas ir Vilniaus kolegija*. Tačiau įvairaus lygio ir krypties specialistus kūrybinių ir kultūrinių industrijų įvairiems sektoriams rengia didelė dalis Lietuvos aukštųjų mokyklų.

Didelis skaičius kolegijų (Vilniaus teisės ir verslo kolegija, Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija, Kauno kolegija, Panevėžio kolegija, Klaipėdos kolegija, Marijampolės kolegija, Panevėžio kolegija, Žemaitijos kolegija) administruoja specializuotas programas, skirtas reklamos verslo ir kultūrinės veiklos vadybos, dailės kūrinių restauravimo, fotografijos, leidybos, specializuoto dizaino specialistų, įvairių muzikos žanrų atlikėjų ugdymui ir t.t.. Kolegijose rengiami specialistai ugdomi orientuojantis į konkrečių, specializuotų meninių ar kūrybinių gebėjimų lavinimą: verslo ir vadybos programos akcentuoja tradicinius vadybos dalykus, meno programos ugdo programoje numatytus specialiuosius meninius gebėjimus: piešimo, fotografavimo, muzikavimo ir t.t..

Vilniaus Universitetas rengia vadybos ir verslo administravimo krypties bakalaurus - Kultūros vadybos studijos, komunikacijos ir informacijos krypties bakalaurus - Leidybos ir Žurnalistikos programos, magistrus tokiose studijų programose kaip Leidyba, Muziejinkystė, Ryšiai su visuomene, Žurnalistika. Baigusieji šias programas gali įsilieti į įvairius kūrybinių ir kultūros industrijų sektorius. Panašaus pobūdžio vadybos ir verslo administravimo bei komunikacijos ir informacijos studijų programas turi Vytauto Didžiojo universitetas, Klaipėdos universitetas.

Didžioji dalis meninių gebėjimų, pritaikomų kūrybinių ir kultūros industrijų sektoriuje yra ugdoma įvairaus pobūdžio menų studijų programose. Labiausiai į įvairių šakų meno specialistų ugdymą orientuotas programos administruoja *Vilniaus Dailės Akademija (VDA)* ir *Lietuvos Muzikos ir Teatro Akademija (LMTA)*. Šios aukštosios mokyklos organizuoja pirmosios (bakaluro), antrosios (magistro) ir trečiosios (meno aspirantūra ir doktorantūra) pakopų studijų programos. VDA organizuoja tokias studijų programas kaip animacija, fotografija ir medijos menas, grafika, keramika, monumentalioji dailė (scenografija, vitražas, restauravimas), skulptūra, tapyba ir tapybos restauravimas, tekstilė, architektūra, dizainas, interjero dizainas, kostiumo dizainas ir kt. Šias specializacijas baigę VDA absolventai sėkmingai dirba daugelyje KI sektoriaus barų. LMTA rengia atlikimo meno (dainavimo, fortepijono, klavesino, vargonų, choro dirigavimo, dirigavimo kariniam orkestrui, dirigavimo simfoniniam orkestrui, džiaz, liaudies instrumentų ir akordeono, pučiamųjų ir mušamųjų instrumentų, styginių instrumentų) specialistus, etnomuzikologus, kompozitorius, muzikologus, muzikos mokytojus, garso režisierius, kino, teatro ir muzikos vadybininkus, teatro ir TV režisierius, teatrologus, TV operatorius, aktorius (choreografijos, lėlininkų, pantomimos, šiuolaikinio šokio specializacijos), Kino režisierius (tik magistro studijos). LMTA absolventų veiklos galimybės taip pat labai plačios – tai darbas orkestruose, ansambliuose, teatruose, TV ir radijuje, garso įrašų studijose, reklamos sektoriuje, leidybos, mokslo institucijose, mokyklose, aukštojo mokslo institucijose ir t.t. Visa ši veikla daugiau ar mažiau yra susijusi su kultūrinėmis industrijomis ir įtakoja jų plėtrą. Pastaraisiais

metais, siekiant patenkinti sparčiai besiplečiančios kino, TV ir multimedijos industrijos poreikius, LMTA rengiama kompozicijos studijų programos atšaka Kino kompozicija. Abiejose institucijose taip pat pradėta organizuoti studijas pagal specializuotas kultūros ir meno vadybos studijų programas: *Kultūros vadyba ir kultūros politika* (VDA); *Kino, teatro ir muzikos vadyba* (LMTA).

Klaipėdos universitetas taip pat turi specializuotas menų programas, tokias kaip Choreografija, Režisūra, Sportiniai šokiai, Vaidyba, muzikos atlikėjus ugdančias studijų programas.

Vilniaus Gedimino Technikos universitetas administruoja architektūros bakalauro ir magistro studijų programas, o neseniai pradėjo rengti ir telekomunikacijų verslo kūrybinio „turinio“ kūrimo specialistus bakalauro studijų programoje Kūrybinės Industrijos.

Kūrybinių ir kultūros industrijų sektoriui artimos ir kai kurios kolegijų bei universitetų edukologinės programos – tai rengiami įvairių menų (dailės, muzikos, teatro, šokio) pedagogai. Meno edukologijos programos prisideda prie kūrybinių ir kultūros industrijų sektoriui svarbios meno ir kultūros vartotojų auditorijos bei jos meninio skonio formavimo ir yra svarbios KI sektoriaus plėtrai.

Kai kurių menų studijos turi išplėtotą meninių gebėjimų ugdymo sistemą nuo pačios pradinės iki aukščiausios lavinimo pakopos: dailės, fotografijos, muzikos ir šokio gebėjimus lavina specializuotos menų mokyklos, toliau studijas galima tęsti kolegijose ir universitetuose.

Tokia padėtis reiškia, kad įvairių pakopų švietimo įstaigose parengiama daug žmogiškųjų išteklių, kurie sėkmingai gali įsilieti į kūrybinių ir kultūros industrijų sektorius. Didelis studijų programų, susijusių su meninių gebėjimų bei kultūros verslumo ugdymu, populiarumas liudija, kad jaunimo susidomėjimas KI veiklomis vis auga, o tai reiškia, kad KI sektoriaus veiklą plėtra Lietuvoje gali vykti sėkmingai.

Vis dėlto, nors yra pakankamai daug ir įvairių į KI sektorių orientuotų studijų programų, dažnai jose nėra ugdomas gebėjimas taikyti įgytas profesionalias meno srities žinias ir gebėjimus KI veiklose, menkai ugdomas studijuojančiųjų verslumas, programų turinys ne visada adekvatus KI sektoriaus poreikiams, trūksta bendradarbiavimo su KI įmonėmis, mokomosios medžiagos paskaitoms, technologinės įrangos ir meninių gebėjimų lavinimo priemonių bei instrumentų.

Lietuvos mokymo įstaigos į KI sektorių orientuotose programose vis dar dažniausiai remiasi „žinių kiekio“ metodais, mechaniškai jungiami tradicinės (industrinės ekonomikos) vadybos studijų dalykai su humanitariniais studijų dalykais – tokiais kaip meno istorija, Europos ar Lietuvos kultūros istorija ir pan.. Šią spragą savarankiškai bando pildyti išėiviai iš tų pačių humanitarinių mokslų arba kultūros verslo praktikai, perteikdami asmeninį praktinį kultūros verslo patyrimą studijuojantiems. Naujose „kultūros/meno vadybos“ studijų programose gana mechaniškai apjungiami klasikiniai gamybai arba tradicinių paslaugų rinkai pritaikyti vadybos kursai su labai specialiais menotyriniais, meno istorijos studijų dalykais. Modernizuoti jau esamas vadybos studijų programas arba kurti naujas, kurios atitiktų kultūros verslo poreikius, trukdo neefektyvi valstybinė studijų finansavimo sistema, kai universitetams bei kolegijoms rentabilu ruošti tik „masines specialybes“ kurios, deja yra skirtos labai siaurai ir toli gražu „ne masinei“ Lietuvos darbo rinkai.

Kultūros verslui pritaikytų studijų programų problemas papildo menkas programų aprūpinimas specialistais – trūksta motyvacijos ruošti naujus studijų dalykus, specialios literatūros. Aukštosios mokyklos negali išlaikyti nuolatinių mokslininkų-tyrėjų kolektyvų, kurie nuolat vykdytų taikomuosius kultūros rinkos tyrimus, kauptų mokslinį patyrimą ir žinias, bei ruošų rekomendacijas kultūros rinkos plėtros klausimais, o svarbiausia, generuotų naujas mokslines idėjas apie perspektyvias tyrimų kryptis.

Klasikinės vadybos funkcijos - planavimas, organizavimas, vadovavimas ir kontrolė ne visada pritaikomos KI sektoriuje. KI veikia tinklinės organizacijos, kuriančios rinką, o jų stiprybė yra gebėjimas greitai reaguoti į permainas. Svarbiausi organizacijos ištekliai yra informacija, o ne kapitalo kiekis, o lyderiavimas remiasi ne dogmatiniu autoritetu, o užsidegimu ir naujų idėjų generavimu bei kūrybiškumu. KI sektoriuje inovacijos yra svarbiausios, o tuo pačiu vis reikšmingesni tampa asmeniniai gebėjimai: verslumas ir gebėjimas dirbti komandoje, mokėjimas pasinaudoti galimybėmis ir operatyvus problemų sprendimas. Mokymo sistema vis dar tik artėja prie šių gebėjimų ugdymo.

Kūrybingumas ir radikali inovacija apima bendradarbiavimą, dalyvavimą eksperimentuose ir interpretacijose. Konkrečiame KI sektoriuje ar versle pirmaujantys žmonės dirba palaikomi įkvėpimo, idėjos, bendradarbiavimo ir konkurencijos. Kūrybinėse industrijose labai svarbu mokėti atrinkti talentingus partnerius esamam projektui, toleruoti įvairovę ir sudėtingumą, tarpininkauti santykiams tarp įvairių sričių ir identifikuoti netinkamus ryšius su kitais veikėjais tinkle. Vadyba ir „kūrybiškumas“ KI veiklose persipina, jų negalima mechaniškai atskirti.

Institucijos, rengiančios specialistus KI sektoriui

UNIVERSITETAI

Vilniaus dailės akademija
Lietuvos muzikos ir teatro akademija
Vilniaus Gedimino technikos universitetas
Kauno technologijos universitetas
Vilniaus pedagoginis universitetas
Klaipėdos universitetas
Šiaulių universitetas

KOLEGIJOS

Vilniaus kolegija
Kauno kolegija
Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija
Marijampolės kolegija

Visose studijų pakopose studijuojančiųjų pagal KI aktualiausias studijų programas dinamika 2005-2007 m.

Kadangi KI pagal savo prigimtį yra tarpdisciplininė ir palyginti nauja studijų programa, labai sunku arba tiesiog neįmanoma surinkti apie šią programą objektyvius statistinius duomenis.

Metinėse mokslinės ir meninės veiklos ataskaitose aukštosios mokyklos pateikia apibendrintus duomenis, kurie neatspindi KI studijų programų situacijos (pvz. VGTU Architektūros fakultete yra ir pastatų konstrukcijų katedra, kuri KI nepriklauso, o VU Ekonomikos fakultetas siūlo Tarptautinio turizmo vadybos studijų programą, kuri yra KI dalis). Tuo tarpu Statistikos departamentas gali pateikti duomenis apie studentus remdamasis Lietuvos švietimo klasifikatoriumi, kuriame KI nėra išskirtos. Dėl šių priežasčių Galimybių studijoje dažnai apsiribojama dviejų, vien tik KI studijų programų siūlančių aukštųjų mokyklų (LMTA ir VDA) ir vienos Lietuvos švietimo klasifikatoriaus srities (meno) duomenimis. Tikėtina, kad šie duomenys atspindi bendrą Lietuvos KI situaciją.

2 lentelė

Visose studijų pakopose studijuojančiųjų pagal meno studijų sritį dinamika

Kolegijų studentai	2005/2006	2006/2007	2007/2008
21 Menas	1448	1568	1912
Universitetų pagrindinių studijų studentai			
21 Menas	3299	3752	3856
Universitetų antros studijų pakopos studentai			
21 Menas	603	664	632
Viso visose studijų pakopose:	5350	5984	6400

1.1.1.3. Studentų „nubyrėjimo“ visose pakopose mastas pagal KI aktualiausias studijų sritis

3 lentelė

Meno srities studentų „nubyrėjimo“ visose pakopose mastas

Kolegijų studentai	2003	2006	nubyrėjimas proc.	2004	2007	nubyrėjimas proc.
	įstojo	baige		įstojo	baige	
21 Menas	500	290	42	648	270	58,33
Universitetų pagrindinių studijų studentai	2002	2006	nubyrėjimas proc.	2003	2007	nubyrėjimas proc.
	įstojo	baige		įstojo	baige	
21 Menas	785	660	15,92	919	783	14,80
Universitetų antros studijų pakopos studentai	2004	2006	nubyrėjimas proc.	2005	2007	nubyrėjimas proc.
	įstojo	baige		įstojo	baige	
21 Menas	295	247	16,27	310	231	25,48

1.1.1.4. Absolventų skaičiaus dinamika

1.1.1.4.1. Parengta specialistų pagal pakopas pagal KI aktualias studijų programas 2005-2007 m.

4 lentelė

Kolegijų, universitetų pagrindinių studijų ir universitetų antrosios studijų pakopos KI absolventų skaičiaus dinamika pagal studijų sričių posričius

Kolegijų KI absolventų skaičiaus dinamika pagal studijų sričių posričius:	2005	2006	2007
14 Mokytojų rengimas ir pedagogika	805	1116	778
21 Menas	224	290	270
31 socialiniai ir elgsenos mokslai:	-	-	-
312 sociologija ir kultūrologija	-	-	-
32 Žurnalistika ir informacija	-	-	-
34 Verslas ir administravimas:			
342 marketingas ir reklama	...	96	173
347 darbo organizavimas	...	24	26
54 Gamyba ir perdirbimas:			
542 tekstilė, apranga ir oda	...	205	177
58 architektūra ir statyba:			
581 architektūra ir miesto planavimas	...	266	239
62 žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė:			
622 sodininkystė	...	113	109
Viso:	*	2110	1772
Universitetų pagrindinių studijų KI absolventų skaičiaus dinamika pagal studijų sričių posričius:	2005	2006	2007
14 Mokytojų rengimas ir pedagogika	3933	4652	4450
21 Menas	529	660	783
31 socialiniai ir elgsenos mokslai:			
312 sociologija ir kultūrologija	...	132	121
32 Žurnalistika ir informacija	188	212	221
34 Verslas ir administravimas:			
342 marketingas ir reklama	...	244	300
347 darbo organizavimas	...	41	14
54 Gamyba ir perdirbimas:			
542 tekstilė, apranga ir oda	...	125	123
58 architektūra ir statyba:			
581 architektūra ir miesto planavimas	...	287	391
62 žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė:			
622 sodininkystė	...	-	34
Viso:	*	6353	6437
Universitetų antrosios studijų pakopos KI absolventų skaičiaus dinamika pagal studijų sričių posričius:	2005	2006	2007
14 Mokytojų rengimas ir pedagogika	1383	1260	978
21 Menas	219	247	231
22 Humanitariniai mokslai:			
222 užsienio kalbos	...	115	78
225 istorija ir archeologija	...	63	70
31 socialiniai ir elgsenos mokslai:			
312 sociologija ir kultūrologija	...	40	29
32 Žurnalistika ir informacija	159	139	130
34 Verslas ir administravimas:			
342 marketingas ir reklama	...	201	180
347 darbo organizavimas	...	26	37

54 Gamyba ir perdirbimas:			
542 tekstilė, apranga ir oda	...	59	33
58 architektūra ir statyba:			
581 architektūra ir miesto planavimas	...	144	122
62 žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė:			
622 sodininkystė	...	9	5
Viso:	*	2303	1893

* Statistikos departamentas neturi duomenų apie 2005 m. studentų dinamiką pagal studijų sričių posričius, tad negalima apibendrinti 2005 m. KI studentų dinamikos duomenų.

1.1.1.4.2. Absolventų įsidarbinimas

Specialus VDA absolventų įsidarbinimo tyrimas buvo atliktas 2005 m.

5 lentelė
2000-2005 m. Vilniaus dailės akademijos absolventų įsidarbinimo duomenys

Katedra	Absolventų skaičius 2000-2005	Iš jų žinoma dabartinė situacija	Iš jų tęsia studijas	Iš jų dirba	Iš jų tęsia studijas ir dirba	Nedirba	Viso dirba	Iš jų Dirba pagal „savo“ specialybę	Iš jų Dirba pagal „dailės“ išsilavinimą	Iš jų Dirba kažką kito
Tapyba	76	53	16 (30%)	35 (66%)	1 (1,9%)	1 (1,9%)	36 (68%)	13 (24%)	12 (22%)	11 (21%)
Skulptūra	11	11			11 (100%)		11 (100%)	1 (9%)	10 (91%)	
Grafika	95	76	23 (30%)	39 (51%)	7 (9%)	7 (9%)	46 (60%)	13 (28%)	28 (61%)	5 (11%)
Monumentalioji tapyba ir scenografija	33	9	1 (11%)	7 (77%)	1 (11%)	0	8 (88%)	2 (25%)	6 (75%)	0
Fotografija ir medijos menas	50	43	12 (28%)	21 (49%)	10 (23%)	0	31 (72%)	18 (58%)	8 (26%)	5 (16%)
Tekstilė	45	36	7 (19%)	29 (81%)	0	0	29 (81%)	14 (48%)	14 (48%)	1 (4%)
Keramika	53	46	13 (28%)	27 (59%)	1 (2%)	5 (11%)	28 (61%)	13 (46%)	6 (21%)	9 (32%)
Vizualiojo ir meno fakultetas	363	274	72 (26%)	158 (58%)	31 (11%)	13 (4,7%)	189 (69%)	75 (40%)	84 (44%)	30 (16%)
Architektūra	103	90	18 (20%)	61 (68%)	9 (10%)	2 (2,2%)	70 (78%)	68 (97%)	1 (1,4%)	1 (1,4%)
Dizainas	157	152	19 (12%)	122 (80%)	2 (1,3%)	9 (6%)	124 (82%)	103 (83%)	11 (9%)	10 (8%)
Kostiumo dizainas	48	47		45 (96%)	2 (4%)		47 (100%)	43 (91%)	3 (6%)	1 (3%)
Architektūros ir dizaino fakultetas	308	289	37 (13%)	228 (79%)	13 (4,5%)	11 (4%)	241 (83%)	214 (89%)	15 (6%)	12 (5%)
Dailės istorija ir teorija	77	58	9 (15%)	33 (57%)	13 (22%)	3 (5%)	46 (79%)	18 (39%)	16 (35%)	12 (26%)
Unesco kultūros vadyba ir kultūros politika	32	26	0	21 (81%)	0	5 (19%)	21 (81%)	16 (76%)	1 (5%)	4 (19%)
Paminklotvarka	4	3	0	3 (100%)	0	0	3 (100%)	3 (100%)	0	0
Humanitarinių mokslų fakultetas	113	87	9 (10%)	57 (66%)	13 (15%)	8 (9%)	70 (80%)	37 (53%)	17 (24%)	16 (23%)
Viso:	784	650	118 (18%)	443 (68%)	57 (8,8%)	32 (5%)	500 (77%)	326 (65,2%)	116 (23,2%)	58 (11,6%)

2007 m. LMTA lankėsi ELIA (Europos meno institucijų lyga) tarptautinė ekspertų grupė, kuri atliko Teatro ir kino fakultete vykdomų programų išorinį vertinimą ir pristatė jį Štutgarte (Vokietija) vykusiame regioniniame seminare. Pagal ekspertų pateiktas LMTA absolventų įsidarbinimo galimybių vertinimo išvadas „Esama sistema, kuomet teatrų režisieriai tampa aktorių kursų vadovais ir rengia juos pagal konkretaus teatro arba trupės poreikius gali užtikrinti 100% įsidarbinimo galimybę studentams. Visgi tokia sistema neįtraukia alternatyvių įsidarbinimo galimybių, ypač tokių, kurios nelaikomos "aukštoju menu". Išsamesni LMTA absolventų įsidarbinimo tyrimai nebuvo atlikti.

6 lentelė

Laisvų darbo vietų ir bedarbių skaičius pagal švietimo posričius
(pagal <http://www.aikos.smm.lt>)

Švietimo posritis (universitetinis išsilavinimas)	Laisvų darbo vietų skaičius (turintiems posričio išsilavinimą) (2007.01.01 būklė)	Bedarbių skaičius (turinčių posričio išsilavinimą) (2008.01.01 būklė)
Architektūra ir miesto planavimas	3	9
Asmens gebėjimai	0	0
Dailieji amatai	0	0
Darbo organizavimas	15	2
Dizainas	0	10
Garso ir vaizdo technika bei žiniasklaidos produkcija	3	3
Humanitariniai mokslai (Plačiosios programos)	0	0
Marketingas ir reklama	57	29
Menas (Plačiosios programos)	0	1
Muzika ir atlikėjų menas	1	23
Tekstilė, apranga, avalynė, oda	9	26
Užsienio kalbos	26	47
Vaizduojamasis menas	1	33
Žurnalistika ir informacija (Plačiosios programos)	0	1
Žurnalistika ir reportažai	2	6
Architektūra ir miesto planavimas	0	8
Darbo organizavimas	0	0
Dizainas	12	8
Garso ir vaizdo technika bei žiniasklaidos produkcija	1	0
Gimtoji kalba	0	0
Kelionės, turizmas ir laisvalaikis	0	1
Marketingas ir reklama	20	3
Muzika ir atlikėjų menas	0	0
Tekstilė, apranga, avalynė, oda	0	7
Vaizduojamasis menas	0	2

1.1.1.4.3. Įdarbinta tyrėjų sektoriaus įmonėse

Dėl anksčiau minėtų statistikos metodų nepritaikytumo KI sektoriui, **labai trūksta šios srities duomenų**. Nors KI sektoriuje (muziejuose, leidyklose) dirba mokslo laipsnius turintys tyrėjai, šio sektoriaus plėtrai didelę įtaką daro ir Aukštojo mokslo įstatyme įvardijami *pripažinti menininkai*, kurie dažnai patys sau kuria darbo vietas. Pripažintų menininkų įsidarbinimo statistika šios galimybių studijos rengėjai nedisponuoja, tačiau KI darbuotojų dinamika gerai atsispindi šios galimybių studijos skyriuje „1.1.3. Verslo plėtros apžvalga Kūrybinių industrijų požiūriu“.

1.1.1.5. Tyrėjų, dirbančių KI aktualiose tematikose mokslo ir studijų institucijose skaičių dinamika

7 lentelė

Tyrėjų, dirbančių KI aktualiose tematikose mokslo ir studijų institucijose skaičių dinamika

	2005		2006		2007	
	VDA	LMTA	VDA	LMTA	VDA	LMTA
Tyrėjai	238,36	239,8	242,38	245,25	249,6	243,75
Mokslininkai	7,57	8	9	8	9,75	6
Habilituoti daktarai, profesoriai	0,5	2,35	0,5	2,4	0,5	1,6
Habilituoti daktarai docentai	0	0	0	0	0	0
Habilituoti daktarai (be pedagoginio vardo)	0	0	0	0	0	0
Daktarai, profesoriai	9,83	3,75	9,25	4	8,25	3,4
Daktarai, docentai	11,3	18,55	14,8	20	7,6	19,75
Daktarai (be pedagoginio vardo)	8,32	10	10,75	10,75	9,75	13,75
Profesoriai be mokslo laipsnio	35,45	34,5	32,63	34,6	33,5	37,25
Docentai be mokslo laipsnio	84,26	71,55	84	73,9	72,6	72,3
Kiti tyrėjai (be mokslo laipsnio), išskyrus doktorantus	88,7	91,1	90,45	91,6	70	89,7

1.1.1.6. Studijų programos turinio, metodinės ir materialinės bazės, dėstytojų ir mokslininkų kvalifikacijos bei kompetencijos atitiktis studijų proceso poreikiams

Studijų procesas Lietuvos meno universitetuose vyksta pagal laiko patikrintas, reguliariai atnaujinamas SKVC ir ŠMM akredituotas studijų programas, dėsto aukštos kvalifikacijos meno praktikai – pripažinti menininkai bei menotyrininkai: pvz., VDA ir LMTA dėstytojų kontingentą sudaro žymiausi šalies menininkai, dizaineriai, architektai, atlikėjai, kompozitoriai, teatro ir kino režisieriai, aktoriai ir mokslininkai. Nemaža jų yra nacionalinių ir valstybinių premijų laureatai. LMTA parengti specialistai sudaro iki 95% profesionalių šalies meno kolektyvų – orkestrų, dramos ir muzikinių teatrų, kamerinių ansamblių, kino ir TV studijų, kitų kultūrinį gyvenimą įtakojančių organizacijų kūrybinio personalo ir koncertuojančių solistų kontingento.

Studijų programų vertinimas – viena svarbiausių studijų kokybės užtikrinimo priemonių. Studijų programos nuolat atnaujinamos atsižvelgiant į naujausius dokumentus, reglamentuojančius universitetinių studijų programų turinį ir kokybę, valstybinės pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo pertvarkos programą, pedagogų rengimo koncepcijos reikalavimus, rekomendacijas inovatyvioms pedagogų rengimo programoms ir jų realizavimui.

Visgi šiandien yra aišku, kad studijų programų atitiktis šiuolaikinės ekonomikos ir KI sektoriaus poreikiams yra nepakankama, studijų programos nepadeda absolventui įgyti verslumo žinių, nesupažindina su rinkos poreikiais ir galimybėmis bei teisiniais rinkos funkcionavimo aspektais. Taip pat šiems tikslams įgyvendinti yra nepakankama metodinė ir materialinė baze, per menkas universitetų ir verslo subjektų bendradarbiavimas.

Pvz. VGTU architektūros fakultete atitiktis studijų programos turinio, metodinės ir materialinės bazės yra pakankamas: fakulteto moksliniai ištekliai yra tiesiogiai integruoti į KI (dalyvauja architektūros objektų projektavime ir realizavime, profesinį patyrimą apibendrina mokomosiose knygose ir

vadovėliuose). Dėstytojų kvalifikacija yra aukšta: architektūrinės veiklos rezultatai gauna respublikinius ir tarptautinius apdovanojimus. Tačiau, naujai parengta VGTU *Kūrybinių Industrijų* programa dar neturi pakankamos bazės studijoms: trūksta technikos audio ir video projektams, vizualinės medžiagos apdorojimo ir pateikimo įrangos – tai, kas atitinka mokslo ir studijų laboratorijos pavadinimą.

2008 m. Studijų kokybės vertinimo centras organizavo tarptautinį VDA architektūros, vaizduojamosios ir taikomosios dailės studijų programų ekspertavimą. 2007 m. tarptautinių ekspertų grupė atliko Lietuvos dizaino galimybių studiją (4 priedas), kurioje įvertino ir VDA studijų programas. Apibendrinus ekspertų išvadas galima teigti, kad ekspertuotos studijų programos yra tęstinos ir turi svarių privalumų, tačiau jų turinys yra tobulintinas, nes jis yra: 1) fragmentiškas ir vargiai sudaro vieningą studijų programą; 2) per mažai orientuotas į bendradarbiavimą su kitomis VDA katedromis; 3) per mažai orientuotas į bendradarbiavimą su įmonėmis ir verslu; 4) per menkai išnaudoja tarptautinių mainų galimybes. Metodinė ir materialinė bazė, įvertinus gerą geografinę padėtį miestų centruose, sulaukė daugiausiai kritikos. Pasigesta modernių dirbtuvių, kompiuterinės ir kūrybinės įrangos, priegių prie kompiuterių ir kompiuterinių programų, naujų leidinių bibliotekose. Dėstytojų kvalifikacija įvertinta teigiamai, tačiau pastebėta, kad dėl mažo atlyginimo jie nėra linkę imtis tiriamojo darbo ir palyginti mažai bendrauja su studentais. Kita vertus, aktyviai už VDA ribų dirbantys dėstytojai užtikrina gersnį absolventų įsidarbinimą pagal įgytą išsilavinimą. Įvertinti ir dėstytojų bei studentų apdovanojimai nacionaliniuose ir tarptautiniuose konkursuose. Šie laimėjimai byloja apie patenkinamą studijų lygį ir dėstytojų kompetenciją.

8 lentelė

VDA ir LMTA pedagogų ir studentų apdovanojimai

	2005		2006		2007	
	VDA	LMTA	VDA	LMTA	VDA	LMTA
Pedagogai						
Nacionalinė premija	1	2	1	3	1	
Valstybinė premija					1	
Vyriausybės premija			1			
„LDK Gedimino ordinas“ Komandoro kryžius		1				
„LDK Gedimino ordinas“ Riterio kryžius						1
Ordinas „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžius		2				
Ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ medalis				1	1	
Kultūros pažangos premija						1
Auksinis scenos kryžius		1				2
Studentai						
LR Ministro pirmininko garbės raštai			15			
Grand Prix ir I-III vieta tarptautiniuose konkursuose	28	23	31	26	36	18

1.1.1.7. Specialistų atitiktis darbo rinkos poreikiams

Specialistų parengimo lygis Lietuvos meno universitetuose, kaip pripažįsta Studijų kokybės vertinimo centro ekspertai, užsienio partneriai, absolventus įdarbinančios kultūros, meno ir švietimo institucijos, yra pakankamai aukštas. Tai rodo daugelio studentų bei absolventų nuolatiniai laimėjimai prestižiniuose tarptautiniuose meno konkursuose (pvz., pagal tarptautiniu mastu pasižymėjusių studentų santykinį / procentinę išraišką / kiekį VDA ir LMTA yra šalies universitetų lyderės), ir puikūs užsienio partnerių atsiliepimai apie Lietuvos studentų, tęsiančių studijas užsienyje, parengimo lygį ir kūrybinius pasiekimus, ir į užsienio aukštąsias meno mokyklas dėstyti nuolat pakviečiami šių Akademijų pedagogai.

Tačiau, verslo atstovai skundžiasi, kad absolventai turi tik teorines žinias. Reikalaujama daugiau amato, profesijos dalykų, mokymo institucijos turėtų studijų procese derinti kūrybingumą į verslumą,

integruojant geriausius KI verslo pavyzdžius į studijų procesą. Siekiant priartinti studijas KI, reikėtų siekti, kad labiausiai išplėtoti KI verslai samdytų absolventus ir lavintų juos darbo procese. Siekiant priartinti studijas KI poreikiams, reikėtų sukurti ir išplėtoti teises bei praktines galimybes, mokymosi procesą labiau susieti su KI verslais, studijų programas papildyti privalomomis praktinėmis veiklomis bei praktikomis KI sektoriaus įmonėse. Toks bendradarbiavimas leistų mokymo įstaigoms ir verslui apjungti pastangas bendram tikslui pasiekti..

Šiuo metu kūrybinių industrijų sektoriuje pastebimas visuotinis posūkis link vartotojo, atsisakant vertės grandinės (*value chain*) tarpininkų: „vertės“ samprata priklauso nuo subjektyvios, individualios „simbolinių gėrybių“ interpretacijos vartotojo mintyse. Kūrybinių industrijų versluose svarbu įtraukti kliento vertės sampratą, tam panaudojant į klientą orientuotą marketingą ir inovatyvius pakavimo bei pateikimo būdus. Tarpininkai ir nuomonės formuotojai vaidina svarbų vaidmenį pozicionuojant produktą rinkoje. Naujos skaitmeninės filmų, muzikos, žaidimų ir informacijos platinimo technologijos pakeitė santykius tarp gamintojų ir vartotojų, leidžia ir reikalauja didesnio prisitaikymo prie individualaus vartotojo, greitesnio atsako ir naujų vertės formų, papildančių vartojimą (mobilumo, patogumo, turinio perkeliamumo ir pan.).

Visa tai rodo, kad KI sektoriuje labai svarbus teisingas kūrybingumo ir verslo derinys. Kuo labiau kūrybinis verslas susiduria su konkurencija, įvairesnėmis ir reikliomis rinkomis, neapibrėžtumu ir technologijomis, tuo svarbesni tampa vadybos gebėjimai. Tačiau daugeliui KI sektoriaus dalyvių labai trūksta vadybos, verslumo ir lyderystės gebėjimų.

Išskiriami kertiniai gebėjimai, svarbūs įvairiuose veiklos etapuose – t.y. taip vadinami „minkštieji gebėjimai“ (*soft skills*) – bendravimo gebėjimai, lankstumas ir t.t. ir „kietieji gebėjimai“ (*hard skills*) - informacinių technologijų, finansų ir kt. technologijų valdymo gebėjimai. Visi jie yra labai svarbūs siekiant sėkmingai veikti pasirinktoje srityje (arba tam tikrame sub-sektoriuje). KI veiklas tyrinėjantys mokslininkai vis labiau sutaria, kad „minkštieji gebėjimai“ yra pagrindinė varomoji jėga, padedanti sėkmingai karjerai ir judėjimui tarp KI sub-sektorių. Daugumos vadybininkų vaidmuo KI yra ne koncentruotis ties atskiros įmonės uždaviniais, bet palaikyti gyvo tinklo sudėtingą sandarą iš kurios išauga naujos idėjos. Sudėtingas tinklinis susisaistymas yra labai svarbus inovacijoms.

Šiandieninėje studijų sistemoje trūksta infrastruktūros, kuri sutelktų talentus ir juos lavintų. Naujos idėjos dažnai kuriamos socialinio bendradarbiavimo proceso metu, kur žinios didėja, kai jomis dalinamasi, dėl jų diskutuojama, kritikuojama ir t.t. Taip pat nėra galimybės naudoti tarp-disciplinius ar tarp-sektorinius bendradarbiavimo modelius, universitetų finansavimo specifika ir etatinė įdarbinimo sistema trukdo lanksčiai derinti įvairiuose KI sektoriuose esančius žmogiškuosius išteklius, kurie praturtintų studijų procesą žinių ir gebėjimų bei praktinio patyrimo įvairove.

Pvz. 2007 m. rengiant Lietuvos dizaino galimybių studiją (4 priedas) buvo apklausti 8 tiesiogiai su dizainu susijusių Lietuvos įmonių vadovai: UAB „Narbutas & Ko“, Gurda, UAB „Sedes Regia“, UAB „Dalios baldai“, UAB „Audėjas“, AB „Snaigė“, UAB „SG Fashion“, AB „Sportinė Aviacija“. Jie pabrėžė, kad Lietuvos dizaineriams netrūksta kūrybingumo, tačiau jie stokoja patirties kuriant pramoninio dizaino objektus. T.y. Lietuvoje parengti dizaineriai neturi praktinių praktiško daikto kūrimo įgūdžių, jiems trūksta techninių žinių ir bendravimo su įmonėmis patirties. Dauguma Lietuvos dizainerių yra „menininkai“, o ne „inžinieriai“. Tos pačios studijos rengimo komandos apklausti dizaino srityje dirbantys VDA Dizaino katedros absolventai buvo patenkinti VDA gautu išsilavinimu. Nepaisant to, jie visi sutiko, kad studijų programoje trūksta kurso apie verslą, marketingą ir įvaizdžio kūrimą.

Mokslo sistemos apžvalga

1.1.2.1. Vykdomi moksliniai tyrimai (programos ir projektai)

Lietuvos humanitariniai ir socialiniai mokslai (HSM) šiuo metu susiduria su sparčiais ir esminiais visuomenės, kultūros, bendrosios mokslo erdvės permainų procesais. 2003 m. parengtoje Lietuvos HSM strategijoje konstatuojama, kad „HSM plėtra ne visiškai telpa magistralinėje šiuolaikinio mokslo plėtros kryptyje, įvardijamoje kaip *moksliniai tyrimai ir technologinė arba eksperimentinė plėtra*. HSM siūloma plėtoti dviem tarpusavyje susijusiomis kryptimis: viena vertus, stiprinti jų dalyvavimą visuomenės socialinėje-ekonominėje plėtroje, kurią numato mokslo politikoje dominuojanti MTEP strategija; antra vertus, skatinti HSM indėlį į visuomenės pilietinės savivokos, kultūrinės tapatybės plėtotę, mokslo ir visuomenės sanglaudos tobulinimą ir bendrųjų kūrybinių gebėjimų ugdymą, kurių svarba MTEP koncepcijoje nusakoma deklaratyviai.“

Pagrindinės KI specifiką atitinkančios mokslinių tyrimų temos gali būti sugrupuotos taip:

Rinkos, industrijos ir kultūra: organizacinės formos ir struktūros, menų rinkos, teisinis reguliavimas, KI industrijų (muzikos, kino, reklamos ir pan.) struktūra,

Darbo pobūdis: menininkų ir KI profesionalų karjeros, kultūros gamintojų verslumas, menininkų karjeros ir darbo rinka, gebėjimų analizė.

Miestai ir KI: urbanistika ir architektūra, miestų regeneracija, bendruomenės formavimas, kultūrinis turizmas.

Kultūros vartojimo ir vartotojiškos kultūros temos: menų vartojimas, menų auditorijų tyrimai, medijų auditorijų tyrimai, gyvenimo stilių ir tapatumo tyrinėjimai, vartotojiškos kultūros (populiarioji kultūra, mada, apsipirkinėjimas, prekių ženklai), kultūros ir meno rinkodaros temos.

Apskritai kalbėti apie mokslo tyrimus kūrybinių industrijų sektoriuje gana keblu, kadangi sektoriaus „varomoji jėga“ pirmiausia yra menininkai, o jų veiklos rezultatai vis dar sunkiai pripažįstami ekvivalentiškais moksliniais. Tam tikro ekvivalentiškumo randama nebent meno aspirantūroje, nors meno aspirantūros statusas lyginant su doktorantūra yra menkesnis: abiejų šių profilių trečiosios universitetinių studijų pakopos nėra lygiavertės (skiriasi studijų trukmė: doktorantūroje – 4 m., meno aspirantūroje – 2 m.; teikiami skirtingo juridinio statuso, nelygiaverčiai laipsniai: (mokslo) daktaras ir meno licenciatas); absolventas, baigęs doktorantūrą ir įgijęs daktaro laipsnį gali pretenduoti užimti docento pareigas, tuo tarpu meno aspirantūrą baigusiam meno licenciatui teisiniai dokumentai nenumato tokios galimybės ir pan.) Visgi 2000-2007 m. laikotarpiu į Lietuvos aukštąsias universitetine menų mokyklas buvo priimta 102 meno aspirantai (65 į Lietuvos muzikos ir teatro akademiją, LMTA ir 37 į Vilniaus dailės akademiją, VDA). Šiuo metu meno licenciatu laipsnį yra įgiję 68 asmenys (atitinkamai 39 LMTA ir 29 VDA). Iš jų menine kūryba užsiima 93,1 %, pedagogika – 82,7 %, kultūros sklaida ir šviečiamąja veikla – 62,1 %, kultūros vadyba – 34,5 %, kita su menu susijusia veikla – 17,2 %, su menu nesusijusia veikla 6,8 % absolventų (LMTA). Iš VDA absolventų menine kūryba užsiima 95,7%, pedagogika – 60,9 %, kultūros sklaida ir šviečiamąja veikla – 47,8 %, kultūros vadyba – 17,4 %, kita su menu susijusia veikla – 52,2 %, su menu nesusijusia veikla 39,1 % . Suprantama, kiekvienas absolventas užsiima įvairiomis čia išvardintomis veiklomis, todėl procentinė veiklų suma didesnė už 100%. Kita vertus, tai rodo nemenkas meno licencijatų galimybes lanksčiai panaudoti savo kūrybiškumą įvairiose KI srityse.

KI sektoriaus tematiką atspindintys moksliniai tyrimai atliekami fragmentiškai ir neturi tęstinumo – dažnai tai būna užsakomieji taikomieji tyrimai – kaip, pvz., Kultūros ministerijos užsakymu atlikti Kūrybinių industrijų ar kultūros poreikių tyrimų projektai⁸.

Kai kuriuose menų sektoriuose – vizualiųjų, muzikos ir atlikėjiškų menų bei architektūros sektoriuose vyrauja meniniai projektai ir kūrybinių produktų tyrinėjimai, turintys mokslinio darbo vertę. Šiandieninė mokslo produkcijos apskaitos sistema nepakankamai arba visai neįvertina kūrybinės veiklos pasiekimų atskirose meno srityse.

Pvz., dizainą galima sąlyginai priskirti ateities verslo poreikiams, kadangi didelės dalis pramonės įmonių Lietuvoje iki šiol nesuvokia kokią pridėtinę vertę pramonės gaminiams gali teikti dizaino dalykai, o taip pat kokią reikšmę naujo gaminio sėkmei turi išankstinai tyrimai ir rinkodara. Taip pat silpnai suvokiama, kad pramonės gaminių paklausą rinkoje gali lemti tokios KI veiklos, kaip prekės ženklo kūrimas, komunikacijos strategijos ir taktikos ir pan.. Lietuvos mokslo darbuose mažai dėmesio skiriama vartotojiškos kultūros ir visuomenės tyrinėjimams ir silpnai suvokiama kokie svarbūs šių tyrinėjimų rezultatai ir kaip jie gali pagerinti tradicinio verslo situaciją. Iki šiol nėra sukurta nei vieno sėkmingo Lietuvos prekės ženklo (ženklų), kuris būtų žinomas pasaulyje, o tai apsunkina Lietuvos pramonės konkurencingumo galimybes pasaulinėje rinkoje.

9 lentelė

VDA 2005-2007 m. vykdomos mokslinės programos ir projektai

Eil. Nr.	Sutartis	Subjektas, su kuriuo sudaryta sutartis	Bendra sutarties suma (tūkst. Lt)	Gautos lėšos (tūkst. Lt)	Mokslų sritis	MTEP rūšis
	Pavadinimas, sudarymo data, sutarties galiojimo laikotarpis (nuo iki)					
1.	„Baltų menas“. 2005-05-23. Projektas turi būti įgyvendintas 2009-06-06	LR Vyriausybė, LR Švietimo ir mokslo ministerija	2154,0	2006 metai 31,0 2007 metai 290,0 2008 metai 863,0	H	Taikomieji moksliniai tyrimai
2.	Kompaktinio disko ir poligrafinio albumo „Lietuva 1009-2009“ išleidimas (UAB „Elektroninės leidybos namai“)	Lietuvos tūkstantmečio minėjimo direkcija per Švietimo ir mokslo ministeriją.	766, 2	2007 metai 80,0	H	Taikomieji moksliniai tyrimai
3.	„Lietuvos sinagogos. Sąvadas“. Projekto įgyvendinimas 2007-2008 m	Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas	150,0 0	2007 metai 150,0 0	H	Taikomieji moksliniai tyrimai
4.	„Dailės šaltiniai nuo senovės iki mūsų dienų. Antologija“	Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas	30 ,0	2007 metai 30,0 0	H	Taikomieji moksliniai tyrimai
5.	„Sapiegų rūmų interjero architektūra ir dekoras pagal istorinių šaltinių ir natūros tyrimus“	Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas	120,0	2007 metai 120,0	H	Taikomieji moksliniai tyrimai
6.	„Lietuvos dvarai“	Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas	70,0	2006 metai 70,0	H	Fundamentini moksliniai tyrimai
7.	Konferencija Jaunųjų kūrėjų realijos ir lūkesčiai Lietuvoje. Sociologinis tyrimas Jaunųjų menininkų socialinė ir visuomeninė padėtis 2005-03-01 iki 2005-12-31	Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas	2,0	2005 metai 2,0	H	Taikomieji moksliniai tyrimai

⁸ Starkevičiūtė M. „Kūrybinių ekonominių veiklų indėlio į Lietuvos ekonomiką įvertinimas“, *Kūrybinės industrijos: galimybė Europoje ir Europai. Konferencijos medžiaga*. Vilnius, 2003 m. spalio 27-28 d. Vilnius: Europos kultūros programų centras, 2003. P. 55 – 64; Mažeikis, G., Černevičiūtė, J., Ščiگلinskaitė, E., Tatarūnė, I. 2005. *Alytaus ir Utenos apskričių kūrybos industrijų žemėlapis*. [http://www.durys.org/industrijos/documents2/Alytaus%20ir%20Utenos%20VISAS%20\(1\).pdf](http://www.durys.org/industrijos/documents2/Alytaus%20ir%20Utenos%20VISAS%20(1).pdf);

G. Mažeikis. „Kultūrinių ir kūrybinių industrijų pavidalai analizuojant sociologinį Lietuvos gyventojų kultūrinių poreikių tyrimą“. *Kultūros aktualijos*. 2004 nr. 6; 2005, Nr. 1, 2.

8.	Vilniaus ir Štutgarto jaunųjų menininkų skulptūros simpoziumas Lietuvoje ir Vokietijoje 2005-03-01 iki 2005-12-31	Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas	2,0	2005 metai 2,0	H	Taikomieji moksliniai tyrimai
9.	Tarptautinė mokslinė konferencija Baltijos dailėtyra 2005-03-01 iki 2005-12-31	Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas	2,0	2005 metai 2,0	H	Taikomieji moksliniai tyrimai
10.	Tarptautinis vitražo simpoziumas	Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas	2,0	2005 metai 2,0	H	Taikomieji moksliniai tyrimai
Iš viso: 10			3298,2,0	1642,0		

10 lentelė

LMTA 2005-2007 m. vykdomos mokslinės programos ir projektai

Eil. Nr.	Sutartis	Subjektas, su kuriuo sudaryta sutartis	Bendra sutarties suma (tūkst. Lt)	Gautos lėšos (tūkst. Lt)	Mokslo sritis (pasirinkti viena: H, S, F, B, T)	MTEP rūšis (pasirinkti viena: FMT, TMT, EP)
	Pavadinimas, sudarymo data, sutarties galiojimo laikotarpis (nuo iki)					
1.	„Regioniniai folkloro ir tarmių tyrimai: Vakarų Lietuva“. 2003-2006 m.	Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas	180,0	2006 metai 180,0	H	Fundamentiniai moksliniai tyrimai
2.	„Archyvinių folkloro įrašų ir duomenų apie juos skaitmeninimas“ 2006 m.	Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas	80,0	2006 metai 80,0	H	Taikomieji moksliniai tyrimai
3.	„Regioninio folkloro ir tarmių tyrimai: Dzūkija“ 2006-2007 m.	Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas	300,0	2006 metai 150,0 2007 metai 150,0	H	Fundamentiniai moksliniai tyrimai
4.	„Folkloro archyvas ateičiai: kaupimas, skaitmeninimas, sisteminimas“ 2007 m.	Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas	297,0	2007 metai 297,0	H	Taikomieji moksliniai tyrimai
5.	Lietuvos muzikos istorijos studija, II t.	Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas, Lietuvos tūstantmečio programa	22,0	2007 metai 20,0	H	Fundamentiniai moksliniai tyrimai
6.	Lietuvos muzikos enciklopedija, III t	LR Kultūros ministerija; Kultūros ir sporto rėmimo fondas	200,0	2006 metai 30,0 2007 metai 30,0	H	Taikomieji moksliniai tyrimai
7.	Tarptautinė mokslinė konferencija „Muzikos kūrinys, jo ribos ir interpretacijos laisvė“	Kultūros ir sporto rėmimo fondas	10,0	2006 m. 10,0	H	Taikomieji moksliniai tyrimai
8.	Tarptautinis muzikologijos projektas „Kūrybinės šiuolaikinės muzikos tendencijos“. 2007-2008 m.	Nordplus programa (Šiaurės šalių ministrų taryba)	70,0	2007 m. 11,0	H	Fundamentiniai moksliniai tyrimai
Iš viso: 4			1159,0	958,0		

VDA ir LMTA 2005-2007 m. studijavo 60 doktorantų ir 56 meno aspirantai. Šiuo metu rengiamos disertacijomis tokiais KI aktualiomis temomis:

1. „Meno verčių konstravimas ir cirkuliacija Lietuvos kultūros lauke nuo XX a. 10 dešimtmečio vidurio“
2. „Miesto centrinės dalies ir jos struktūros harmonizavimas“
3. „Kūno ir technologijų jungtis šiuolaikinėje Lietuvos scenografijoje“
4. „Gyvenimo būdo reklamos estetika: vaizdinis ir žodinis tekstas“
5. „Informacinių technologijų ir šiuolaikinio dizaino sąsajos: interakcijos dizainas“
6. „Dailės terapija kaip integrali sistema: kontekstuali analizė“
7. „Video ir kinas: šiuolaikinis Lietuvos menas“
8. „Lietuvių etninė muzika pradinių klasių muzikinio ugdymo sistemoje“
9. „Matematiniai garsinių struktūrų aspektai XX a. II p. Muzikos kompozicijose“
10. „Psichoakustiniai bei kognityviniai muzikinės darnos aspektai ir jų raiška Lietuvių tradiciniame gyvenime“

1.1.2.2. Mokslininkų ir mokslo darbuotojų skaičius ir amžiaus struktūra (2006 m.)

Dėl statistinių duomenų apibendrinto charakterio nebuvo įmanoma griežtai išskirti KI srityje besidarbuojančių mokslininkų. Vertinant tyrėjų skaičių, jų amžiaus struktūrą ir produktyvumą (11-13 lentelės) remtasi prielaidomis, kad, viena vertus, visi humanitarinių ir socialinių mokslų atstovai yra tiesiogiai arba netiesiogiai susiję su KI, o kita vetus – dalis fizinių, biomedicinos ir technologijos mokslų atstovų taip pat darbuojasi KI srityje. Tikėtina, kad pateikti humanitarinių ir socialinių mokslų srities mokslininkų duomenys atspindi realią situaciją.

11 lentelė

(pagal <http://www.mokslas.mii.lt>)

Institucija	Mokslininkų ir mokslo darbuotojų skaičius	Mokslininkų ir mokslo darbuotojų amžiaus struktūra		
		Iki 34	35-54	Nuo 55
Vilniaus dailės akademija	394,56	55	256	142
Lietuvos muzikos ir teatro akademija	390,5	7	121	181
Vilniaus Gedimino technikos universitetas	278	61	117	115
Vilniaus pedagoginis universitetas	587,95	119	382	221
Vilniaus universitetas	1198,49	321	698	374
Vytauto Didžiojo universitetas	459,37	178	287	109
Kauno technologijos universitetas	497,75	171	291	137
Klaipėdos universitetas	635,44	101	350	230
Šiaulių universitetas	599,36	154	321	170
Kultūros filosofijos ir meno institutas	122	23	72	42
Lietuvių kalbos institutas	113,5	38	58	22
Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas	112	17	77	14
Lietuvos istorijos institutas	132,5	18	97	18
Socialinių tyrimų institutas	58	27	28	16
KTU Architektūros ir statybos institutas	16	4	5	11
Darbo ir socialinių tyrimų institutas	13,5	4	9	2
VISO:	5608,92	1298	3169	1804

1.1.2.3. Mokslinės ir meninės veiklos produktyvumas

1.1.2.3.1. Straipsniai ISI žurnaluose, monografijos, meninė produkcija

12 lentelė

Straipsniai Mokslinės informacijos instituto (ISI) duomenų bazių žurnaluose 2004-2006 m.

(pagal <http://www.mokslas.mii.lt>)

	2004	2005	2006
Kauno technologijos universitetas	0	4	9
Klaipėdos universitetas	1	1	3
Lietuvos muzikos ir teatro akademija	0	0	0
Šiaulių universitetas	2	0	5
Vilniaus dailės akademija	0	0	0
Vilniaus Gedimino technikos universitetas	1	5	20
Vilniaus pedagoginis universitetas	2	5	6
Vilniaus universitetas	9	33	53
Vytauto Didžiojo universitetas	0	2	12
Darbo ir socialinių tyrimų institutas	0	0	0
KTU Architektūros ir statybos institutas	0	0	0
Kultūros filosofijos ir meno institutas	0	0	2
Lietuvių kalbos institutas	1	3	0
Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas	0	0	0
Lietuvos istorijos institutas	1	0	0
Socialinių tyrimų institutas	8	2	1
Viso:	25	55	111

13 lentelė

VDA ir LMTA mokslininkų ir mokslo darbuotojų publikuotos monografijos

	2005	2006	2007	Iš jų užsienyje
Vilniaus dailės akademija	3	3	5	1
Lietuvos muzikos ir teatro akademija	3	3	4	0
Vilniaus Gedimino technikos universitetas (Architektūros fakultetas ir Humanitarinis institutas)	1	2	*	0

*Nėra duomenų

KI srities meninės veiklos produktyvumą geriausiai atspindi kasmet SKVC atliekamas meninės veiklos rezultatų vertinimas. Žemiau pateiktoje lentelėje matyti realią meninę produkciją (vizualinis menas, muzika, teatras) kuriančios švietimo institucijos ir jų meninės veiklos rezultatai. Stabilus ir ženklus meninės veiklos produkcijos augimas neleidžia abejoti KI plėtra.

14 lentelė

Lietuvos mokslo ir studijų institucijų meno produkcija (taškais)

(Studijų kokybės vertinimo centro informacija, www.skvc.lt)

Mokslo ir studijų institucija	2004	2005	2006	2007
Kauno technologijos universitetas	384,25	125,00	187,50	211,00
Klaipėdos universitetas	392,90	524,00	898,41	1045,25
Lietuvos muzikos ir teatro akademija	2880,40	3781,60	4313,15	4078,10
Šiaulių universitetas	656,20	576,00	559,75	756,75
Vilniaus dailės akademija	3123,50	2779,60	2716,00	3484,25
Vilniaus Gedimino technikos universitetas	0,00	533,50	708,50	907,25
Vilniaus pedagoginis universitetas	49,70	50,90	179,50	154,00
Kauno kolegija	104,00	168,00	254	384,00
Marijampolės kolegija	19,00	101,20	68,00	121,40
Vilniaus kolegija	85,00	124,50	216,00	207,55
Vilniaus statybos ir dizaino kolegija	215,50	242,00	246,00	153,00
Viso:	9914,45	11011,30	12352,81	13509,55

1.1.2.3.2. Užsakomieji Lietuvos ūkio subjektų darbai ir tarptautiniai projektai (gautos lėšos)

15 lentelė

VDA ir LMTA tarptautinių projektų lėšos (TP, tūkst. Lt) ir užsakymų lėšos iš Lietuvos nebiudžetinių ir biudžetinių ūkio subjektų (LUS, tūkst. Lt)

Mokslo ir studijų institucija	2005, tūkst. Lt.		2006, tūkst. Lt.		2007, tūkst. Lt.	
	TP	LUS	TP	LUS	TP	LUS
Vilniaus dailės akademija	185,4	586,75	333,2	31,0	303,5	2106,2
Lietuvos muzikos ir teatro akademija	620,2	163,1	550,8	72,7	606,1	297,1
Viso:	805,6	586,75	884	103,69	909,6	2403,3

Vien VDA 2007-2008 m. pasirašė naujų užsakomųjų Lietuvos ūkio subjektų darbų sutarčių už 3106,6 tūkst. Lt. Svarbiausios jų:

1. „Lietuvos energetikos muziejaus pertvarkymas į Lietuvos technikos muziejų, pritaikant kultūros ir istorijos paveldo objektą – pirmosios Vilniaus centrinės elektrinės patalpas – viešiesiems turizmo poreikiams“ (2007 04 18), užsakovas – Lietuvos energetikos muziejus, 2630,0 tūkst. Lt.

2. „Vytauto Didžiojo karo muziejaus ekspozicijos projektavimas“ (2007 11 05), užsakovas – Vytauto Didžiojo karo muziejus, 287,0 tūkst. Lt.
3. „Žemutinės pilies menių kermaikinės krosnys“ (2008 06 25), užsakovas – AB „Panevėžio statybos trestas“, 1000,4 tūkst. Lt.

1.1.2.3.3. Tarptautiniai bendradarbiavimo projektai

16 lentelė

Tarptautiniai bendradarbiavimo projektai

Programos/projekto pavadinimas	Metai	Institucija	Veiklos pobūdis	Tūkst. Lt	Finansavimo šaltinis
1. EK Socrates/Erasmus programa 2. (decentralizuota veikla)	2005	LMTA	Dalyvavimas programoje	195,0	Europos Komisijos Socrates/Erasmus programos lėšos
2. „Vasaros MEDIA studija“ (projektas)	2005	LMTA	Koordinuojamas projektas	198,2	Europos Komisijos Media Training programos lėšos
3. „Harmos“ (projektas)	2005	LMTA	Partnerystės projektas	108,5	Europos Komisijos eContent programos lėšos
4. „Sveikų ir neigalių vaikų muzikinio lavinimo ankstyvoje vaikystėje reikšmė tėvams ir seneliams“	2005	LMTA	Partnerystės projektas	19,2	Europos Komisijos Socrates/Grundtvig 2
5. Mobilumo projektas „Tarptautinė praktika audiovizualiniame sektoriuje“	2005	LMTA	Koordinuojamas projektas	96,3	Europos Komisijos Leonardo Da Vinci programos lėšos
6. EK Socrates/Erasmus programa (decentralizuota veikla)	2005	VDA	Dalyvavimas programoje	111,7	Europos Komisijos Socrates/Erasmus programos lėšos
Iš viso 2005:				731,9	
7. EK Socrates/Erasmus programa (decentralizuota veikla)	2006	LMTA	Dalyvavimas programoje	147,2	Europos Komisijos Socrates/Erasmus programos lėšos
8. „Vasaros MEDIA studija“ (projektas)	2006	LMTA	Koordinuojamas projektas	258,9	Europos Komisijos Media Training programos lėšos
9. „Variazioni“ (projektas)	2006	LMTA	Partnerystės projektas	144,7	Europos Komisijos eContent plus programos lėšos
10. „Muzikos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo plėtra įgyvendinant mokymosi visą gyvenimą inovatyviais metodais ir formomis galimybės“	2006	LMTA	Koordinuojamas projektas	1.730,1	ES Struktūrinių fondų projektas projektas
11. „Naujų kino ir TV technologijų ir mokymo formų diegimas LMTA Mokomojoje Kino ir TV studijoje“	2006	LMTA	Koordinuojamas projektas	646,75	ES Struktūrinių fondų projektas projektas
12. Vilniaus dailės akademijos inovacijų ir dizaino centras	2006	VDA	Koordinuojamas projektas	141,4	ES struktūriniai fondai „Europos socialinis fondas“
13. EK Socrates/Erasmus programa (decentralizuota veikla)	2006	VDA	Dalyvavimas programoje	243,9	Europos Komisijos Socrates/Erasmus programos lėšos
14. „European Arts Management Programme“ (projektas)	2006	VDA	Partnerystės projektas	96,8	ES LEONAR-DO DA VINCI
Iš viso 2006:				3,409,75	
15. EK Socrates/Erasmus programa (decentralizuota veikla)	2007	LMTA	Dalyvavimas programoje	316,2	Europos Komisijos Socrates/Erasmus programos lėšos
16. „Vasaros MEDIA studija“ (projektas)	2007	LMTA	Koordinuojamas projektas	256,9	Europos Komisijos Media Training programos lėšos
17. „Harmos“ (projektas)	2007	LMTA	Partnerystės projektas	33,0	Europos Komisijos eContent programos lėšos
18. EK Socrates/Erasmus programa (decentralizuota veikla)	2007	VDA	Dalyvavimas programoje	254,3	Europos Komisijos Socrates/Erasmus programos lėšos
19. „Globalios teorijos, vietinės praktikos ir vizualios medžiagos tyrimai“ (mokslo seminaras)	2007	VDA	Koordinuojamas projektas	48,3	Europos mokslo fondas
20. "C.A.L.V.I.N.O. – Cities Acquiring Live and Variable Identities Nourish Oestrums" (projektas)	2007	VDA	Partnerystės projektas	69,0	Europos komisijos programa „Kultūra 2000“
Iš viso 2007:				977,7	
Iš viso 2005-2007:				5119,35	

1.1.2.4. Mokslinių tyrimų infrastruktūra, periodinių mokslo leidinių duomenų bazės

Mokslinių tyrimų infrastruktūrą geriausiai parodo prenumeruojamos duomenų bazės, suteikiančios galimybę dalyvauti moksliname diskurse bei moksliniai projektai ir tyrimai (plačiau 1.1.2.3.2. Užsakomieji Lietuvos ūkio subjektų darbai ir tarptautiniai projektai (gautos lėšos)).

Pastaruoju metu augantis į tarptautines duomenų bazes įtrauktų Lietuvos mokslo žurnalų skaičius rodo ir įsijungimą į tarptautinę mokslinių tyrimų infrastruktūrą. Anksčiau laikytai lokalia sritimi šiuolaikinės kultūros mokslinė analizei atsirado galimybė tapti ne tik integruota pasaulinio mokslo dalimi, bet ir būti pažinia pasaulio mastu.

Kūrybinės visuomenės formavimąsi bei jos tyrimų plėtrą galime matyti kūrybinių aspektų analizėje anksčiau to neturėjusiuose leidiniuose, pvz., geografiniai žurnalai pastaruoju metu dažnai apima ir turizmo sektorių, kuris neabejotinai yra kūrybinės ekonomikos dalis; techniniai, pvz., kelių ir tiltų statybos, apima ir architektūrą.

Mediciniuose žurnaluose galima rasti nemažai straipsnių apie medijų poveikį (pvz., jaunimo požiūrį į rūkančiųjų nuotraukas žurnaluose), apie kultūrinę identitetą ir jo sąsajas su sveikata, taikomosios matematikos žurnaluose būna straipsnių, kuriuose jie taiko statistinės analizės metodus politikai, kultūrai ir t.t. analizuoti.

Kūrybinio aspekto atsiradimas kitų sričių žurnaluose neabejotinai rodo kūrybos srities mokslinių tyrimų integraciją į bendrą mokslinių tyrimų (ne tik meno, socialinių ar humanitarinių) lauką. Kūrybos srities prasiveržimas į kitas sritis rodo mokslinių tyrimų šioje srityje interdiscipliniškumą.

17 lentelė

Lietuvos mokslo žurnalai KI aktualia tematika duomenų bazėse (viso: 76)

Acta historica universitatis Klaipedensis 1392-4095	Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas
Acta humanitarica universitatis Saulensis 1822-7309	Šiaulių universitetas
Acta Linguistica Lithuanica Lietuvių kalbotyros klausimai 1648-4444	Lietuvių kalbos institutas
Acta Paedagogica Vilnensia 1392-5016	Vilniaus universitetas
Annales Geographicae Geografijos metraštis 0132-3156	Lietuvos geograful draugija, Geologijos ir geografijos institutas
Archivum Lithuanicum 1392-737X	Lietuvių kalbos institutas, Klaipėdos universitetas, Šiaulių universitetas, Vilniaus universitetas, Vytauto Didžiojo universitetas
Athena : filosofijos studijos 1822-5047	Kultūros, filosofijos ir meno institutas
Aukštojo mokslo kokybė (The Quality of Higher Education) 1822-1645	Vytauto Didžiojo universitetas
Baltic Journal of Management 1746-5265	Baltijos vadybos plėtros asociacija, ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas
Baltistica 0232-6503	Vilniaus universitetas
Colloquia 1822-3737	Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
Dailė : Acta Academiae Artium Vilnensis 1392-0316	Vilniaus dailės akademija
Darbai ir dienos 1392-0588	Vytauto Didžiojo universitetas
Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos 1648-9098	Šiaulių universitetas
Etniškumo studijos Ethnicity studies 1822-1041	Socialinių tyrimų institutas
Filologija Philology 1392-561X	Šiaulių universitetas
Filosofija, sociologija 0235-7186	Lietuvos mokslų akademija
Genocidas ir rezistencija 1392-3463	Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras
Gimtasias žodis 0235-7151	UAB "Gimtasias žodis"

Gimtoji kalba 0868-5134	
Informacijos mokslai 1392-1487 1392-0561 (elektroninis)	Vilniaus universitetas
Informatica : International Journal 0868-4952	Matematikos ir informatikos institutas, IOS Press
Informatics in Education : An International Journal 0868-5831	Matematikos ir informatikos institutas
Information technology and control Informacinės technologijos ir valdymas 1392-124X	Kauno technologijos universitetas
Istorija 1392-0456	Vilniaus pedagoginis universitetas
Jaunųjų mokslininkų darbai 1648-8776	Šiaulių universitetas
Journal of business economics and management 1611-1699	Vilniaus Gedimino technikos universitetas
Journal of environmental engineering and landscape management 1648-6897	Vilniaus Gedimino technikos universitetas
Kalbotyra: 1 šas. Lietuvių kalba 2 šas. Slavistica Vilnensis 3 šas. Germanų ir romanų studijos 1392-1517	Vilniaus universitetas
Kalbos kultūra 0130-2795	Lietuvių kalbos institutas
Kalbų studijos Studies about Languages 1648-2824	Kauno technologijos universitetas
Knygotyra 0204-2061	Vilniaus universitetas
Kultūrologija Culturology 1822-2242	Kultūros, filosofijos ir meno institutas
Kūrybos erdvės The spaces of creation 1822-1076	Šiaulių universitetas
Liaudies kultūra Folk Culture 0236-0551	Lietuvos liaudies kultūros centras
Lietuvos archeologija 0207-8694	Lietuvos istorijos institutas Klaipėdos universitetas ir Lietuvos archeologijos draugija
Lietuvos etnologija : socialinės antropologijos ir etnologijos studijos 1392-4028	Lietuvos istorijos institutas
Lietuvos istorijos metraštis 0202-3342	Lietuvos istorijos institutas
Lietuvos istorijos studijos Studies of Lithuania's History 1392-0448	Vilniaus universitetas
Lietuvos matematikos rinkinys 0132-2818	Matematikos ir informatikos institutas, Lietuvos matematikų draugija, Vilniaus universitetas
Lietuvos muzikologija Lithuanian Musicology 1392-9313	Lietuvos muzikos ir teatro akademija
Literatūra 0258-0802	Vilniaus universitetas
Lithuanian Historical Studies 1392-2343	Lietuvos istorijos institutas
Lituanistica 0235-716X	Lietuvos mokslų akademija
LOGOS : religijos, filosofijos, komparatyvistikos ir meno žurnalas 0868-7692	VO "Logos"
Meninis tekstas Artistic Text: Understanding, Analysis, Interpretation 1648-1089	Vilniaus pedagoginis universitetas
Meno istorija ir kritika Art History & Criticism 1822-4555	Vytauto Didžiojo universitetas
Menotyra 1392-1002	Lietuvos mokslų akademija
Mokytojų ugdymas 1822-119X	Šiaulių universitetas
OIKOS: Lietuvių migracijos ir diasporos studijos 1822-5152	Lietuvių išeivijos institutas
Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai Management of Organizations: Systematic Research 1392-1142	Vilniaus universitetas, Lietuvos ekonomikos institutas, Vytauto Didžiojo universitetas
Pedagogika Pedagogy studies 1392-0340	Vilniaus pedagoginis universitetas
Politologija 1392-1681	Vilniaus universitetas
Problemos 1392-1126	Vilniaus universitetas
Problems of Education in the 21st Century 1822-7864	Mokslinis metodinis centras "Scientia Educologica"
Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos Vocational Education: Research and Reality 1392-6241	Vytauto Didžiojo universitetas, Klaipėdos universitetas, Vilniaus Universitetas
Psichologija 1392-0359	Vilniaus universitetas
Res Humanitariae 1822-7708	Klaipėdos universitetas
Respectus Philologicus 1392-8295	Vilniaus universiteto Kauno humanitarinis fakultetas Šv. Kryžiaus akademija (Lenkija)
Santalka 1822-430X 1822-4318 (elektroninis)	Vilniaus Gedimino technikos universitetas
Senoji Lietuvos literatūra 1822-3656	Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

Socialiniai mokslai 1392-0758	Kauno technologijos universitetas
Socialiniai tyrimai Social Research 1392-3110	Šiaulių universitetas
Socialinis darbas Social Work 1648-4789	Mykolo Romerio universitetas
Sociologija. Mintis ir veiksmai 1392-3358	Klaipėdos universitetas, Vilniaus universitetas
Specialusis ugdymas Special Education 1392-5369	Šiaulių universitetas
Tautosakos darbai Folklore studies 1392-2831	Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
Teksto slėpiniai Implied Meanings 1648-6390	Vilniaus pedagoginis universitetas
Transformations in Business and Economics 1648-4460	Vilniaus universiteto Kauno humanitarinio fakultetas, Latvijos universitetas, Brno technologijos universitetas
Ugdymo psichologija 1392-639X	Vilniaus pedagoginis universitetas
Urbanistika ir architektūra Town Planning and Architecture 1392-1630	Vilniaus Gedimino technikos universitetas
Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai Management Theory & Studies for Rural Business & Infrastructure Development 1822-6760	Lietuvos žemės ūkio universitetas
Verslas : teorija ir praktika Business : theory and practice 1648-0627	Vilniaus Gedimino technikos universitetas
Viešasis administravimas Public Administration 1648-4541	Viešojo administravimo lavinimo asociacija
Viešoji politika ir administravimas Public Policy and Administration 1648-2603	Mykolo Romerio universitetas Kauno Technologijos universitetas
Žmogus ir žodis Man and the Word 1392-8600	Vilniaus pedagoginis universitetas

Lietuvoje prenumeruojamos KI aktualios mokslo leidinių duomenų bazės:

Academic Search Complete
 Academic Search Premier
 ACS Journals Search
 ACS Publications
 AGRICOLA Articles (NAL)
 AGRICOLA Books
 Annual Reviews
 ATLA with ATLASerials
 Blackwell Synergy
 Business Source Complete
 Cochrane Library (Wiley)
 Communication Complete
 Compendex (Ei Village 2)
 Computers & Applied Sciences Complete
 Cross Search (ISI WOK)
 Ebrary Academic Complete
 EBSCO Publishing
 eLABa
 Emerald Fulltext
 Emerald Fulltext (Emerald)
 Environment Complete
 ERIC
 Gideon
 Global Books in Print (Bowker)
 Global Market Information Database (GMID)
 GreenFILE
 Grove Art Online
 Grove Music Online
 Humanities International Complete
 ICONDA (SP)
 IEEE/IEL

Inspec
International Bibliography of Theater & Dance with Full Text
IOP Journals Z39 (IOP)
ISI Proceedings
ISI Web of Knowledge*
JSTOR
LABT katalogas
Library Center
Library, Information Science & Technology Abstracts (LISTA)
LiDA
Lietuvos periodinės spaudos bibliografinė straipsnių duomenų bazė
Lippincott Williams & Wilkins Custom 50
Literary Reference Center
Lit-ETD
Lituanistika
MagillOnLiterature Plus
MasterFILE Premier
MathSciNet (AMS)
MD Consult
MEDLINE
Nacionalinės bibliografijos duomenų bankas
Nature
Newspaper Source
Oxford English Dictionary Online
Oxford Journal Online
Oxford Reference Online: The Premium Collection.
Project Muse
PROLA - American Physical Society
PsycARTICLES
PsycArticles
Regional Business News
RILM Music Literature
SAGE Journals Online
Science & Technology Proceedings
Science Direct
Social Sciences & Humanities Proceedings
SocINDEX with Full Text
SourceOECD
SPORTDiscus
Springer LINK
Teacher Reference Online
Thomson Gale: General One File
USPTO Patent Database
Web of Science
Wiley InterScience (+Blackwell)

1.1.2.5. Funkcionuojantys menų inkubatoriai

1. Menų spaustuvės kūrybinių verslų inkubatorius (Vilnius, www.menuspaustuve.lt), 2002
Menų spaustuvės veiklos kryptys:

- Kultūrinių ir kūrybinių verslų inkubavimas ir susijusių viešųjų paslaugų teikimas;
- Scenos menų (teatras, šokis, video, muzika, tarpdisciplininiai projektai) projektų prodiusavimas ir rengimas;

- Scenos menų organizacijų rezidavimo bazė;
- Užsienio scenos menų projektų pristatymo vieta;
- Bendrų su užsienio partneriais projektų (koprodukcijų) rengimo vieta
- Naujų, poleminio pobūdžio Lietuvos ir užsienio scenos menų reiškinių aptarimo vieta bei viešų diskusijų klubas
- Edukacinių scenos menų projektų ir programų rengimo bei koordinavimo bazė
- Informacijos apie šiuolaikinius scenos menus kaupimo ir sklaidos centras.

2. Užupio menų inkubatorius (www.umi.lt) 2002

Inkubatorių įsteigė Alternatyvus meno centras ir Vilniaus miesto savivaldybės Kultūros ir meno skyrius. Anot VšĮ „UMI“ Užupio inkubatoriuje „gimsta ir vystosi jaunų žmonių, ieškančių ir turinčių ką pasakyti, meninės, bendruomeninės bei kultūrinės idėjos.“ Inkubatoriui prilauso meno galerija „Galera“, jis yra aktyvus Vilniaus meninių festivalių dalyvis.

3. Telšių menų inkubatorius, 2008

Telšių menų inkubatoriaus steigėjai: Telšių rajono savivaldybė, Vilniaus dailės akademija, UAB „Telšių praktika“. Naujausias menų inkubatorius tai pelno nesiekiantis viešasis juridinis asmuo, kurio veiklos tikslas – naudojantis turima infrastruktūra sutelkti įvairių meno rūšių menininkus, jų grupes ir su menu susijusius verslus plėtojančius asmenis vienoje erdvėje ir taip sudaryti sąlygas menininkams kurti ir pristatyti publikai savo darbus, padėti jiems pradėti nuosavą verslą, sudaryti palankesnes sąlygas su menu susijusių verslų plėtrai, o taip pat aktyvinti visuomenės bendradarbiavimą kultūriniame gyvenime ir prisidėti prie kultūros paveldo išsaugojimo.

Telšių menų inkubatorius planuoja glaudžiai bendradarbiauti su Vilniaus dailės akademijos Telšių dailės fakultetu ir Žemaitijos kolegijos Telšių menų ir pedagogikos fakultetu.

Kituose Lietuvos mistuose veikia neformalūs menų inkubatoriai.

Vš.Į. „Artkomas“ 2007 m. pristatė Kauno miesto savivaldybei Kauno menų inkubatoriaus koncepcija. Kauno menų inkubatorius turėtų apjungti tapybos, taikomosios dailės, fotografijos ir skulptūros meno rūšis bei funkcionuoti kaip pagrindinis Kauno miesto bendruomenės traukos centras – kultūrinių industrijų kūrybinės dirbtuvės. Šiuolaikinis menų inkubatorius būtų kuriamas Žaliakalnio mikrorajone 1939 metų statybos 900 kv.m. autentiškame pastate, esančiame paveldo zonoje. Numatoma įrengti parodų salę, foto, tapybos bei universalią studijas, keletą kambarių reziduojantiems menininkams bei rūsyje įkurti parodinę erdvę, skirtą netradicinių sprendimų pristatymams.

Kaune yra ir daugiau potencialių, kūrybinei pramonei nesunkiai pritaikomų, nebenaudojamų pastatų kompleksų. Žinomiausias – Dramos teatro kieme stovintis buvęs kailių fabrikas. Šias pramonines patalpas kažkada perėmė Dramos teatras, tačiau jos nebuvo iki galo sutvarkytos ir pastaraisiais metais naudojamos vis rečiau. Aleksote, dalyje buvusio Mėsos kombinato statinių, sėkmingai verslą plėtoja juvelyrų bei kalviai. Čia neformaliu menų inkubatoriumi rūpinasi Vš.Į. „Potiomkinas“ (<http://potiomkinas.vhost.lt/turinys.htm>). Šios viešosios įstaigos veiklos tikslas – buvusio katilinės pastate įkurti visą parą veikiančią gyvą organizmą: menininkų parodas, įvairių amžių dailės studijas – dirbtuves, mokyklas; svečių namus; baikerių, menininkų, verslininkų bendravimo, kino ir kitus klubus; koncertus; bendruomenės renginius; poilsio, dvasinio ugdymosi, bet kuriuos kitus veikimo būdus, kurie ženklina „kitokiu matymo kampu“.

Klaipėdoje neformalus menų inkubatorius yra įkurtas buvusioje tabako fabrike (Bangų g. 7). Ši pastatą Vš.Į. „Klaipėdos ekonominės plėtros agentūra“ rekonstruoja pritaikydama smulkaus ir vidutinio verslo reikmėms. Rekonstrukcijai pasibaigus pastatas turėtų tapti Klaipėdos „Kultūros fabriku“.

2008 m. rugsėjį Anykščių rajono taryba pritarė viešosios įstaigos Anykščių "Menų inkubatoriaus" menų studijos steigimui. Naują viešąją įstaigą norima kurti atsižvelgus į akivaizdų meno ir kultūros bei kultūrinio turizmo plėtros Anykščiuose potencialą, galimybes efektyviai plėtoti kūrybines industrijas. Steigiamai viešajai įstaigai siūloma suteikti negyvenamus statinius J.Biliūno g. 53, Anykščiuose.

Šiaulių savivaldybėje yra sudaryta speciali darbo grupė buvusio „Elnio“ fabriko pastatų pritaikymui kūrybinių industrijų veiklai.

Vilniaus dailės akademijoje 2009 m. planuojama įkurti Dizaino verslo inkubatorių. Jo veiklos tikslas:

- sutelkti dizainerius, jų grupes ir su dizainu susijusius verslus (kūrybines industrijas) plėtojančius asmenis vienoje erdvėje,
- sudaryti sąlygas dizaineriams kurti ir pristatyti publikai savo darbus,
- padėti dizaineriams pradėti nuosavą verslą,
- sudaryti palankesnes sąlygas su dizainu susijusių verslų plėtrai,
- aktyvinti visuomenės bendradarbiavimą kultūriniame gyvenime.

Verslo plėtros apžvalga KI požiūriu

Kūrybinės industrijos (toliau – KI) apibrėžiamos kaip *veiklos, kurių pagrindas yra individo kūrybiškumas, gebėjimai bei talentas ir kurios gali kurti materialią gerovę bei darbo vietas, kurdamos intelektualinę nuosavybę* („Creative Industries Mapping Document“, Department for Culture, Media and Sport, UK, 2001).

Kūrybinėms industrijoms priskiriama *architektūra, amatai, atlikėjų menai, dizainas, interaktyviosios kompiuterinės programos, drabužių modeliavimas, meno ir antikvarinių vertybių rinka, muzika, kinas ir videoprodukcija, leidyba, televizija ir radijas, programinė įranga ir kompiuterinės paslaugos, reklama*. Didžiojoje Britanijoje kūrybinės industrijos laikomos platesnės sąvokos – kultūrinių industrijų – dalimi. Kultūrinės *industrijos apima kūrybines industrijas, bibliotekas, paveldą, laisvalaikį ir turizmą bei sportą*. Šioje KI verslo apžvalgoje yra naudojama siauresniu kūrybinių industrijų subsektoriaus apibrėžimu ir į kūrybinių industrijų subsektorių nėra įtraukiama sporto ir su juo susijusi veikla.

KI verslo subsektoriaus apžvalga remiasi oficialiais Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis. Duomenys pateikti vadovaujantis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi (EVRK 1). Žemiau pateikta lentelė, kurioje yra nurodytos veiklos pagal EVRK1 klasifikatorių, kurios šioje apžvalgoje priskiriamos prie KI subsektoriaus.

18 lentelė

KI veiklos pagal EVRK veiklų klasifikatorių

KI veiklų pavadinimas pagal EVRK veiklų klasifikatorių	EVRK Kodas	1
Knygų leidyba	22.11	
Laikraščių leidyba	22.12	
Žurnalų ir periodinių leidinių leidyba	22.13	
Garso įrašų leidyba	22.14	
Kita leidyba	22.15	
Keraminių buities ir puošybos gaminių bei dirbinių gamyba	26.21	
Dekoratyvinio ir statybinio akmens pjaustymas, tašymas ir apdailinimas	26.70	
Kitų, niekur kitur nepriskirtų, papuošalų, juvelyrinių ir panašių gaminių bei dirbinių gamyba	36.22	
Žaidimų ir žaislų gamyba	36.50	
Dirbtinės bižuterijos gamyba	36.61	
Suvenyrų, meno dirbinių ir religinių reikmenų specializuota mažmeninė prekyba	52.48.60	
Antikvarinių daiktų mažmeninė prekyba	52.50.20	
Kelionių agentūrų ir ekskursijų organizatorių veikla;	63.30	
Programinės įrangos leidyba	72.21	
Individualių programų kūrimas ir jų įforminimas	72.22.20	
Parengtų programinių sistemų tobulinimas, jų pateikimas ir įforminimas	72.22.30	
Vartotojų poreikių ir problemų analizė bei projektinės užduoties parengimas	72.22.40	
Kompiuteriniai žaidimai	72.60.10	
Gamtos mokslų ir inžinerijos moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla	73.10	
Socialinių ir humanitarinių mokslų moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla	73.20	
Rinkos tyrimas ir viešosios nuomonės apklausa	74.13	
Architektūros ir inžinerijos veikla bei su ja susijusios techninės konsultacijos	74.20	
Reklama	74.40	
Fotografavimo veikla	74.81	
Įvairių gaminių modeliavimas, interjero dekoravimas	74.87.40	
Kino filmų ir vaizdajuosčių gamyba	92.11	
Kino filmų ir vaizdajuosčių platinimas	92.12	
Kino filmų rodymas	92.13	
Radio ir televizijos veikla	92.20	
Meninė ir literatūrinė kūryba ir interpretavimas	92.31	
Meno įrenginių eksploatavimo veikla	92.32	
Kita, niekur kitur nepriskirta, pramoginė veikla	92.34	
Kita, niekur kitur nepriskirta, pramoginė veikla	92.34	
Naujienu agentūrų veikla	92.40	
Bibliotekų ir archyvų veikla	92.51	
Muziejų veikla ir istorinių vietovių bei pastatų saugojimas	92.52	
Botanikos ir zoologijos sodų bei gamtos rezervatų veikla	92.53	

Kita, niekur kitur nepriskirta, poilsio organizavimo veikla	92.72

Tenka pastebėti, kad Statistikos departamento pateikti duomenys nepilnai atspindi KI subsektoriaus apimtis, kadangi:

- 1. dalis veiklų, kurios priklauso KI subsektoriui EVRK klasifikatoriuje nėra atskirai išskirtos ir todėl nėra atskirai apskaitomos kaip KI veikla.** 19 lentelėje išvardintos veiklos, į kurias įeina kūrybinėms industrijoms priskirtinos veiklos (baldu, drabužių dizainas ir pan), tačiau nėra tiksliai žinoma, kokią dalį sudaro šios veiklos.

19 lentelė

Veiklų pavyzdys į kurias įeina kūrybinėms industrijoms priskirtinos veiklos

Viešlos pavadinimas	EVRK 1 kodas
Viešbučio ir restorano baldų gamyba	36.12.30
Valgomojo baldų gamyba	36.14.10
Miegamojo baldų gamyba	36.14.20
Prieškambario baldų gamyba	36.14.30
Vaikiškų baldų gamyba	36.14.40
Megztų (trikotažinių) ir nertų megztinių, susagstomų megztinių bei panašių gaminių bei dirbinių gamyba	17.72
Odinių drabužių siuvimas	18.10
Odinių drabužių siuvimas	18.10
Darbinių drabužių siuvimas	18.21
Kitų viršutinių drabužių siuvimas	18.22
Vyriškų viršutinių drabužių siuvimas	18.22.10
Moteriškų viršutinių drabužių siuvimas	18.22.20

- 2. Statistikos departamentas nepateikė duomenų apie kai kurias KI subsektoriaus veiklas, argumentuodamas, kad tai yra konfidencialūs duomenys (žr. 20 lentelę).**

20 lentelė

Veiklos, kurioms nebuvo pateikti duomenys dėl konfidencialumo

Viešlos pavadinimas	EVRK kodas	1
Individualių programų kūrimas ir jų įforminimas	722220	
Parengtų programinių sistemų tobulinimas, jų pateikimas ir įforminimas	722230	
Kino filmų ir vaizdajuosčių gamyba	9211	
Kino filmų ir vaizdajuosčių platinimas	9212	
Kino filmų rodymas	9213	
Naujienu agentūrų veikla	9240	
Bibliotekų ir archyvų veikla	9251	
Muziejų veikla ir istorinių vietovių bei pastatų saugojimas	9252	

Galimybių studijos rengėjų ekspertiniu vertinimu, dėl išvardintų priežasčių KI subsektoriaus realios veiklos apimtys gali būti 20-30% didesnės nei oficialiai pateiktoje Statistikos departamento informacijoje.

1.1.3.1. KI subsektoriaus įmonių ir darbuotojų skaičiaus dinamikos analizė

Pagal Statistikos departamento duomenis, KI subsektoriuje 2007 metais veikė 6149 įmonės, kuriose dirbo 61297 darbuotojų. Tai sudarė 8 % visų Lietuvoje veikusių įmonių, bei jose dirbo 4,02 % visų Lietuvoje užimtų žmonių (žr. 21 lentelę). KI subsektoriuje kasmet vidutiniškai susikuria apie 246 naujas įmones, dirbančiųjų skaičius vidutiniškai padidėja 1049 naujais darbuotojais. KI įmonių augimas 2006 -2007 metais siekė 8 % ir 2.84 % augo darbuotojų skaičius.

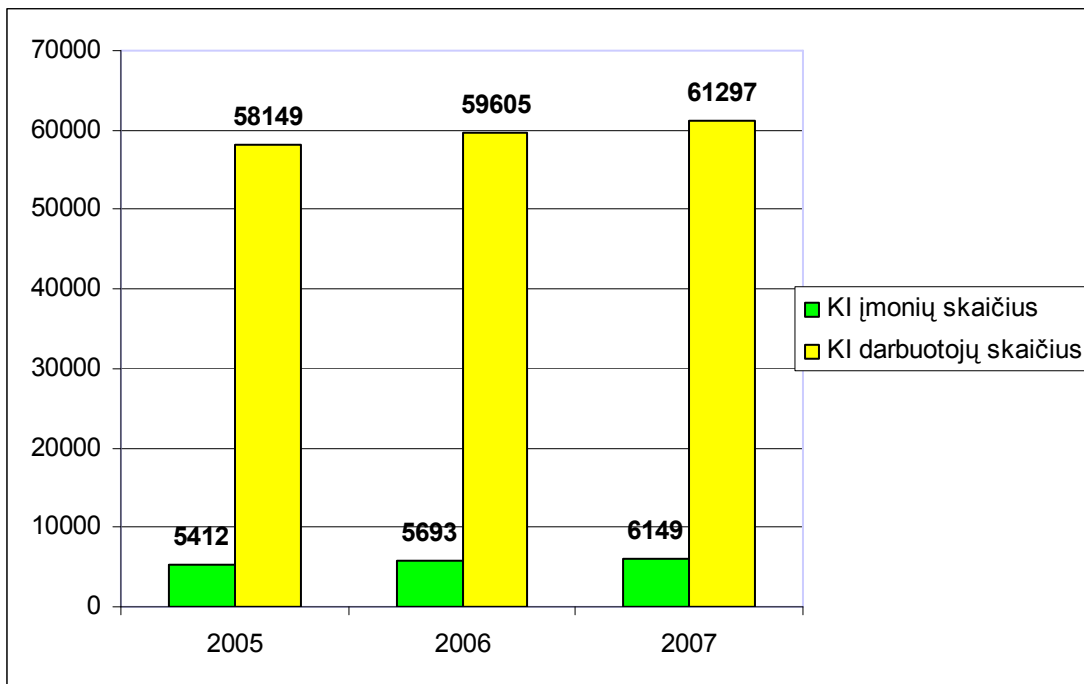
21 lentelė

KI subsektoriaus įmonių ir darbuotojų skaičiaus palyginamoji lentelė

Rodiklio pav.	2005	2006	2007
KI įmonių skaičius	5412	5693	6149
KI įmonių skaičiaus augimo tempai (%)		5.19	8.01
KI darbuotojų skaičius	58149	59605	61297
KI darbuotojų skaičiaus augimo tempai (%)		2.50	2.84
Viso įmonių skaičius Lietuvoje	72330	73344	76516
KI įmonių dalis nuo Lietuvos įmonių (%)	7.5	7.8	8.0
Viso užimtų žmonių skaičius Lietuvoje	1484000	1498000	1525000

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Šie duomenys rodo, kad KI subsektorius yra sparčiai besivystantis ir turi didelį potencialą. Nuolat didėjantys darbuotojų augimo tempai rodo, kad naujai įsikuriančiom įmonėm reikia vis daugiau darbuotojų. KI įmonių ir darbuotojų skaičiaus dinamika yra pateikta 1 pav.

1 pav. KI įmonių ir darbuotojų skaičiaus dinamika 2005-2007 metais

Pagal atskiras veiklas tiek darbuotojų skaičiaus, tiek įmonių skaičiaus kitimo dinamika yra nevienoda (žr. 22 lentelę). Darbuotojų skaičius sparčiausia augo reklamos, architektūros, meno įrenginių eksploatavimo, meninės ir literatūrinė kūrybos ir interpretavimo veiklose. Sparčiausia mažėjo darbuotojų keraminių buities ir puošybos gaminių bei dirbinių gamybos, kitų, niekur kitur nepriskirtų, papuošalų, juvelyrinių ir panašių gaminių bei dirbinių gamybos bei laikraščių leidybos veiklose.

22 lentelė

KI subsektoriaus įmonių ir darbuotojų skaičiaus dinamika pagal veiklos rūšis
(Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės)

KI veiklų pavadinimas pagal EVRK veiklų klasifikatorių	EVRK 1 Kodas	Įmonių skaičius			Įmonių sk. pokytis	Darbuotojų skaičius			Darbuotojų sk. pokytis
		2005	2006	2007		2005	2006	2007	
Reklama	74.4	910	918	935	25	5362	5769	5917	555
Architektūros ir inžinerijos veikla	74.2	1499	1510	1758	259	10270	9756	10736	466
Meno įrenginių eksploatavimo veikla	92.32	119	139	113	-6	2733	3054	3143	410
Meninė ir literatūrinė kūryba ir interpretavimas	92.31	217	237	268	51	3820	3904	4229	409
Dirbtinės bižuterijos gamyba	36.61	5	7	15	10	35	90	439	404
Kelionių agentūrų ir ekskursijų organizatorių veikla; kitos, niekur kitur nepriskirtos, turistams teikiamos paslaugos	63.3	288	335	372	84	2116	2293	2496	380
Gamtos mokslų ir inžinerijos moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla	73.1	138	136	142	4	5190	5396	5564	374
Kita, niekur kitur nepriskirta, pramoginė veikla	92.34	266	322	392	126	2702	3064	3048	346
Rinkos tyrimas ir viešosios nuomonės apklausa	74.13	97	108	119	22	866	962	1178	312
Suvenyrų, meno dirbinių ir religinių reikmenų specializuota mažmeninė prekyba	52.48.60	40	51	90	50	193	250	423	230
Bibliotekų ir archyvų veikla	92.51	93	94	99	6	5344	5364	5563	219
Žurnalų ir periodinių leidinių leidyba	22.13	167	158	187	20	2090	2078	2281	191
Individualių programų kūrimas ir jų įforminimas	72.22.20	25	29	49	24	144	186	298	154
Įvairių gaminių modeliavimas, interjero dekoravimas	74.87.40	11	23	33	22	40	88	147	107
Muziejų veikla ir istorinių vietovių bei pastatų saugojimas	92.52	93	108	112	19	3013	3059	3104	91
Dekoratyvinio ir statybinio akmens pjaustymas, tašymas ir apdailinimas	26.7	195	217	216	21	1124	1161	1212	88
Radio ir televizijos veikla	92.2	106	112	105	-1	1592	1665	1669	77
Kino filmų ir vaizduojamųjų gamyba	92.11	52	69	66	14	352	378	397	45
Žaidimų ir žaislų gamyba	36.5	17	14	15	-2	214	191	233	19
Botanikos ir zoologijos sodų bei gamtos rezervatų veikla	92.53	38	40	38	0	548	563	564	16
Kino filmų ir vaizduojamųjų platinimas	92.12	8	6	13	5	40	40	55	15
Vartotojų poreikių ir problemų analizė bei projekcinės užduoties parengimas	72.22.40	2	4	4	2	4	10	18	14
Kita leidyba	22.15	96	94	96	0	380	328	389	9
Parengtų programinių sistemų tobulinimas, jų pateikimas ir įforminimas	72.22.30	3	2	4	1	19	9	27	8
Antikvarinių daiktų mažmeninė prekyba	52.50.20	11	14	15	4	50	51	52	2
Kita, niekur kitur nepriskirta, pramoginė veikla	92.34				0				0
Socialinių ir humanitarinių mokslų moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla	73.2	39	44	52	13	972	1055	964	-8
Naujų agentūrų veikla	92.4	5	6	5	0	106	101	90	-16
Garso įrašų leidyba	22.14	20	22	22	2	97	125	75	-22
Kompiuteriniai žaidimai	72.60.10	35	35	30	-5	172	158	144	-28
Programinės įrangos leidyba	72.21	39	58	55	16	510	706	463	-47
Kita, niekur kitur nepriskirta, poilsio organizavimo veikla	92.72	119	135	136	17	535	535	485	-50
Kino filmų rodymas	92.13	16	16	16	0	267	213	195	-72
Fotografavimo veikla	74.81	148	142	143	-5	979	939	855	-124
Knygų leidyba	22.11	234	214	197	-37	1596	1554	1441	-155
Keraminių buities ir puošybos gaminių bei dirbinių gamyba	26.21	60	53	48	-12	878	791	555	-323
Kitų, niekur kitur nepriskirtų, papuošalų, juvelyrinių ir panašių gaminių bei dirbinių gamyba	36.22	83	99	82	-1	866	893	498	-368
Laikraščių leidyba	22.12	118	122	107	-11	2930	2826	2350	-580
VISO:		5412	5693	6149	737	58149	59605	61297	3148

1.1.3.2. KI įmonių veiklos finansiniai rezultatai

Realizavimo pajamų dinamika

Pagal Statistikos departamento duomenis KI subsektoriaus įmonių realizavimo pajamos nuo 1,9 mlrd. litų 2001 išaugo iki daugiau kaip 4 mlrd. litų 2006 metais (žr. 2 pav.). Realizavimo pajamų augimas per šį laikotarpį išaugo 2,3 karto. Vidutiniškai kasmet realizavimo pajamos išauga daugiau nei 400 mln. litų. Vidutinis realizavimo pajamų augimas per metus sudaro 18,3 %. Realizavimo pajamų augimo tempai ženkliai viršija Lietuvos BVP augimo tempus bei kitų subsektorių augimo tempus. Daugiausia gaunama realizavimo pajamų iš tokio KI veiklos kaip architektūros ir inžinerijos veikla, reklama, kelionių agentūrų ir ekskursijų organizatorių veikla, laikraščių leidyba, radijo ir televizijos veikla, knygų leidyba (žr. 7 lentelę).

KI realizavimo pajamų dalies Lietuvos BVP dinamika

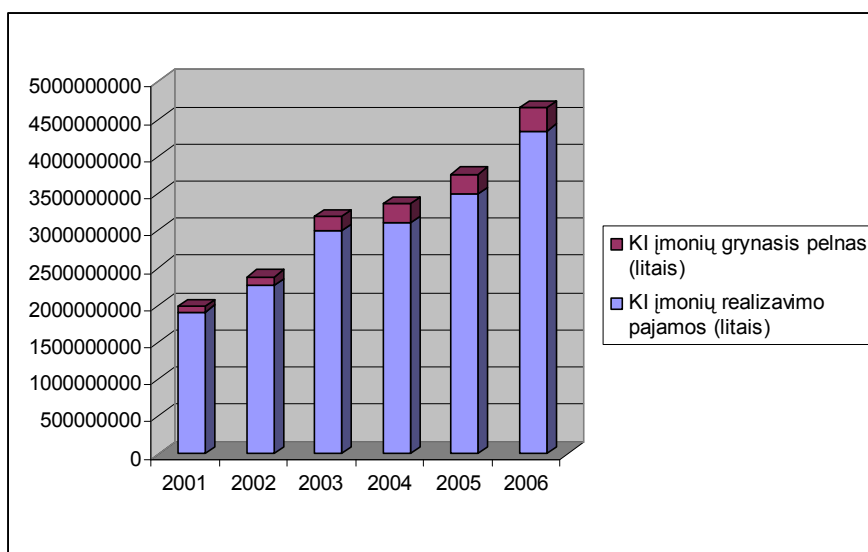
KI įmonių realizavimo pajamų dalis Lietuvos BVP nuo 3,3 % 2001 metais pakilo iki 5,2 %. 2006 metais (žr. 6 lentelę). Tai rodo, kad KI sektorius šiuo metu užima svarbų vaidmenį Lietuvos ūkyje ir šis vaidmuo sparčiai didėja.

KI grynojo pelno dinamika

Pagal Statistikos departamento duomenis KI subsektoriaus įmonių grynasis pelnas nuo 74 mln. litų 2001 išaugo iki daugiau kaip 317 mln. litų 2006 metais (žr. 6 lentelę). Grynasis pelnas per šį laikotarpį išaugo 4,2 karto. Vidutiniškai kasmet grynasis pelnas išauga daugiau nei 40 mln. litų. Vidutinis realizavimo pajamų augimas per metus sudaro 36 %. Tai rodo didelį KI subsektoriaus potencialą (žr. 2 pav). Didžiausias grynasis pelnas generuojamas iš tokių KI veiklų kaip architektūros ir inžinerijos veikla, reklama, radijo ir televizijos veikla (žr. 8 lentelę)..

KI darbo našumas

Realizavimo pajamos vienam darbuotojui 2005 ir 2006 metais atitinkamai siekė 60057 ir 72767 litus. Vien per vienerius metus darbo našumas išaugo 21,2 %. Tai vienas didžiausių darbo našumo augimo rodiklių lyginant su kitais subsektoriais.

2 pav. KI įmonių grynojo pelno ir realizavimo pajamų dinamika

23 lentelė

KI subsektoriaus įmonių finansinių rezultatų dinamika (2001-2006)

(Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės)

Rodiklio pavadinimas	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Prieaugio vidurkis per metus
KI įmonių realizavimo pajamos (litais)	1907997692.0	2266502980.0	2992354444.0	3098527221.0	3492253285.0	4337257173.0	404876580.2
KI įmonių realizavimo pajamų augimas (%)		18.8	32.0	3.5	12.7	24.2	18.3
KI įmonių grynasis pelnas pajamos (litais)	74983831.0	114667507.0	201733129.0	266670928.0	269856504.0	317692765.0	40451489.0
KI įmonių grynojo pelno augimas (%)		52.9	75.9	32.2	1.2	17.7	36.0
Lietuvos BVP (litais)	48636928333.4	52070031363.7	56959424439.3	62697849504.9	72060363143.5	82792801540.3	
KI įmonių realizavimo pajamų dalis BVP (%)	3.3	4.4	5.3	4.9	4.8	5.2	
Darbuotojų skaičius	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	58149	59605	
Darbo našumas (realizavimo pajamos vienam darbuotojui)	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	60057	72767	66412

24 lentelė

KI produkcijos realizavimo apimtys pagal veiklas 2001-2006 metais (litas)

(Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės)

KI veiklų pavadinimas pagal EVRK veiklų klasifikatorių	EVRK Kodas	Produkcijos realizavimo apimtys 2001-2006 metais (litas)					
		2001	2002	2003	2004	2005	2006
Architektūros ir inžinerijos veikla	7420	498657770	584791489	838042416	694862443	774186323	1024788008
Reklama	7440	358458378	503939070	623371710	716332161	768061721	996275208
Kelionių agentūrų ir ekskursijų organizatorių veikla	6330	216487976	230209075	267498507	365658453	464737353	623565587
Laikraščių leidyba	2212	131480717	135609922	227829991	249866062	273826695	240095224
Radio ir televizijos veikla	9220	112674220	135538968	146984678	180280833	203299131	236843472
Knygų leidyba	2211	263468160	278216755	122302956	136460155	166268208	191590475
Žurnalų ir periodinių leidinių leidyba	2213	54005810	71402821	128283521	138444355	153698706	173060765
Rinkos tyrimas ir viešosios nuomonės apklausa	7413	31553521	55303052	70968838	69168592	84499323	129587753
Programinės įrangos leidyba	7221	0	0	201878827	133708738	96558755	100167155
Kitų, niekur kitur nepriskirtų, papuošalų, juvelyrinių ir panašių gaminių bei dirbinių gamyba	3622	9364073	16900967	24527746	32784979	45152264	70717597
Gamtos mokslų ir inžinerijos moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla	7310	10386385	31461157	35115435	41356821	51596324	66886497
Muziejų veikla ir istorinių vietovių bei pastatų saugojimas	9252	17534752	0	20214088	31747902	41156209	52172453
Dekoratyvinio ir statybinio akmens pjaustymas, tašymas ir apdailinimas	2670	21232807	22596647	24280710	32324380	37128265	45943413
Kino filmų ir vaizduosčių gamyba	9211	12690721	15788964	32535470	23454823	42696644	45904753
Kita, niekur kitur nepriskirta, poilsio organizavimo veikla	9272	8581532	8377692	9485685	17316656	23409904	36142394
Kita leidyba	2215	22269092	26981429	29135403	33479936	30340915	35191281
Meno įrenginių eksploatavimo veikla	9232	9328968	4787004	7902036	11263415	27441931	33623671
Fotografavimo veikla	7481	31380101	31001689	34150770	41035443	37436909	32371436
Garso įrašų leidyba	2214	10836584	18453218	25667214	18270909	23382710	29907638
Kita, niekur kitur nepriskirta, pramoginė veikla	9234	1071636	1067065	7397219	14281992	14506966	27505473
Kino filmų rodymas	9213	13446581	18303406	16335283	15338902	15892731	22692417
Individualių programų kūrimas ir jų įforminimas	722220	0	0	6702581	6656336	12864081	20669723
Meninė ir literatūrinė kūryba ir interpretavimas	9231	7224551	8930336	19015037	13560992	15696622	20278733
Keraminių buitinių ir puošybos gaminių bei dirbinių gamyba	2621	18884310	16436983	18676082	17235826	17688918	15610036
Suvenyrų, meno dirbinių ir religinių reikmenų specializuota mažmeninė prekyba	524860	4327631	4824771	7816932	7624909	16908227	12315398
Žaidimų ir žaislų gamyba	3650	6650931	5328138	8722696	9226939	7214991	9581578
Dirbtinės bižuterijos gamyba	3661	752040	1239140	1173035	1713293	2761923	7959022
Naujų agentūrų veikla	9240	7674975	6342068	7205023	6877371	10832973	7726185
Socialinių ir humanitarinių mokslų moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla	7320	587544	720042	681614	942639	3118003	4458641
Kino filmų ir vaizduosčių platinimas	9212	4841965	6622610	6591925	10115119	10867938	3855588
Kompiuteriniai žaidimai	726010	1044928	3966110	6718128	6856262	6235073	3747759
Įvairių gaminių modeliavimas, interjero dekoravimas	748740	0	0	1053837	1405871	1866280	3361216
Antikvarinių daiktų mažmeninė prekyba	525020	58228	465039	1063658	1127587	1651447	2681341
Parengtų programinių sistemų tobulinimas, jų pateikimas ir įforminimas	722230	0	0	10565999	10423034	1483822	1397139
Vartotojų poreikių ir problemų analizė bei projektinės užduoties parengimas	722240	0	0	0	0	1102508	349117
Bibliotekų ir archyvų veikla	9251	0	0	0	0	0	0
Botanikos ir zoologijos sodų bei gamtos rezervatų veikla	9253	0	0	0	0	0	0
VISO:		1907997692	2266502980	2992354444	3098527221	3492253285	4337257173

0- duomenys nepateikti dėl konfidencialumo

25 lentelė

KI grynasis įmonių pelnas pagal veiklas 2001-2007 metais

(Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės)

KI veiklų pavadinimas pagal EVRK veiklų klasifikatorių	EVRK 1 Kodas	Grynasis įmonių pelnas 2001-2006 metais (litais)					
		2001	2002	2003	2004	2005	2006
Architektūros ir inžinerijos veikla	7420	55646579	55955658	51551780	79457880	118334396	140797819
Reklama	7440	7581242	28218327	43238286	42744070	41562817	59379886
Radio ir televizijos veikla	9220	-14399015	11332250	22902441	59170354	18934114	30266926
Kelionių agentūrų ir ekskursijų organizatorių veikla	6330	1920640	3441396	6211104	6742404	11636458	23523138
Knygų leidyba	2211	17319021	17354386	11877479	18144443	27299003	14866499
Rinkos tyrimas ir viešosios nuomonės apklausa	7413	2276579	12472326	21214279	5949898	9704495	11823884
Programinės įrangos leidyba	7221	0	0	26333243	18896051	11151394	9047641
Gamtos mokslų ir inžinerijos moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla	7310	3269783	1771328	4378700	4332668	6379306	8096045
Kitų, niekur kitur nepriskirtų, papuošalų, juvelyrinių ir panašių gaminių gamyba	3622	22403	-173208	1302927	1981311	3766121	5705320
Dekoratyvinio ir statybinio akmens pjaustymas, tašymas ir apdailinimas	2670	573047	865708	949054	1045465	1855824	3640894
Meninė ir literatūrinė kūryba ir interpretavimas	9231	1016711	402359	1423818	-1520405	1145267	2918406
Kita leidyba	2215	1934320	1648973	2188820	3028609	1662508	1963440
Kino filmų ir vaizdajuosčių gamyba	9211	-377491	44810	-1707890	4383397	-1517835	1943485
Garso įrašų leidyba	2214	993318	994498	-559927	1108440	1956536	1816648
Individualių programų kūrimas ir jų įforminimas	722220	0	0	766949	-88266	1333356	1559105
Dirbtinės bižuterijos gamyba	3661	-28301	20760	152023	316257	476236	1241509
Žurnalų ir periodinių leidinių leidyba	2213	2677611	-328794	3790280	5468348	7119697	968066
Žaidimų ir žaislų gamyba	3650	14051	196009	607588	-64218	101877	773705
Kita, niekur kitur nepriskirta, pramoginė veikla	9234	-131220	-26178	-1735406	-1154980	790875	626548
Naujiųjų agentūrų veikla	9240	-562267	304878	256532	-578643	573989	598272
Muziejų veikla ir istorinių vietovių bei pastatų saugojimas	9252	227524	0	503952	597889	532111	438591
Kino filmų ir vaizdajuosčių platinimas	9212	282177	157996	794935	-164540	1171041	366724
Suvenyrų, meno dirbinių ir religinių reikmenų specializuota mažmeninė prekyba	524860	283862	336120	481380	370622	2569906	262503
Kompiuteriniai žaidimai	726010	178892	-654946	-476603	133422	588896	247376
Parengtų programinių sistemų tobulinimas, jų pateikimas ir įforminimas	722230	0	0	284000	159782	269497	154135
Ivairių gaminių modeliavimas, interjero dekoravimas	748740	0	0	52901	142303	225112	6468
Bibliotekų ir archyvų veikla	9251	0	0	0	0	0	0
Botanikos ir zoologijos sodų bei gamtos rezervatų veikla	9253	0	0	0	0	0	0
Vartotojų poreikių ir problemų analizė bei projektinės užduoties parengimas	722240	0	0	0	0	-29277	-16450
Antikvarinių daiktų mažmeninė prekyba	525020	-6329	-38400	-86756	-37546	68619	-39204
Socialinių ir humanitarinių mokslų moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla	7320	377729	335110	210752	-221090	75564	-476784
Kino filmų rodymas	9213	-2055401	-4184591	-6631621	-2831703	-4269415	-494735
Keraminių buities ir puošybos gaminių bei dirbinių gamyba	2621	-1559833	-25971253	-678026	-900231	-3259200	-746414
Meno įrenginių eksploatavimo veikla	9232	134572	-1157717	-942640	-1596806	-13101509	-771853
Fotografavimo veikla	7481	-102252	-219545	222017	1763257	713988	-802564
Laikraščių leidyba	2212	2019964	10559102	13863606	17183234	19399732	-1454527
Kita, niekur kitur nepriskirta, poilsio organizavimo veikla	9272	-4986503	677330	-817982	1392584	-434614	-1999829
VISO:		74983831	114667507	201733129	266670928	269856504	317692765

- duomenys nepateikti dėl konfidencialumo

Studijų, meno, mokslo ir verslo integracijos laipsnis

KI studijų, mokslo ir verslo integracijos laipsnis yra nevienodas įvairiuose KI sektoriaus specifika atitinkančiose programose: architektūros ir dizaino studijų programos integracijos laipsnis yra labai aukštas, nes studijų procese dalyvaujantys specialistai turi savo įmones, kuriose įgyvendina atatinamos srities užsakomuosius darbus.

Kitokia situacija yra tose studijų programose, kuriose lavinami specialūs meniniai gebėjimai – čia integraciją į verslą yra silpnesnė, bet nevienoda įvairiose menų srityse: kai kurių atlikėjų menų studentai dalyvauja laisvalaikio ir pramogų verslo veiklose ir pan..

Verslo situacija pasaulyje, vystymosi tendencijos

XXI amžiaus realijos įrodė, jog įvairios socialinės struktūros privalo žaibiškai reaguoti į nuolatos besikeičiančią aplinką bei greitai ir efektyviai prie jos taikytis tam, kad išliktų. Kūrybiškumas yra neabejotinai vienas iš svarbiausių vikraus adaptavimosi faktorių. Dabartinė pasaulinė ekonomikos krizė tik dar kartą patvirtino, jog net ir galingiausių pasaulio korporacinių įmonių sėkmingas veikimas, paremtas įprastiniais verlumo principais, nėra jų išlikimo garantas, kuriuo galėtų tapti kūrybiškumas. “Nei kūrybiškumas, nei ekonomika nėra naujiena. Nauja yra egzistuojančios sąveikos tarp jų prigimtis ir mastas, kuriame jungdamiesi jie gali sukurti ypatingą vertę bei gerovę” (J. Hawkins)⁹.

Kalbant apie KI verslo pasaulines tendencijas, koncentruojamasi ties mažo ir vidutinio verslo sektoriumi, kuris yra svarbiausias kūrybinio verslo variklis. Šio tipo įmonės, paremtos dideliu kūrybiniu kapitalu, yra lanksčios, gebančios žaibiškai reaguoti į verslo aplinkos pokyčius bei suvaldyti inovacijos procesą ir kartu išlaikyti stabilumą. Globaliu požiūriu, KI verslas pasižymi sparčiu augimu ir itin daug žadančiomis ateities prognozėmis. Tarptautinės prekybos kūrybinėmis prekėmis bei paslaugomis pasaulyje apyvarta šoktelėjo nuo 234, 8 milijardų JAV dolerių 1996 m., iki 445, 2 milijardų JAV dolerių 2005 m.. Ši prekyba 2000-2005 m. kasmet išaugdavo beprecedenčiu mastu - 8,7%. (*Adoi magazine duomenimis, 2008 m*). Daugumoje išsivysčiusių rinkos ekonomikos principu paremtų šalių kūrybinės industrijos sudaro nuo 2 iki 5% BVP bei pasižymi stabilium laipsnišku augimu, viršijančių pasaulinio ekonomikos augimo vidurkį. Prognozuojama, jog kūrybinių industrijų augimo šuolis 2005 -2009 metais pasieks 33%. (*The Cultural Industries in Caricom: Trade And Development Challenges, Lapkritis 2007*)

Pagridindinės KI verslo sektoriaus augimo priežastys:

- Globalizacija bei efektyvi informacijos ir telekomunikacinių ryšių sklaida;
- Ekonominė bei kultūrinė plėtra;
- Gebėjimas sujungti verslą, kultūrą bei technologiją į vieną procesą. (*Adoi magazine duomenimis, 2008*).

Svarbiausi KI plėtros tarptautiniu lygiu trukdžiai:

- Ribotas prieinamumas prie tam tikrų rinkų bei nekonkurencingo verslo praktikų, ypač audiovizualiniame sektoriuje;
- Marketingo kanalų bei distribucijos tinklų koncentracija keliose didžiosiose rinkose;
- Ribota finansinė regioninė parama kūrybinėms industrijoms;

⁹ *The creative economy: how people make money from ideas*, Paperback, June 2002.

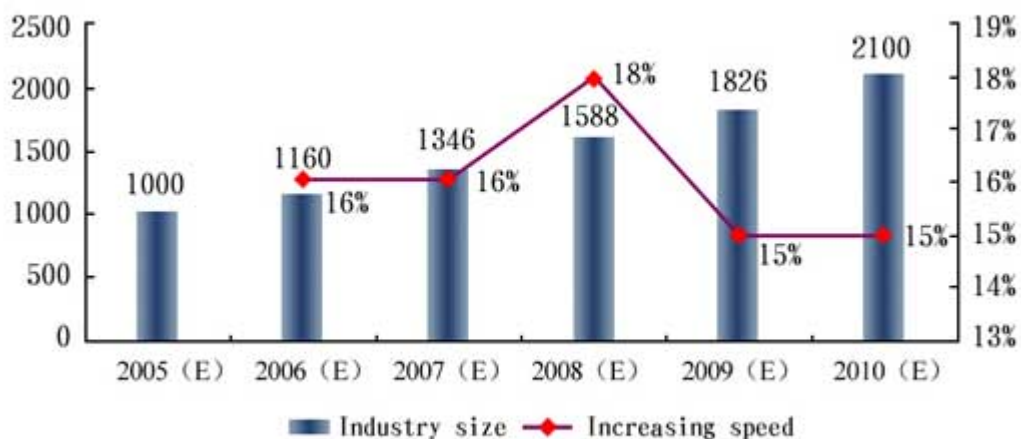
- Didelė dalis pajamų iš autorių teisių, licencijų, marketingo bei distribucijos nepasiekia kūrėjų arba autorių besivystančiose šalyse (*Adoi magazine duomenimis, 2008*).

Analizuojant KI verslo situaciją pasauliniu mastu, tikslinga remtis šiais kriterijais:

- **Geografiniu** - tai regionai ir šalys, kuriems būdinga didžiausia KI verslo koncentracija bei augimo potencialas : Kinija, Indija, Japonija, Europa (ES, Šveicarija ir Norvegija), JAV ir Australija;
- **Struktūriniu**, kurį sudaro svarbiausi KI segmentai, išskirti studijoje “The Economy of Culture in Europe” (2006), tai – dizainas, architektūra ir reklama.
- **Ekonominiu** – apimančiu KI verslo ekonominius rodiklius, tokius kaip; KI verslo įtaka BVP ; KI verslo sukuriama pridėtinė vertė ir įdarbinimo situacija ; KI verslo apyvarta ir pan.

Kinijos KI verslas koncentruojasi išimtinai Šanchajuje, Pekine, Hangdzu bei Hong Konge. Šios šalies, kurios produktyvumas paremtas mažais darbo jėgos kaštais, kūrybinių industrijų verslo spartus augimas prasidėjo 2006 m., kuomet susidomėjimą bei paramą KI sektoriui išreiškė šalies valdžia. BVP Kinijoje 2007 m. siekė 3.251 trilijono JAV dolerių (duomenų bazės *World Fact Book*¹⁰ duomenimis). Pekine, pavyzdžiui, 2007 m. KI sudarė 10,6 % miesto BVP (Pekino Savivaldybės duomenimis), šis procentas kasmet sparčiai auga. Kalbant apie KI verslo įtaką visos šalies ekonomikai, Kinijos KI departamento pateiktais duomenimis, KI rinkos dalis 2010 sieks apie 30 milijardų JAV dolerių. Apačioje esančiame grafike matyti pateikiama KI augimo mastai 2006-2010 m. (*Jason Li, Zero2IPO Capital, 2008-9-9*).

Forecast of China cultural creative industry size from 2006 to 2010

Data resource:CCID Feb.2006

3 pav. Kinijos kūrybinių industrijų vystymosi 2006-2010 m. prognozė

Indijos BVP 2007 m. buvo 1.099 trilijonų JAV dolerių, iš kurių 15 milijardų JAV dolerių arba 1,5% sudarė KI. Vien reklamos verslo pajamų prognozės 2008 metams yra 3,832 milijonų JAV dolerių. (*Confederation of Indian Industry duomenimis*).

Japonijos BVP 2007 metais siekė 4.384 trilijonų JAV dolerių, kai tuo tarpu KI verslo pajamos dar 1999 metais sudarė apie 178,729.57 milijonų JAV dolerių. 2001 metais KI verslas apėmė 176 000

¹⁰ Šaltinis naudojamas nurodant visų išvardintų šalių/regionų BVP.

įmonių ir 1,878 milijono darbuotojų, kas atitinkamai sudaro 2,8 ir 3,2% visos pramonės. Nepaisant ekonomikos lėtėjimo Japonijoje, nuo 1996 iki 2001 metų KI įmonių padaugėjo 3,8%, o užimtumo lygis išaugo 7,9%, tuo tarpu, kai kitose pramonės šakose šie rodikliai sumažėjo atitinkamai 5,5 ir 7,9%. (*The Status of Creative Industries in Japan and Policy Recommendations for their Promotion by Mitsuhiro Yoshimoto, 2001*).

Europos regiono (ES + Norvegija, Šveicarija) BVP 2007 m sudarė 17.43 trilijonų JAV dolerių. 2003 m vien reklamos verslas uždirbo 32 milijardus eurų (*Eurostat duomenimis*) 1999-2003 metais KI verslo sektoriaus pridėtinės vertės augimas siekė 19,7%, o paties sektoriaus augimas buvo 12,3% didenis nei bendras viso regiono ekonomikos augimas. 2003 m KI verslo sektorius sudarė 2,6% viso ES BVP. 2004 metais 5.8 milijono darbuotojų priklausė KI sektoriui, kas sudarė 3.1% visų tuometinės ES (25 šalys) darbuotojų ir, nors 2002- 2004 m visoje ES užimtumas mažėjo, KI sektoriuje jis šaugo 1.85%. (*The Economy of Culture in Europe by KEA, 2006*).

JAV – vienos iš lyderių KI sektoriuje BVP 2007 m sudarė 13.84 trilijonų JAV dolerių. Tais pačiais metais KI sektoriaus įmonių skaičius siekė 546 558 (arba 4.2% viso JAV verslo). Jame dirbo 2.7 milijonai žmonių (arba 2% visų JAV darbuotojų) (*JAV vyriausybės statistikos departamento duomenimis*). Architektūros, vieno 3 našiausių KI verslo sektorių, srityje 2005 m dirbo 91 000 žmonių; šio sektoriaus pajamos tais pačiais metais siekė beveik 28 milijardus JAV dolerių (*The Forbes: Tastemakers. Architecture, by Amy Van Deusen 11.15.2005*). Reklamos sektorius, KI verslo JAV lyderis, 2003 m „uždirbo“ 213,5 milijardus JAV dolerių (*Eurostat duomenimis*).

Australijos BVP 2007 metais siekė 908,8 milijardų JAV dolerių ; KI sektoriuje, kuris 2006 m apėmė 155 000 įmonių, buvo skaičiuojama apie 500 000 darbuotojų. Reklamos, architektūros ir dizaino sektorių pajamos 2006 metais siekė apie 6,1 milijono JAV dolerių (*Australia's Creative Economy Information Sheet 2006*).

Apibendrinant KI verslo apžvalgą pasaulyje, pabrėžtina, jog tai sektorius, kuris kasmet įgija vis didesnę augimo pagreitį, gerokai lenkiantį likusias industrijas. Šie skaičiai tik patvirtina, jog KI verslo skatinimui ir plėtrai turi būti skiriamas ypatingas dėmesys ir dedamos didelės pastangos, nes tai gali užtikrinti stabilų šalies ekonomikos augimą.

2. Siūlymai dėl tolimesnės kūrybinių industrijų plėtros

Ilgalaikis specialistų poreikis

Remiantis tyrimu „Kultūros ekonomika Europoje“ (studija parengta Europos Komisijai 2006 m.), kuriame parodytas spartus kultūrinių industrijų sektoriaus augimas pasaulyje ir Lietuvoje, specialistų poreikis kasmet didės. 2004 m. sektoriuje dirbo 5,8 milijono žmonių, t.y. 3,1% visų dirbančiųjų Europos sąjungoje. Nors bendras užimtumas ES sumažėjo 2002–2004 m., jo rodikliai sektoriuje išaugo (+1,85%). „Statistiškai kultūros pramonė išsivysčiusiose šalyse sukuria apie 5% šalies BVP. 2002 m. kultūros įnašas į Lietuvos BVP buvo apie 2%, o kultūros sferoje dirbančių buvo apie 4% visų Lietuvoje dirbančių. Palyginti su išsivysčiusios ekonomikos šalimis, Lietuvos kultūros indėlis į bendrąjį vidaus produktą (BVP) yra beveik tris kartus mažesnis. Toks mažas procentas rodo Lietuvos kultūros potencialą.

Kultūros ir kūrybinis sektorius yra augantis sektorius, kuris vystosi sparčiau nei kitos ūkio šakos. Sektoriaus plėtra skatina naujų darbo vietų, naujų verslo modelių atsiradimą, formuoja naujų specializacijų poreikį. Be nuolatinio poreikio specialistų atsinaujinimui jau veikiančiuose kultūros ir meno kolektyvuose bei kūrybine ir kultūrine veikla besiverčiančiuose ūkio subjektuose, nuolat kuriasi nauji kolektyvai ir naujos darbo vietos. Iš tikrųjų, šis sektorius pateikia daugybę įvairių ir dažnai su aukštomis kompetencijomis susijusių galimybių. Pastaraisiais metais ypač jaučiamas kvalifikuotų audiovizualinių menų specialistų trūkumas. Beveik nerengiami techniniai kino ir video sričių specialistai – šviesos dizaineriai, kino, TV ir multimedijos kompozitoriai, kino ir multimedijos scenarijaus autoriai, montažo, animacijos, TV transliacijų režisieriai, TV programos strategai. Atlikus televizijos bei media produkcijos kompanijų bei kino studijų apklausą, buvo nustatyta, jog jos per metus įdarbintų nuo 2 iki 20 kvalifikuotų šių sričių specialistų.

Rinkoje nemažėja su informacinėmis komunikacinėmis technologijomis susijusių paslaugų poreikis. Taip pat sudėtinga nustatyti kiek valstybei reikia menininkų ar laisvųjų menininkų, kurie tiesiogiai reprezentuoja meno šaką ir įtakoja jos, o kartu ir kultūrinių industrijų raidą. KI taip pat skatina daugelį kitų ūkio sektorių, ypač inovacijų ir informacijos ir komunikacijų technologijų sričių plėtrą. Ypač išryškėjo technologijų poveikis žiniasklaidos produktų vartojimui, taip pat ir kuriamų produktų kūrybinis turinys tampa svarbiu veiksniumi, skatinančiu informacijos ir komunikacijų technologijų diegimą.

Technologija, ir ypač didėjanti interneto sklaida ir svarba, yra pagrindinis lemiamas augimo veiksnys kūrybinės žiniasklaidos ir interneto srityje. *PriceWaterhouseCoopers* prognozėmis, gyventojų išlaidų dalis, tenkanti su informacijos ir komunikacijų technologijomis susijusiam turiniui, iki 2009 m. sudarys 12 % viso pramogoms ir žiniasklaidai skiriamų išlaidų augimo pasauliniu mastu. Augimo tendencijos šiuo metu pastebimos filmų ir vaizdo įrašų, taip pat ir leidybos pramonėje, muzikos, reklamos versle, etc..

Nemaža kultūrinės veiklos dalis vyksta įstaigose, kurios pagal pirminę klasifikaciją nėra priskiriamos kultūrai, todėl ši veikla esamoje klasifikacijos sistemoje nėra užfiksuota.

Kūrybinių industrijų sektorius Lietuvoje yra labai gyvybingas. Tačiau neturint sukurtos ekonominiais ir socialiniais rodikliais pagrįstos stebėsenos sistemos, rizikuojama nesuprasti kūrybinio sektoriaus poreikių, raidos dinamikos ir prarasti turimą kūrybinį potencialą. Todėl būtina sukurti sąlygas parengti jaunus specialistus darbui konkurencingame pasaulyje, kuriame jie turėtų šiuolaikinius poreikius atitinkančias kūrybinės veiklos plėtojimo galimybes, galinčias padidinti Lietuvos ūkio ir kultūros konkurencingumą. Turi būti sukurtos tinkamos sąlygos ir efektyvi valstybės paramos kultūros ir meno įstaigoms sistema, kuri lems ne tik šalies kultūros, bet ir

ekonomikos tolimesnę plėtrą. Sektorius prisideda prie svarbių ekonominių rodiklių gerinimo kituose su kultūra nesusijusiuose sektoriuose, tuo netiesiogiai skatindamas ekonominę veiklą ir plėtrą. Todėl būtina sukurti ir išplėtoti nacionalinę kvalifikacijų sistemą, atitinkančią darbo rinkos poreikius, įskaitant profesinio mokymo standartų kūrimą, studijų kryptų reglamentus, žinių ir kompetencijos vertinimo sistemą (įskaitant ir oficialų neformalaus mokymosi pripažinimą).

Reikalavimai įgyjamai kvalifikacijai (žinioms ir gebėjimams)

Darbuotojų kvalifikacija tampa vis svarbesniu kriterijumi, lemiančiu produkcijos kokybę, inovatyvumą, o kartu ir šalies ekonomikos vystimąsi. Ypač tai aktualu KI sektoriaus sėkmingai plėtrai, kurios kuriamų produktų ir paslaugų išskirtinumą ir didesnę pridėtinę vertę lemia juos kuriančio specialisto kūrybinio intelekto masė, tiesiogiai priklausanti nuo jo kompetencijos ir kvalifikacijos.

Specialistų parengimo lygis KI specialistus rengiančiose aukštosiose mokyklose, kaip pripažįsta studijų kokybės vertinimo centro ekspertai, užsienio partneriai, absolventus įdarbinančios meno ir švietimo institucijos, yra pakankamai aukštas. Jį kol kas garantuoja dar neišsekę žmogiškieji išteklių – žymūs menininkai ir mokslininkai, visą savo energiją jaunimo ugdymui. Tačiau šie išteklių natūraliai senka. Aukštųjų meno mokyklų absolventai yra šiuolaikinės modernios visuomenės piliečiai, kurių motyvacija atiduoti savo talentą ir oriai integruotis į Lietuvos rinką kol kas nėra atitinkamai palaikoma. Jaunų meno specialistų reikalavimai įgyjamai kvalifikacijai, žinioms ir gebėjimams šiandien yra ženkliai aukštesni, negu gali teikti aukštoji mokykla. Pasenusi techninė bazė, šiuolaikinių reikalavimų neatitinkanti auditorijų, kūrybinių dirbtuvių ir studijų įranga, fiziškai susidėvėję muzikos instrumentai, nepatenkinti inovatyvių, modernių, į šiuolaikinės visuomenės orientuotų studijų programų poreikis, trukdo siekti aukščiausio lygio rezultatų ir neretai paskatina jaunos talentingus menininkus išvykti studijuoti arba dirbti į užsienį.

Aukštųjų meno mokyklų absolventų integraciją į darbo rinką apsunkina ir tai, kad profesinio informavimo, orientavimo ir konsultavimo sistema šiuo metu dar nėra pakankamai išvystyta. Be to, nors visuotinai pripažįstama mokymosi visą gyvenimą ir kvalifikacijos tobulinimo svarba, šioms švietimo sritims skiriama nepakankamas dėmesys. Vis dar nedaug Lietuvos gyventojų mokosi visą gyvenimą – tam trūksta motyvacijos, laiko, lėšų. Taip pat neretai viena iš didesnių kūrybinių industrijų plėtros problemų yra kūrybines kvalifikacijas turinčių žmonių verslumo trūkumas.

Eurostat duomenimis, 2005 m. tobulinosi tik apie 6,3 proc. 25–64 metų šalies gyventojų (t. y. per 4 paskutines savaites dalyvavo švietimo ir profesinio mokymo veikloje). Nors šis rodiklis didėjo nuo 2000 m. (tuo metu jis sudarė tik 2,8 proc.), tačiau 2005 m. Lietuva vis dar gerokai atsiliko nuo ES vidurkio (10,8 proc.). Mokymasis visą gyvenimą“ numatoma skatinti šiuolaikinių informacinių technologijų naudojimą atnaujinant mokymo ir studijų programų turinį, diegiant lanksčias mokymosi formas, tobulinant švietimo personalo kompetenciją informacinių technologijų naudojimo švietimui srityje ir didinant mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumą ir įvairovę.

Specialistų kvalifikacijos kėlimas vykdomas nereguliariai, nes dėl lėšų stygiaus nėra valstybės sistemingai finansuojama. Todėl kvalifikacijos tobulinimo procesas vyksta netolygiai, dažniausiai vykdant mokslo tyrimus, per aktyvią dėstytojų meninę, kūrybinę veiklą, kitų barų darbuotojams įgyjant darbo patirties savo darbo vietose ar dalyvaujant trumpalaikiuose profesiniuose seminaruose.

Reikalavimų įgyjamai kvalifikacijai (žinioms ir gebėjimams) požiūriu būtina:

- atlikti išsamų kultūros ir meno darbuotojų kvalifikacijos kūrybinių industrijų srityje poreikio tyrimą;
- ištirti kultūrinių industrijų sektoriaus poreikius specialistų kvalifikacijoms;
- sukurti kūrybinių industrijų plėtros stebėsenos sistemą, apimančią atskiras šių industrijų sritis;
- sudaryti sąlygas sukurti mokymosi visą gyvenimą programą, kuriose daugiau dėmesio būtų skiriama kūrybinių industrijų kultūros darbuotojų verslumo ugdymui;
- atlikti valstybės paramos kūrybinių industrijų subjektų projektams tyrimą ir parengti rekomendacijas dėl šios paramos plėtros;
- parengti atskiras specialistų rengimo, perkvalifikavimo ir jų kvalifikacijos tobulinimo programos prioritetinėms KI sektoriaus sritims;
- siekiant padidinti KI veiklų efektyvumą, remti tikslinių grupių poreikius, kuriant atitinkamą infrastruktūrą ir atnaujinant įrangą;
- didinti mokymosi visą gyvenimą prieinamumą, plėtoti lanksčias, individualizuotas mokymosi formas, didinti informacinį, geografinį mokymosi paslaugų prieinamumą ir tobulinti pagalbos besimokantiems sistemą, diegiant inovatyvias mokymosi formas.

Studijų programų pertvarkymas (atnaujinimas)

Atsiliepiant į sparčiai besikeičiančią ekonominę situaciją, kuri skatina ir visuomenės poreikių kaitą, būtina sukurti galimybes operatyviai pertvarkyti esamas bei kurti naujas studijų programas ir užtikrinti aukštos kvalifikacijos specialistų (gebančių praktiškai pritaikyti inovacijas) parengimą pagal šalies Kultūrinių industrijų sektoriaus poreikius.

Siekiant Lietuvoje sukurti Europinį lygį atitinkančią ekonomiką, mokslo sistema turi derintis prie ekonominių permainų keliamų reikalavimų. Nors Lietuvoje yra gilios meno specialistų rengimo tradicijos, didelės meninės potencijos bei aukštos profesinės kompetencijos dėstytojai, susiformavusi kūrybinių ir edukacinių ryšių su geriausiomis Europos aukštosiomis menų mokyklomis sistema, dalyvavimas visuomeninį rezonansą turinčiuose prestižiniuose Lietuvos ir užsienio meno projektuose ir jų inicijavimas, efektyviau siekti tikslų kliudo europinių standartų neatitinkanti techninė materialinė bazė, finansinių išteklių jos stiprinimui bei meno, mokslo ir studijų plėtrai, tarptautiniam bendradarbiavimui stoka. Būtina didinti meno, mokslo bei studijų finansavimą bei siekti efektyvesnio turimų finansinių išteklių panaudojimo, ieškoti papildomų nebiudžetinių finansavimo galimybių.

Šiuo metu kvalifikuotų daugelio KI sričių specialistų poreikio netenkina esama specialistų rengimo sistema. Šis atotrūkis didėja, nes švietimo sistema nespėja sparčiai reaguoti į mokslo ir technikos pažangos diktuojamus ekonomikos ir visuomenės pokyčius, tuo tarpu, gebėjimas naudotis naujausios informacijos ir žinių resursais vis labiau tampa veiksniumi, užtikrinančiu žmonių darbingumą ir pritaikomumą Universitetuose vykdomos studijų programos jau nebeatitinka šalies kultūrinės ir ekonominės raidos poreikių, nepakankama studentų praktinio rengimo kokybė (dėl prastų mokymosi sąlygų, nepakankamos techninės įrangos, laboratorijų, nusidėvėjusių muzikos instrumentų, praktikų darbo vietų stygiaus), mažas specialistų rengimo kompleksiskumas, silpnos mokslininkų kolektyvinės veiklos apraiškos.

Tiek mokslo institucijos, tiek ir pramonės sektorius pasigenda valstybės strateginio požiūrio į švietimo problemas. Sukūrus šiuolaikinį techninį lygį atitinkančias studijų sąlygas ir šalies mastu koordinuojant specialistų rengimą bei mokslo ir studijų institucijų bendradarbiavimą, įmanomas realus proveržis KI srityje. Tam tikslui būtina:

- ne rečiau kaip kas ketveri metai peržiūrėti ir atnaujinti esamas studijų programas, jų įvertinimui ir akreditacijai, pagal galimybes, pasitelkiant užsienio ekspertus ir tarptautines studijų kokybės vertinimo institucijas;
- parengti ir pradėti įgyvendinti atnaujintas bei įvesti naujas studijų programas bei jų specializacijas: pvz., LMTA – „Senoji muzika“, „Taikomoji kompozicija“, „Muzikos verslas“, „Kino vaidyba“, „Kino dramaturgija“, „Kinotyra“, „Vaizdo operatoriaus menas“, „Kino kompozicija“, „Garso dizainas“;
- modernizuoti meno studijas, aprūpinant jas šiuolaikinius poreikius atitinkančia įranga (garso, vaizdo, teatro ir kino studijos), siejama su naujomis kūrybos technologijomis;
- modernizuojant mokymo procesą, plačiau taikyti nuotolinį mokymą, atveriantį galimybes lanksčiai derinti studijų ir kūrybinius poreikius;
- išnagrinėti kūrybinės/mokslinės praktikos galimybes, siejamas su meno jungimo su verslu galimybėmis;
- išnagrinėti galimybes sukurti ir pradėti vykdyti jungtines meno kūrybos, atlikimo ir taikomasias studijų programas, kurių tikslas – parengti praktikus ir teoretikus, meno sklaidos ir verslo specialistus;
- sukurti ir vykdyti tęstinio mokymo bei menininkų inovatyvumą skatinančias kvalifikacijos tobulinimo programas;
- sukurti sąlygas intensyviau naudoti informacines kompiuterines technologijas, multimedijos galimybes, inovatyvius dėstymo metodus.

2.4. Studijų proceso metodinės ir materialinės bazės pertvarkymas

Viena iš silpniausių studijų kokybės užtikrinimo grandžių yra studijų patalpų techninė būklė, šiuolaikinių reikalavimų neatitinkanti techninė bazė ir laboratorijų įranga, instrumentų ir darbo įrangos stoka. Ši problema išskiriama visose institucijose kaip viena iš trukdančių pasiekti tinkamą studijų kokybę. Turimos infrastruktūros (t. y. mokslinių tyrimų įrangos, informacinių ryšio priemonių, bibliotekų ir kt.) kokybė, su retomis išimtimis, netenkina dabartinių poreikių. Nepakankama prieiga prie tarptautinių mokslinių informacinių duomenų bazių. Menka mokslo ir mokomoji bazė tiesiogiai veikia nepakankamą studijų kokybę ir atsiliepia absolventų kvalifikacijai ir kompetencijai. Todėl sudėtinga pritraukti aukščiausios kvalifikacijos mokslininkus ir dėstytojus, rengti aukščiausios kvalifikacijos specialistus.

Šiuolaikinėje informacinėmis technologijomis grįstoje visuomenėje žmogiškųjų išteklių plėtra, tinkama švietimo paslaugų kokybė beveik neįmanoma be ryškesnių infrastruktūros pokyčių. O šiuolaikinį technologijų lygį atitinkanti mokymo infrastruktūra šiandien yra taip pat aktuali studijų kokybei, kaip ir muzikinių instrumentų, kino bei audio-video technikos įsigijimas, studijų programų atnaujinimas ir modernizavimas, modernių, studijuojančiųjų poreikius atitinkančių auditorijų įrengimas. Be tinkamos mokymo bazės, šiuolaikinių technologijų mokslui ir studijoms sumažėja institucijos konkurencinės galimybės, kenčia studijų kokybė, todėl ilgai sumąžės Akademijos specialistų sukuriama pridėtinė vertė. Pvz., šiuolaikinis muzikos mokymas jau nebeįsivaizduojamas be modernių muzikos teorijos, istorijos disciplinoms taikomų technologinių-kompiuterinių sprendimų, pasaulyje plačiai naudojamų muzikos kūrimo, garso ir muzikos tyrimų sistemų (šios sritys yra itin vystomos kultūrinių industrijų kontekste), naujų studijavimo formų ir mokymosi visą gyvenimą galimybių, glaudaus ir efektyvaus tarptautinio bendradarbiavimo. Naujos technologijos yra galinga ir būtina varomoji jėga, didinanti kultūros ir kūrybinio sektoriaus ekonominę potencialą.

Todėl būtina atnaujinti studijų infrastruktūrą, siekiant pagerinti studijų, darbo bei poilsio sąlygas studentams, darbuotojams bei lankytojams. Išplėtotą studijų infrastruktūrą bus naudojama LMTA, VDA, VGTU studijų procesuose. Čia yra koncentruotos pagrindinės KI meno mokslo ir studijų institucijų auditorijos, vyksta srautinės paskaitos, specialybiniai užsiėmimai dieninių ir neakivaizdinių studijų studentams.

Būtina atnaujinti ar sukurti naujus infrastruktūros padalinius ir objektus: pvz., LMTA Mekomąjį teatrą, Mekomąją kino ir TV studiją ir Mažąją koncertų salę, rekonstruoti Dramos ir operos studiją-auditoriją Centrinuose rūmuose (Gedimino pr. 42); įsteigti eksperimentinę elektroninės ir kompiuterinės muzikos laboratoriją ir auditoriją koncertams ir moksliniams akustikos tyrimams su specialia elektroakustine įranga (erdvinio garso „kubas“); įrengti šiuolaikišką kompiuterinės muzikos technologijų auditoriją, modernizuoti Bibliotekas ir skaityklas, Audio-video ir interneto centrą ir Muzikos mokymo studijų centrą, ir kt..

Siekiant studijų proceso metodinės bazės pertvarkymo svarbu aktualizuoti mokslinio ir metodinio darbo planavimą, siekiant užpildyti humanitarinių mokslų tyrimų spragas, rengti ir publikuoti daugiau mokslo darbų, aktualių ir tinkamų publikuoti tarptautiniuose mokslo arealuose; sukurti metodinių priemonių ir vadovėlių, užtikrinančių universitetų teikiamų studijų programų metodinį aprūpinimą.

2.5 Dėstytojų ir mokslininkų bei menininkų kompetencijos tobulinimas

Aukštojo mokslo sistemoje dirba pakankamai formalias kvalifikacijas turinčio pedagoginio personalo. 2004 m. universitetuose dirbo daugiau kaip 9 tūkst. dėstytojų, Universitetuose pedagoginį vardą ir mokslo laipsnį turinčio pedagoginio personalo yra - atitinkamai apie 57 proc. ir 41 proc.

Pastaraisiais metais išryškėjusi problema (ypač universitetuose) yra pedagoginio personalo senėjimas, bei profesinių žinių, nebeatitikimas šiandienos profesinės kvalifikacijos reikalavimams. Turimos mokslinių tyrimų įrangos, informacinių ryšio priemonių, bibliotekų ir kt. kokybė, su retomis išimtimis, netenkina dabartinių poreikių. Todėl sudėtinga atlikti mokslinius tyrimus, kurie atitiktų verslo poreikius, dalyvauti tarptautiniuose tyrimų projektuose ir netgi rengti aukštos kvalifikacijos specialistus.

Taip pat dėl santykinai mažų dėstytojų ir mokslo darbuotojų atlyginimų ar nepalankios akademinės aplinkos dalis daktaro mokslo laipsnį įgijusių asmenų, aukštųjų mokyklų dėstytojų ar mokslo darbuotojų pereina į kitas veiklos sritis ar išvyksta į užsienį. Dėl žemo mokslininko ar dėstytojo prestižo valstybėje ir nepakankamos materialinės bazės reikalaujamiems pasaulinius standartus atitinkančius mokslo tyrimams plėtoti, perspektyvus jaunimas taip pat nenoriai renkasi šias veiklos sritis. O tai lemia, kad kūrybinių industrijų verslų idėjos įgyvendinamos lėtai.

Nors nuo 1999 m. dėstytojų ir studentų mobilumas išaugo daugiau kaip tris kartus, tačiau jis tebėra per mažas. 2004–2005 m. į užsienio universitetus pagal „Socrates“ ir „Erasmus“ mobilumo programas išvyko tik nedidelė dalis studentų ir dėstytojų: 1445 Lietuvos studentai bei 571 dėstytojas.

Todėl būtina:

- Sudaryti sąlygas ir skatinti dėstytojus tobulintis ir atnaujinti studijų programas;
- Skatinti ir finansiškai remti dėstytojų, mokslininkų ir menininkų kvalifikacijos kėlimą žymiausiose šalies ir užsienio aukštosiose meno mokyklose ir meno institucijose, siekti šių

stažuočių reguliarumo kas penkeri metai bent semestru išvykstant į kvalifikacijos kėlimo komandiruotes.

2.6. Mokslininkų ir kitų tyrėjų poreikis

Šiuo metu jaučiamas Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros sektoriuose dirbančių specialistų trūkumas. 2005 MTEP dirbo 1298, 2006 m. 1338 asmenys su aukštuoju išsilavinimu. Tačiau menka ir pasenusi mokslinių tyrimų infrastruktūra ir informacinė bazė bei nepakankamas studijų programų derinimas su verslo ir visuomenės poreikiais lemia nepakankamai kokybišką tyrėjų parengimą, neužtikrina mokslinių tyrimų kokybės, mokslininkų ir tyrėjų kvalifikacijos augimo.

Nors daugėja tyrėjų, dalyvaujančių tarptautiniuose mainuose ar stažuotėse, Lietuvoje tebėra mažas tyrėjų mobilumas tarp mokslo ir verslo sektorių arba viešajame sektoriuje. Be to, mokslo ir studijų bei mokslinių tyrimų institucijų atstovai neturi pakankamų galimybių dalyvauti mokslo renginiuose, keistis informacija su užsienio mokslininkais, ekspertais ar kviesti juos į savo įstaigas bei stažotis užsienio mokslo centruose.

Nekonkurencingos darbo sąlygos Lietuvos valstybinėse mokslinių tyrimų institucijose (dideli darbo užmokesčio, turimos infrastruktūros ir informacinės bazės skirtumai Lietuvoje ir užsienio valstybėse, ypač JAV, Japonijoje, Pietryčių Azijoje ir ES senbuvėse) skatina „protų nutekėjimą“ ir mažina mokslininko karjeros patrauklumą tarp jaunimo.

Kūrybos industrijų raidos ir dinamikos tyrimai

Kūrybos industrijos Lietuvoje tyrimai Lietuvoje beveik neatliekami, ketvirtinės gamybos (meno, mokslo ir kūrybos) srities vertinimas stereotipiškai remiasi samprata, laikančia, kad kūryba negali duoti ekonominio pelno, todėl į šios srities tyrimus kol kas nebuvo investuojama.

Kūrybos industrijos ir darbo tyrimai

Kūrybos tyrimų laukas Lietuvoje nėra pakankamai komercializuotas. Istoriskai kūryba netgi priešpastatoma komercijai. Darbo rinkos tyrimai, nors atliekami pakankamai dažnai LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei jai pavaldžių institucijų užsakymu, neapima kūrybos srities. Daugeliu atveju darbo ir bedarbystės tyrimuose naudojamos sampratos neleidžia apimti kūrybinių industrijų srities, kadangi laukas (taip pat ir darbo bei darbuotojų paieškos sistema) funkcionuoja apeidama darbo biržas, kurių duomenimis naudojamos keliant tyrimų tikslus ir problemas.

Kita vertus reikia pastebėti, kad darbas ir įdarbinimas kūrybinėse industrijose nemažai skiriasi nuo kitų sričių ir savęs įdarbinimo per patentus ar individualią veiklą, terminuotų ir autorinių sutarčių šioje srityje yra daugiau nei kitose ekonomikos srityse. Nemažos dalies kūrybinių industrijų ekonominio lauko dalyvių kvalifikacija susijusi su meistriškumu, kuris, priešingai nei kitose specialybėse, nėra įgyjamas ar keliamas darbo vietose perimant žinias iš labiau patyrusių kolegų.

Kūrybos industrijos sąlygoja kokybiškai kitą nei tradicinė darbo sampratą bei jo santykį su kitomis gyvenimo veiklos sritimis. Tradiciškai dažnai priešpastatomos šeimos, darbo, laisvalaikio ir visuomeninės veiklos sritys kūrybinėse industrijose persipyna – priešingai nei normalią darbo dieną dirbantys žmonės, kūrybiniai darbuotojai dažnai negali atskirti darbo, laisvalaikio ir poilsio teritorijų bei veiklą.

Įdarbinimo ir įsitvirtinimo kūrybinių industrijų ekonominiame lauke tyrimai reikalauja iš principo kitokio priėjimo prie problemos, šios srities tyrimų yra mažai, jie vykdomi LR kultūros ministerijos užsakymu arba meno akademijų iniciatyva siekiant išsiaiškinti absolventų integraciją.

Mokslininkų ir tyrėjų kūrybos industrijų tyrimams poreikis

Sparčiai besivystančiai kūrybinei ekonomikai Lietuvoje, kaip ir pasaulyje iškyla mokslininkų tiek mokslo institucijose, tiek ir versle poreikis, kurio prognozavimas sudėtingas dėl paties kūrybos lauko išskirtinumo ir įvairovės. XX a. antroje pusėje laikytas „lygiagrečia“ aptarnaujančia hierarchija XX a. paskutiniiais dešimtmečiais kūrybos laukas pradėjo plėstis bei apimti vis daugiau tradicinės tradicinės ekonomikos sričių. Nors produkto dizaino svarba išryškėjo jau XIX a., ką galima pastebėti, pvz., Didžiosios parodos Londone 1851 priešaušryje ir kontekste (Judith Flanders. *Consuming Passions: Leisure and Pleasure in Victorian Britain*. Harper, 2006), pastaruoju metu kūrybinis aspektas tapo dar svarbesniu ir apima produkto pateikimą vartotojui, kasdienį gyvenimo stilių, bei iš reprezentacinės erdvės perėjo į privačią. Dėl šios priežasties kūrybinių industrijų tyrimais galinčių užsiimti mokslininkų ir tyrėjų poreikio neįmanoma pervertinti

Specialistų rengimo užsienyje poreikis

Šalies ūkio raida ir naujos technologijos reikalauja, kad švietimo ir mokslo įstaigos rengtų aukščiausios kvalifikacijos specialistus, galinčius prisitaikyti prie kintančios darbo rinkos, sudarytų sąlygas įgytai kvalifikacijai tobulinti, persikvalifikuoti ir taikyti mokslinį potencialą, būtiną tokiems specialistams mokyti.

Specialistų rengimas užsienyje sudaro galimybes didinti būsimų mokslininkų ir kitų tyrėjų gebėjimą įgyti ir pritaikyti tarptautinio lygio mokslines žinias, reikalingas verslui ir pramonei.

Tačiau studijas vykdančiose institucijose aukštojo mokslo studijų programų turinys, infrastruktūra dažnai neatitinka darbo rinkos ir mokslo poreikiams bei ES reikalavimams, dėstytojai neretai yra atitrūkę nuo praktinės veiklos pramonės ir paslaugų sferoje, todėl būtina sudaryti sąlygas ir skatinti specialistus (studentus ir dėstytojus) studijuoti bei stažuotis užsienyje:

- Intensyvinti integravimąsi į Europos sąjungos šalių menininkų ir mokslininkų rengimo sistemą, palapsniui įdiegiant jos parametrus, tarp jų ir siekiant studijų vietos finansavimo europinio lygmens;
- Sudaryti palankias sąlygas jaunų tyrėjų karjeros galimybių plėtrai.

Specialistų ir mokslininkų iš užsienio pakvietimo ir sugrąžinimo galimybės ir poreikis

Kūrybingų ir talentingų asmenų kuriama kūrybinė aplinka ir inovacijos skatina ekonomikos plėtrą. Tuo tarpu Lietuva patiria talentų „nutekėjimą“. Specialistų emigraciją lemia pirmiausia ekonominiai veiksniai: dideli atlyginimų ir pragyvenimo lygio skirtumai tarp Lietuvos ir užsienio valstybių (pirmiausia – ES šalių ir JAV). Išvyksta daugiausia jauni, pakankamai gerą išsilavinimą įgiję, verslūs ir iniciatyvūs asmenys, taip pat aukštos kvalifikacijos mokslininkai ir menininkai, kurie Lietuvoje neranda pakankamų sąlygų iniciatyvai ir kūrybiškumui reikštis. Nors specialistų mobilumas yra skatinamas ES lygiu, ir turi nemažai privalumų, tačiau išvykstančiųjų iš Lietuvos skaičius žymiai lenkia atvykstančiųjų tokios pat kvalifikacijos specialistų skaičių.

Tikimasi, kad Lietuvoje gerėjant ekonominei situacijai ir gyvenimo lygiui, emigracija sulėtės, o vis daugiau išvykusiųjų sugrįš. Tačiau siekiant paskatinti sugrįžimą svarbu įgyvendinti švietimo, socialinės, sveikatos apsaugos reformas, skatinti mokslo, kūrybos ir verslo galimybių plėtrą. Nemažą dalį kvalifikuotų šių sričių darbuotojų paskatino išvykti būtent tai, kad laukiami pokyčiai gerinant šių sričių valdymą, darbo sąlygas bei keliant atlyginimų lygį trunka pernelyg ilgai. Apklausų rezultatai rodo, kad nors dauguma apklaustų mokslininkų artimiausiu metu neketina grįžti į Lietuvą, visi svarstyti tokią galimybę arba apsispręstų grįžti, jei atsirastų geras darbo pasiūlymas Lietuvoje.

Atliekamų mokslinių tyrimų komercializavimas galėtų būti viena iš realiausių galimybių pritraukti mokslininkus, nes visi tyrime dalyvavę mokslininkai pabrėžė, kad galėtų vienu ar kitu būdu komercializuoti turimas žinias ar tyrimų rezultatus. Tokios komercializavimo formos gali padėti mokslininkams pamažu įsitraukti į komercializavimo veiklą ir pamažu susikurti sau pagrindą įkurti įmonę. Kita vertus, taip būtų sukuriama prielaida panaudoti platesnio rato užsienyje dirbančių ir studijuojančių mokslininkų ir tyrėjų patirtį ir mažinti neigiamas protų nutekėjimo pasekmes. Efektyviam žmonių ir pinigų pritraukimui būtina sukurti aukštų technologijų verslui tinkamą kūrybingą mokslinę aplinką, o tai galima pasiekti tik nuosekliai vykdant mokslo ir studijų sistemos reformą.

Kadangi mokslo ir studijų bei mokslinių tyrimų institucijų atstovai neturi pakankamų galimybių dalyvauti mokslo renginiuose, keistis informacija su užsienio mokslininkais, ekspertais bei stažuotis užsienio mokslo centruose, būtina kviesti juos į savo įstaigas, kad būtų užtikrinta mokslinės ir meninės minties apykaita. Tuo tikslu reikėtų išplėsti finansines galimybes partnerystės pagrindais aktyviau dalyvauti tarptautinių institucijų mokslo ir meno veikloje; dalyvauti (ar ir inicijuoti) rengiant jungtines studijų programas, teikiant jungtinius kvalifikacinius ir mokslo laipsnius su užsienio partneriais; parengti daugiau studijų programų, skirtų užsienio piliečiams; aktyviai tarptautinėje erdvėje skleisti informaciją apie studijų, mokslo ir meno stažuočių galimybes Lietuvoje.

Mokslininkų ir ypač menininkų pakvietimą ir susigrąžinimą dėstyti Lietuvos meno institucijose smarkiai riboja netobula teisinė bazė, iš esmės užkertanti kelią pasaulyje pripažintam asmeniui užimti deramą vietą pedagoginių vardų hierarchijoje.

Siūloma:

- Skatinti ir remti specialistų mobilumo programas;
- Sudaryti palankias sąlygas mokslo ir meno kūrybos rezultatų komercializavimui;
- Tobulinti, teisinę pedagoginių vardų suteikimo nusipelnusiems meno ir mokslo veikėjams bazę, nacionalinę kvalifikacijų sistemą.

2.9. MTEP tematikų vystymo Lietuvoje, MTEP programų finansuojamų iš valstybės biudžeto poreikis

Pastaraisiais metais itin aktyvi tapo nacionalinė inovacijų politika, orientuota į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą. Kultūrinių industrijų skatinimo plėtros strategijoje teigiama, kad nepakankamas dėmesys kūrybiškumui ir inovacijoms gresia Lietuvos ūkio bei darbo rinkos orientacijai į žemos kvalifikacijos darbuotojų reikalaujančias ekonomikos sritis. Kūrybiškumo bei su juo susijusio atsinaujinimo stoka gali sukurti prielaidas stagnacijai, negalėjimui reaguoti į aplinkybių kaitą kultūroje, versle ir kitose šalies visuomenės gyvenimo srityse, kas mažina konkurencingumo galimybes. Šiuolaikinės informacinės technologijos sukuria palankias sąlygas Lietuvos kūrybinių industrijų produktų ir paslaugų rinkodarai.

Šiame kontekste itin aktualu išplėsti mokslo tyrimų lauką, skatinant naujų tematikų, tiesiogiai siejamų su kūrybiškumo ir inovacijų poveikiu ir ekonomine nauda Lietuvos ūkiui, paslaugų sektoriui ir darbuotojų kvalifikacijai, jų konkurencingumui, kultūriniam dialogui bei Lietuvos įvaizdžiui pasaulyje. Investicijos į ekonomiškai naudingas mokslinių tyrimų sritis, susietas su kūrybinėmis industrijomis (pvz., akustiniai, elektroninės muzikos tyrimai, dizainas), yra tiesiogiai susijusios su ekonomikos ir visuomenės pažanga bei Lietuvos įvaizdžio pasaulyje suvokimu. Mokslinių tyrimų infrastruktūros ir informacinės bazės finansavimas, tikslinių taikomųjų tyrimų

programų, siekiančių sujungti kultūrą ir meną su verslu, padėtų įgyvendinti didžiąją dalį valstybės kultūrinių industrijų skatinimo ir plėtros strategijoje išdėstytų tikslų ir uždavinių. Skatinimas daugiau investuoti į MTTP, siejamą su meno verslumu, išspėtų tokio pobūdžio veiklos finansavimo problemas, padėtų greičiau ir efektyviau spręsti aktualius Lietuvos kultūrai ir ekonomikai klausimus, suteiktų tarpinstitucinio bendradarbiavimo galimybę, suteiktų realią galimybę verslui palankiu lygmeniu išnagrinėti ekonominius, administracinius, socialinius bei teisinius kultūros aspektus.

2.10. MTEP infrastruktūros atnaujinimo, sukūrimo ir vystymo poreikis, bibliotekų išteklių atnaujinimo, naujų priegių prie periodinių mokslo leidinių duomenų bazių poreikis

Turimos MTTP infrastruktūros (t. y. mokslinių tyrimų įrangos, informacinių ryšio priemonių, bibliotekų ir kt.) kokybė, su retomis išimtimis, netenkina dabartinių poreikių. Spartus aukštųjų mokyklų modernizavimas reikalauja plėsti informacinių paslaugų kokybę ir kiekybę. Ypatingas vaidmuo čia tenka bibliotekoms.

Lietuvos mokymo, mokslo ir tyrimo institucijas jungia Lietuvos mokslo ir studijų kompiuterių tinklas LITNET. Bendras prie LITNET prijungtų institucijų skaičius siekia 900, o naudotojų skaičius – 200 tūkst. ribą. Nuo 2000 m. LITNET yra Europos akademinio tinklo GEANT (nuo 2004 m. spalio mėn. – GEANT-2) projekto dalyvis, dalyvauja bendros Europos aukštojo mokslo ir tyrimų erdvės kūrime. Kuriamas Lietuvos mokslo ir studijų informacijos sistema (LieMSIS), kurios tikslas yra kokybiškai pertvarkyti, standartizuoti ir integruoti mokslo ir studijų institucijų, mokslą ir studijas reguliuojančių ir vertinančių institucijų, kitų organizacijų informacijos sistemas. Sukurtas Lietuvos akademinė bibliotekų tinklas (LABT), integrali bibliotekų informacinė sistema, apimanti komplektavimo, katalogavimo, klasifikavimo, dalykinimo, skaitytojų registravimo, spaudinių paieškos ir išdavimo, tarpbibliotekinio abonemento, administravimo ir apskaitos posistemius. Visgi, vietinio ir užsienio ekspertinio vertinimo duomenimis, daugumos aukštųjų mokyklų mokslo ir mokomoji (ypač fizinių ir technologijos mokslų studijų) bazė yra pasenusi, nėra pakankamos kvalifikacijos mokslinio ir pedagoginio personalo, nepakankama prieiga prie tarptautinių mokslinių informacinių duomenų bazių. Menka mokslo ir mokomoji bazė tiesiogiai veikia nepakankamą studijų kokybę ir atsiliepia absolventų kvalifikacijai ir kompetencijai.

Užaugo ir veržliai į kultūrinį gyvenimą integruojasi nauja karta, savo kūrybiniu talentu pajėgianti ir siekianti patenkinti modernaus pasaulio lūkesčius. Pastarieji susiję su būtinybe iš esmės atnaujinti morališkai pasenusius ir fiziškai susidėvėjusius bibliotekų, garso ir vaizdo įrašų fondus, muzikos instrumentus, kurie šiandien aiškiai nebeatitinka nūdienos jauno žmogaus bei kultūrinės komunikacijos pasauliniu lygmeniu poreikių, sukuriančių galimybę kultūros ir meno produktus paversti konkurencinga ir pridėtinę vertę kuriančia preke.

Minėtų išteklių atnaujinimas bei suteiktos galimybės naudotis naujausių periodinių mokslo tyrimų šaltinių duomenų bazėmis, enciklopedijomis, žinytais ir t.t., suteiktą galimybę praplėsti mokslo tyrimų, susijusių su meno produktų kūryba ir vartojimu lauką, paskatintų tarptautinį bendradarbiavimą mokslo tyrimų meno ir visuomenės kultūrinių poreikių srityje, atvertų galimybes dalyvauti tarptautiniuose projektuose, bendradarbiauti rengiant aukštos kvalifikacijos meno specialistus – kūrėjus ir mokslininkus. Šių poreikių patenkinimas sukurtų realų, kvalifikuotų jaunų kūrėjų meninę produkciją ir mokslininkų išvadomis pagrįstą pagrindą verslo, susijusio su kūrybinėmis industrijomis, plėtojimą ir sklaidą.

Mokslinių tyrimų duomenimis šiuo metu didelė Lietuvos (ypač periferijų) gyventojų dalis neturi sąlygų naudotis šalies kultūros vertybėmis, o tai gali nulemti kultūros paslaugų poreikio mažėjimą ir

visuomenės intelektualinio bei kūrybinio potencialo nykimą. Užaugusi minimalių materialijų poreikių aplinkoje ir neperėmusi sukauptų dvasinių vertybių naujoji karta nesugebės naudotis modernios ekonomikos pranašumu.

2.11. KI inkubatorių ir parkų poreikis

Kūrybinės idėjos komercializavimo ciklą, sudaro keli pagrindiniai etapai:

1. **Idėjos aprašymas.** Tai pačios idėjos paieškos, generavimo, intuicijų verbalizavimo, esamų idėjų sitezės arba dekonstrukcijos etapas.
2. **Idėjos atrankos** ir jos gyvybingumo rinkoje nustatymo etapas. Vykdomas idėjos vertinimas, klasifikavimas, tyrimai.
3. **Prototipas.** Šiame etape atsiranda pirmieji kūrybinės idėjos virstančios kūrybinio produktu rėmai (pvz.: scenarijai, lokacijos, charakterių aprašymai, eskizai, kadruotės, semplai, t.t.)
4. **Veikiančio prototipo sukūrimas.** Tai komercializacijos pradžia. Etapas, kai jau matoma produkto forma, ieškoma sponsoriaus, gamintojo, distribucijos kanalų bei išgryninama tikslinė grupė.
5. **Serijinio produkto gamyba.**
6. **Distribucija.**
7. **Produkto plėtra,** palaikymas arba naujos produkto formos, idėjos kūrimas.

1-3. Pirmieji trys etapai iki veikiančio prototipo sukūrimo yra didžiausio kūrybingumo, intelektualinės energijos, socialinės tolerancijos, o taip didžiausio finansinio rizikingumo reikalaujantys etapai. Sudėtingiausi vadybos atžvilgiu bei investicijų gražos įvertinimo prasme. Šiame etape turi būti sukurta labai subtili ne į komerciją orientuota aplinka, atmosfera bei žmogiški santykiai (pozityvus socialinis kapitalas), nes šiame etape kūrėjas dažniausiai bando verbalizuoti intuicijas, sunkiai aprašomus fantazijos bei psichologinius procesus, kurie mažiausiai panašūs į produktą. Industrijos atstovams (investoriams) bei mąstymo būdai orientuotam į konkrečias formas, laikus ir kainas šis etapas yra beveik nesuprantamas. Šiame etape beveik neįmanoma nusakyti produkto atsiradimo laiko, jo formos, kiekio, vietos, todėl labai sudėtinga aprašyti ir pareikalauti iš investoriaus konkrečių sumų, resursų ar laiko. Tai etapas, kuriame kūrėjas daugiausia investuoja kūrybinės energijos, o investorius perima didžiausias rizikas. Šiame etape žūsta 80-90 proc. visų įdomiausių ar vertingiausių verslų, produktų ar paslaugų idėjų. O tai yra didžiulis nuostolis rinkai bei progresui. Šalyse, kur gerai išsivysčiusios kūrybinės industrijos, šį idėjos transformacijos iki prototipo etapą bandoma nacionaliuoti arba paremti. Tam skiriamos valstybės, rizikos fondų, verslo angelų, mecenatų, sponsorų lėšos, kurių pagalba sukuriama šiltadaržio aplinka, kuri taip ir vadinama „pumpurizacijos“, inkubacijos aplinka. Infrastruktūra sudaranti sąlygas idėjoms vystytis yra mena ir kūrybos inkubatoriai.

4. Sekančiame etape tarp gamybinio veikiančio prototipo ir serijinio modelio, labai aktualu turėti gerą informavimo bei tyrimų sistemą, leidžiančią laiku surasti, pritraukti kapitalą, gamybinės pajėgas, žmogiškuosius ir kitokius resursus. Šiam etapui taikoma KI informacinių centrų infrastruktūros veikla.

5-6. Poto sekančiuose etapuose labai aktualu turėti galimybę akumuliuoti didelį kapitalą, turėti įtaką distribucijos kanaluose, marketinginę reklaminę galią bei masyvias gamybes, lobistines pajėgas bei įtakos svertus vidinėse ir išorinėse rinkose. Šiam etapui realizuoti formuojami klasteriai.

Taigi kiekvienam kūrybinės idėjos komercializavimo etapui turi būti sukurta integrali, bet specializuota infrastruktūra:

1. KI inkubatoriai ir parkai.
2. KI informaciniai centrai.
3. KI klasteriai.

KI inkubatoriai ir parkai:

Kūrybinis / menų inkubatorius – tai organizacija, savo patalpose sutelkianti SVV subjektus – menininkus, pradedančius verslą, su menu susijusių verslų subjektus: išnuomoja jiems lengvatinėmis sąlygomis patalpas, techninę ir biuro įrangą, teikia metodines, technines, informacines, konsultacines, mokymų ir pan. paslaugas (padeda pasirengti verslo planus, reklamuoja rezidentus ir jų kūrinius, teikia konsultacijas įvairiais verslo plėtros klausimais ir t. t.)

Pagrindinis meno inkubatorių veiklos tikslas – remti pradedančius menininkus ir KI verslus, skatinti naujų darbo vietų kūrimą, sumažinti veikiančių kūrybines ekonomines veiklas vystančių asmenų ir įmonių veiklos riziką ir padėti įmonėms ar asmenims, turintiesiems gerų kūrybinio verslo idėjų, bet finansiškai silpnoms, pasiekti tokį lygį, kai jos gali savarankiškai užsiimti menine / kūrybine komercine veikla ir konkuruoti rinkoje.

Siekdami šio tikslo, meno inkubatoriai inkubuojamiems subjektams:

- nuomoja savo turtą (patalpas, biuro, techninę įrangą);
- teikia biuro (telefono, fakso, dokumentų rengimo, kopijavimo, internetinio ryšio ir pan.) paslaugas;
- tvarko inkubuojamų subjektų apskaitą;
- teikia informacijos, konsultavimo, mokymo paslaugas ir organizuoja informacijos sklaidos renginius;
- teikia informacines, konsultacines, metodines ir pan. paslaugas, taip pat patalpų vienkartiniais renginiams (parodos, koncertai, spektakliai) nuomą ir kitiems pageidaujantiems meno ar su menu susijusių verslų atstovams;
- organizuoja renginius, įtraukdamas į juos bendruomenės narius (dalyvauti parodose, koncertuose, spektakliuose, kursuose ir pan.);
- kaupia, analizuoja ir publikuoja informaciją, susijusią su kūrybinių industrijų plėtra gyvenamojoje vietovėje, kurioje jis išsikūręs, rengia gyvenamosios vietovės kūrybinių industrijų žemėlapius, plėtoja planus ir dalyvauja juos įgyvendinant;
- kuria socialinius, ekonominius, profesinius tinklus;

Patalpos menų inkubatoriuose formuojamos:

- reziduoti (dirbtuvės, studijos, dekoracijų, repetacijų salės ir pan.);
- kūrybos rezultatams realizuoti ir (arba) demonstruoti;
- daugiafunkcės paskirties, skirtos mokymams, seminarams ir pan. organizuoti;
- administracinėms reikmėms.

Paslaugos inkubuojamiems subjektams teikiamos žemesne nei rinkos kaina. Meno inkubatoriai taip pat vykdo ir kitą veiklą.

Prielaidos meno inkubatorių plėtrai:

- gyvenamoji vietovė, kurioje veikia meno disciplinų formalus arba neformalus švietimo ir ugdymo įstaigos ir egzistuoja galimybė panaudoti jų kūrybinį potencialą;

- egzistuoja realios ar potencialios meno ir verslo sintezės galimybės: galimybės panaudoti veikiančių bendruomenių, taip pat kultūros, meninio ugdymo įstaigų ir organizacijų kūrybinį potencialą, jį derinant su vietovėje esančiomis kūrybinio verslo plėtros galimybėmis;
- kultūrinis paveldas;
- pozityvus socialinis kapitalas.

Meno inkubatorių ir parkų indėlis į KI plėtrą:

- “Po vienu stogu” apjungia tarpusavyje susijusias ir viena kitą papildančias kūrybines veiklas;
- Sukuria atvirą ir dalyviams lengvai prieinamą pasikeitimo informacija bei žiniomis lauką;
- Sukuria mokslo, kūrybinės ir verslo bendruomenės integravimo terpę;
- Skatina kūrybinių veiklų užimtumo augimą, naujų kūrybinių įmonių atsiradimą ir augimą;
- Prisideda prie kūrybinių darbuotojų verslumo įgūdžių formavimo, naujų kūrybos talentų auginimo;
- Inicijuoja ir skatina kūrybines inovacijas;
- Kaip branduolys traukia susijusias veiklas;
- Prisideda prie kultūrinio turizmo plėtros;
- Daro reikšmingą įtaką įgyvendinant gyvenamosios vietovės urbanistinės plėtros sprendinius ir formuojant gyvenamosios vietovės viešąsias erdves bei jų estetiką (išryškina gyvenamųjų vietovių išskirtinumą, stiprina jų įvaizdį, skatina turizmo ir su juo susijusių verslų plėtrą);
- Prisideda prie miesto, regiono, šalies ekonomikos augimo.

Inkubatoriai kilsteli naujus ir veiklą pradedančius verslus (vadinamus *start-ups*) į sekantį veiklos etapą greičiau ir užtikrina, kad tame etape jie atsidurtų turėdami galimybes ir potencialą toliau sėkmingai augti ir vystytis. Tarptautinė praktika ir statistika rodo ženkliai geresnius inkubuo to verslo išlikimo ir plėtros rezultatus rinkoje palyginus su verslais kurie niekada nebuvo inkubuojami. Pavyzdžiui, Jungtinėje karalystėje net 75% verslų sėkmingai vysto savo veiklą rinkoje po 5 m., palyginus su 33% ne inkubuotų rinkoje „išgyvenusių“ verslų. JAV net 87% verslų vis dar veikia rinkoje po 5 m. palyginti su 40% išgyvenusių ne inkubuotų verslo pradžioje smulkių verslų. Taip pat tyrimai atskleidžia, jog didžioji dalis verslų, palikę inkubatoriaus infrastruktūrą, įsikuria ir savo kūrybinę ekonominę veiklą toliau vysto ir įgyvendina vietinėje aplinkoje, kas yra svarbus faktorius vietos ekonomikai ir bendruomenei (<http://www.thebigidea.co.nz/article.php?sid=6254&mode=&order=0>).

Problemos ir pasiūlymai:

Lietuvoje ne tik meno, bet net ir mokslo inkubatoriai pradėjo formotis tik per paskutinius 5 - 7 m. su ES fondų parama. Praktiškai didžioji dalis mokslo bei absoliuti dauguma meno inkubatorių / parkų dar yra tik fizinės infrastruktūros arba teoretinės vizijos kūrimo etapuose. Kaip pilnaverčiai inkubatoriai / parkai rinkoje šios infrastruktūros neveikia. O jau veikiančių veiklose išryškėja akivaizdžios **problemos ir trūkumai**, kurių nederėtų kartoti naujai formuojamose stategijose:

1. Didžiąja dalimi veikiančių mokslo technologijų ir meno inkubatorių / parkų veikla orientuota ne į stimuliuojančios infrastruktūros (“kietosios ir minkštosios”) sukūrimą ir vystymą, o į elementarią patalpų ir technologinės bazės nuomą ir aptarnavimą.
2. Problema yra vadovų ir aukštesnio lygio administracijos darbuotojų kvalifikacijos ir rotacijos trūkumas. Parkų ir inkubatorių darbuotojų vizijos, ambicijos ir poreikiai nesivysto kartu su besivystančia organizacija. To pasekoje formuojamos subjektyvios organizacijų vystymo strategijos orientuotos į asmeninius interesus bei vienaarūšį darbo stilių. Esami darbuotojai neužleidžia naujų iniciatyvų, idėjų, ambicijų, neturi reikiamo pasiruošimo ir supratimo apie srities specifiką ir vystymo strategijas.
3. Inkubatorių integralumas apribotas vadovo asmeninių ryšių.

4. Veikla dažnai apsiriboja vietinėmis iniciatyvomis gana siauruose ratuose, trūksta platesnio požiūrio ir rinkos mechanizmų supratimo, lobistinės galios, nesuformuoti veikiantys naujų idėjų ir produktų finansavimo, komercializacijos mechanizmai (sponsorai, rizikos kapitalas, verslo angelai, kt.)

Šiuo metu paskalbetas valstybės planuojamų finansuoti menų inkubatorių projektų plėtros etapas (finansuojamas ES fondų, administruojamas Ūkio ministerijos). Jame numatyti projektų atrankos kriterijai sukuria iš esmės klaidingas prielaidas meno inkubatoriams sėkmingai vystyti. Tinkamais vertinami tik projektai, kuriuose:

1. „*Menų inkubatorius būtų įrengiamas apleistuose, ankstesnę paskirtį praradusiuose industriniuose arba kultūros paveldo statiniuose*“. Klaidingai suformuotas prioritetas, nes pavyzdžiui privažiavimas prie senų centre esančių pastatų, su specialia įranga (pavyzdžiui scenografijos) apribotas. Taigi pastatai nebus realiai pritaikyti KI poreikiams. KI reikalauja specialios infrastruktūros, optikų, radio, TV studijų. O norint palankias sąlygas tokiai infrastruktūrai sukurti, o ne isprausti ją, ji ne tam skirtas ir prieš eilę metų suformuotas erdves, reikia modernių technologinių, architektūrinių, funkcinių sprendimų. Nekalbant apie atmosferą, informacinį lauką, architektūros simboliką, kuri imant tik senus pastatus, tikrai negali tapti inovatyvaus kūrybinio mastymo švyturiu, nes ne tam tikslui ji buvo kurta. Taigi iš pat šaknų formuojamas priešingumas, pastato paskirties ir turinio/funkcionalumo santykiyje.
2. „*Menų inkubatoriaus patalpų plotas bus ne mažesnis nei 1500 kv. m.*“. Įdinga praktika, nes KI infrastruktūrą ir plėtrą formuoja mikro ar smulkūs verslo subjektai (SVV, mažos personalizuotos dirbtuvės, nedidelės kompanijos ir pan.) arba jų klasteriai. Tyrimai rodo, jog inovatyvių idėjų atsiradimo ir proveržio pagrindinis faktorius yra kontraversišku idėjų kiekis. Dideliame inkubatoriuje administracijai formuojant veiklos strategijas, dalyvių atrankas, kelios asmenybės iš esmės daro įtaką dideliame kūrybinių objektų kiekiui. Atsižvelgiant į Lietuvos rinkos dydį, personalijų konservatyvumą ir kompatencijų stoką, KI kaip reiškinio naujumą, akivaizdžiai atsiranda stiprios subjektyvumo, tam tikro ribotumo prielaidos, stereotipų formavimo grėsmės, kas prieštarauja pačiai KI idėjai ir stabdo jos plėtrą.

Pasiūlymai:

1. KI parkų ir inkubatorių administracijos personalo mokymai, kvalifikacijos kėlimas, dalyvavimas tarptautiniuose tinkluose.
2. Parko / inkubatoriaus infrastruktūroje bei teikiamų konsultacijų pakete būtina įtraukti psichologo ir sociologo konsultacijas. Jų pagalba turi būti ruošiamos aplinkos bei komunikavimo strategijos siekiant mokslo, kūrybos ir verslo bendruomenės atstovų integracijos. (Jau veikiančių ir besikuriančių KI inkubatorių ir parkų administracijoje bei paslaugų infrastruktūroje to visiškai nėra). Kūrybinio produkto komercializacijos procese didžiausią įtaką daro kūrėjų, verslininkų bei vadybinkų integralumas apimantis socialinę, psichologinę bei ekonominę terpes. Lietuvoje dažniausiai formuojama fizinė bei ekonominė infrastruktūra, o socialinė bei psichologinė terpės paliekamos savaiminiam vystymuisi, ko pasekoje kūrybinių procesų komercializacija vyksta neefektyviai. Pvz.: Kūrėjų gyvenimo būdas, išvaizda, leksikonas komunikuoja laisvę, į asmenybę bei jos unikalumą orientuotas vertybes, o verslo atstovų, investorių išvaizda, kalbos maneros, akcentuojamos vertybės dažniausiai atspindi jų ekonomines, lobistines galias bei tam tikrą integralumą profesiniuose tinkluose. Du skirtingi pasauliai, vienas orientuotas į materialines vertybes, griežtai apibrėžtas logines struktūras ir schemas, kitas į asmenybę, jos laisvę, kūrybingumą, autoritetų nebuvimą, neapibrėžtumą, susitikę be atitinkamo pasiruošimo, aplinkos, tarpusavy nesuranda bendros kalbos, o kartais ir tolerancijos vienas kito gyvenimo būdai. Todėl būtinas profesionalus sociologų ir psichologų indėlis formuojant tarpusavio supratimo, vertybių bei

komunikavimo kanalus ir aplinkas, kurie paskatintų sėkmingai vystyti KI parkų ir inkubatorių sukurtose infrastruktūrose.

3. Pozityvaus socialinio kapitalo formavimas ir plėtra turėtų būti vienas iš pagrindinių KI parkų/inkubatorių tikslų. Parke turėtų dirbti specialistai, profesionaliai formuotys parko bendruomenė, jos ryšius bei integracijos strategijas į kitas bendruomenes. O taip pat formuoti atitinkamą kūrėjo socialinį statusą.
4. Privataus ir viešojo kapitalo investicinės alternatyvos (*Public Private Partnership (PPP)*) veiklos modelis, kur valstybinių infrastruktūrų stabilumas ir planingumas būtų papildytas privataus kapitalo ambicijomis, gyvybingumu ir aukštesnės investicijų gražos poreikiais. Tokia sąjunga KI inkubatorių/parkų modelyje tiesiogiai stimuliuotų verslo ir meno integraciją, konkurencingumą bei prisitaikymą rinkos pokyčiams, privačios investicijos aktyvizuotą veiklą bei persvarstytų (realiai vertintų) rezultatus.
5. Kūrybos, verslo ir mokslo integracijos procese KI inkubatoriai/parkai turėtų organizuoti KI studentų praktikos atlikimo bazines.
6. Atsižvelgiant į situacijos specifiką ir srities naujumą, siekiant efektyvesnio darbo, turėtų būti vykdomas inkubatorių veiklos auditas.
7. Infrastruktūros prasme KI inkubatoriai ir parkai turi būti formuojami šiek tiek skirtingai nuo mokslo ir technologijų parkų. KI parkai ir inkubatoriai turėtų sukurti ir centrinių didžiųjų parkų/inkubatorių infrastruktūrą (nuo 700 iki 2000 - 3000 kv.m.), ir mažų arba satelitinių (nuo 100 iki 500 kv.m.) inkubatorių sistemą. Mažuose būtų įmanoma suformuoti išskirtinę arba individualią psichologinę, emocinę, kūrybinę terpę, nes KI pamatas yra unikalaus individo talento ir gebėjimų sukuriamas produktas.
8. KI ypatingai įtakoja psichologinis, etnokultūrinis bei socialinių tinklų formatas. Prieš formuojant valstybinio lygio investicines strategijas, pradžioje turi būti ištirta pati KI rinka. Paskelbtame meno inkubatorių finansavimo apraše prasišviečia ne į naujus žaidėjus ir KI plėtrą orientuotas finansavimas, o jau egzistuojančios ir save sukompromitavusios infrastruktūros plėtra. KI inkubatorių/parkų viena pagrindinių užduočių yra suteikti galimybes naujiems žmonėms, naujoms idėjoms, konkurencingai dalyvauti KI rinkoje.
9. Kai kurie teoretikai teigia, kad kūrybinis procesas yra atrištas nuo laiko ir vietos, todėl rekomenduoja formuoti kūrybinius inkubatorius, bendruomenes, socialinius tinklus virtualioje erdvėje. Tokie sprendimai sumažina geografinės vietos, laiko bei komunikavimo intencyvumo apribojimus. Pavyzdys www.vicreative.org.

2.12. Organizacinių, teisinių, finansinių ir kitų galimybių kurtis „purpurinėms“ įmonėms poreikis

Lietuva yra maža sparčiai besivystanti valstybė, tačiau palyginus su Vakarų Europos šalimis, vis dar ženkliai atsilieka įvairiose socio-ekonominio gyvenimo srityse, tarp kurių galima būtų išskirti tiek MTEP, tiek KI veiklą. Tačiau būtent dėl didelės ekonominio vystymosi, augimo inercijos, mūsų šalis turi gana didelį neišnaudotą potencialą kurti ir tobulinti KI, tiesiogiai kuriančias pridėtinę vertę ir netiesiogiai prisidedančias prie „tradicinių“ ekonominių veiklų gyvybingumo skatinant inovatyvumą, kūrybiškumą ir reikšmingai prisidedant prie bendrojo vidaus produkto (BVP) augimo.

Akivaizdu, jog Lietuvos verslo bendruomenė nepilnai išnaudoja kūrybinių, kultūrinių inovacinių, paremtų meno, mokslo tyrimų bei eksperimentų galimybes ir rezultatus. Bendradarbiavimą ar „pumpurinių įmonių“ (angl. „spin-offs“) veiklą varžo įvairios kliūtys, kas ypatingai apsunkina tokių įmonių kūrimą, o norintieji naudotis intelektine nuosavybe universitetuose susiduria su akivaizdžiais teisiniais ir instituciniais apribojimais. Didinti Lietuvos mokslo dėmesingumą aplinkai trukdo tai, kad universitetams nepakanka paskatų dalyvauti intelektinės nuosavybės teisių bei žinių

perdavimo veikloje, pvz., kuriant vidines žinių perdavimo struktūras, kaip įprasta daugumoje ES šalių ir ypač JAV (http://www.smm.lt/smt/docs/eksp_stud/CREST%20ekspertu%20ataskaita%20lietuviskai%202007%2007%2011.pdf). Kartu pastebimas ir bendras mokslo įstaigų verslumo kultūros trūkumas.

Lietuvos institucinė struktūra yra nevientisa; atsižvelgiant į šalies dydį, joje yra itin daug įvairių institucijų, kurių darbo pasidalijimas nėra visiškai aiškus, o mokslo ir pramonės bendradarbiavimas skurdus, palyginti su situacija daugelyje Vakarų šalių.

Siekiant skatinti informacijos mainus tarp įvairių institucijų siūloma įkurti Globalizacijos tarybą, kurios dėka į „pumpurinių įmonių“ kūrimosi bei vystymo procesus būtų įtraukiamos skirtingos interesų grupės: kelių susijusių ministerijų atstovai formuotų nuoseklią KI plėtros politiką, subsidiariai parenkant jos įgyvendinimo veiklas bei priemones (remiamasi Danijos pavyzdžiu <http://www.europarama.lt/news/docs/results/15-saliu-taisytyas-Final.pdf>). Tikima, jog tai padėtų lengviau „susikalbėti“ įvairioms valstybinėms institucijoms bei nevalstybinėms organizacijoms, nuosekliai siekti KI plėtros, papildant ir sustiprinant, o ne griauinant besikuriančią KI sistemą savo srities kompetencijomis. KI sistemos užuomazga ir atskaitos taškas galėtų būti besikurianti Nacionalinių kultūrinių ir kūrybinių industrijų asociacija, vienijanti kūrybinio verslo, mokslo ir bendruomenių atstovus. Asociacijos veikloje stebėtojo ir patarimojo balso funkcijomis tikslinga pakviesti dalyvauti Švietimo ir mokslo, Kultūros, Socialinės apsaugos ir darbo, Ūkio bei Užsienio reikalų ministerijų atstovus, kurie susipažintų su KI realijomis ir plėtros perspektyvomis, galėtų pasiūlyti konkrečias priemones, subsidiariai papildančias viena kitą „pumpurinių įmonių“ kūrimuisi KI ir susijusiose srityse. Pvz. ŠMM būtų atsakinga už mokymo programų ir specialistų rengimo KI srityje priežiūrą; KM – už nacionalinės kultūros paveldo integraciją ir plėtojamą mokymo, mokslinių tyrimų srityje; SADM – už sklandesnį darbo rinkos subalansavimą KI sektoriuje, padedant nustatyti kūrybinių darbuotojų poreikį, skatinant jų įdarbinimą; ŪM – už KI verslo įmonių rėmimo sistemos užtikrinimą; URM – už KI, kaip perspektyviausio Lietuvos eksporto sektoriaus pristatymą užsienio rinkoms, palaikant ir užtikrinant Lietuvos KI integraciją į tarptautinius švietimo, mokslo ir verslo projektus. Tik kompleksinių „pumpurinių įmonių“ rėmimo ir palaikymo priemonių taikymas ir nuoseklios nacionalinės KI plėtros strategijos įgyvendinimas gali užtikrinti teigiamus pokyčius kuriantis ir plėtojantis kūrybiškumu bei mokslo žiniomis pagrįstiems verslams, kuriantiems unikalius, didelės pridėtinės vertės produktus rytojais ekonomikai.

Besikuriant naujai įmonei, šiuo atveju „pumpurinei įmonei“, kuri remiasi atliktų tyrimų universitetuose ar kitose įstaigose rezultatais, finansinė injekcija gyvybiškai svarbi būtent kūrimosi stadijoje. Siekiant palengvinti „pumpurinių įmonių“ kūrimąsi, tikslinga:

- Remiantis Suomijos investicijų pavyzdžiu, siūloma diegti „Daigų finansavimo programą“ (<http://www.europarama.lt/news/docs/results/15-saliu-taisytyas-Final.pdf>), kuri skatintų akcijų kapitalo investicijas ankstyvojoje fazėje, sudarant galimybes į naujų įmonių steigimąsi bei plėtrą investuoti ir mokslo įstaigoms, ir privačiam verslui. Šiuo atveju komerciškai gyvybingos idėjos būtų remiamos tiesioginėmis verslo investicijomis, o pažangiausi mokslo, tyrimų rezultatai, perleisti „pumpurinėms įmonėms“, kauptų dividendus mokslo įmonėms, motyvuojant atskirus tyrėjus, menininkus ir skatinant juos komercializuoti mokslo bei tyrimų rezultatus. Racionali „pumpurinių įmonių“ finansavimo sistema būtų „idėjų aukcionas“, kurio metu mokslininkai, kūrėjai, verslo konsultantų pagalba, siūlytų verslo įmonėms ir privatiems bei užsienio investuotojams, mokslo bei kūrybinių idėjų komercializavimo planus. Kūrybinė mokslo grupė liktų naujo verslo ar verslo plėtros dalininke pasiūlytos idėjos autorystės ar patento vertei, būtų suinteresuota sėkmingu idėjos įdiegimu bei tolimesne plėtra. Sėkmingam šios sistemos funkcionavimui būtina sukurti mokslo bei meno projektų – verslo planų rengimo finansavimo mechanizmą. Panašūs projektai iki šiol buvo nesėkmingi

dėl to, kad kūrėjai neturi papildomų resursų ir gebėjimų parengti kokybiškus verslo planus, „parduoti idėją“, o verslas nėra pasirengęs investuoti į rizikingas veiklas, su neaiškiais finansiniais-ekonominiais rodikliais. Todėl būtų tikslinga Valstybės parama kūrybinių idėjų komercializavimo – verslo planų parengimui. Ši parama turėtų būti itin nesudėtingai administruojama, o dėl jos suteikimo turėtų galimybę kreiptis tik kūrėjai, tiek verslininkai, siekiantys investuoti į KI. Verslo planų rengimo paslaugos turėtų būti perkamos rinkos sąlygomis, nes informacinių verslo centrų patirtis parodė, jog „nemokamos“ paslaugos verslui nėra kokybiškos ir efektyvios. Biudžeto išlaidos kūrybinių idėjų komercializavimo – verslo planų parengimui galėtų sudaryti apie 400.000 Lt per metus (20 verslo planų, investicinių projektų parengimui), kas atsietų pigiau, nei viso informacinio verslo centro išlaikymas.

- Kadangi KI veiklos dažnai imlios kapitalui, o jų rezultatas – finansinis, ekonominis efektyvumas itin sunkiai nuspėjamas kintančios rinkos sąlygomis, siekiant palengvinti kreditavimo procesą bei bankų apsisprendimą suteikti paskolą, siūloma priskirti KI veiklas rizikos kapitalo veiklomis ir sukurti lengvatinio finansavimo tinklus arba suteikti sąlygas KI įmonėms pasinaudoti jau esančiomis ES struktūrinių fondų finansinės inžinerijos priemonėmis, kaip „Fondų fondas“, „Rizikos kapitalo fondas“ ir pan., kurie padėtų besikuriančioms „pumpurinėms įmonėms“ startuoti.
- Mokestinės lengvatos veiklos pradžioje (iki trejų metų nuo įsisteigimo) „pumpurinėms įmonėms“ palengvintų jų finansinę naštą ir leistų greičiau siekti užsibrėžtų tikslų bei rezultatų, todėl siūloma sukurti mokestinėmis lengvatomis grįstas galimybes, steigtis bei vystytis tokioms įmonėms. Didžiausią išlaidų dalį naujai įsikūrusioms KI įmonėms sudaro žmogiškieji resursai – darbuotojų atlyginimai, socialinio draudimo įmokos. KI srityje paplitusi praktika – trumpalaikiai kontraktai autorinių sutarčių arba individualios veiklos pagrindu. Ši praktika mažiau įpareigoja įmones finansiškai, tačiau nemotyvuoja kurtis naujoms įmonėms, kūrėjams burtis į pastovesnes darbo komandas ir kurti didesnę pridėtinę vertę. Todėl siūloma kūrybiniams darbuotojams, ypač jų profesinės veiklos pradžioje, taikyti socialinio draudimo lengvatą, tuo pačiu ir Lietuvos darbdavius skatinant įdarbinti daugiau jaunų, pradedančiųjų kūrėjų, įsitikinant jų sukuriama pridėtinę vertę bendroje įmonės gamybos ar paslaugų grandinėje.

Kūrybinių industrijų veikla yra nuolatiniame kaitos procese, o tokios veiklos rezultatai, t.y. produktai bei paslaugos, jų sukuriama pridėtinė vertė, gali būti vertinami subjektyviai, nes nėra priemonių juos tiksliai apibrėžti bei apskaičiuoti. Vis dėlto, remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, galima teigti, kad 2002 m. kūrybinis sektorius bendrai sukūrė 2,0 proc. Lietuvos BVP ir uždirbo 2,1 mlrd. Lt, o kartu su valstybės dotacijomis – 2,4 mlrd. Lt pajamų (*Starkevičiūtė M., Kūrybinių ekonominių veiklų indėlio į Lietuvos ekonomiką įvertinimas, 2003*). Atlikus kelių „tradicinių“ pramonės šakų lyginamąją analizę, nustatyta, kad 2007 m. kūrybinių veiklų indėlis į pramonės sukuriamą pridėtinę vertę, sudarė 15-33% (*2007 m. lyginamoji maisto, chemijos, medienos, metalo apdirbimo pramonės studija*), kas parodo, jog didelė dalis „tradicinės“ apdirbamosios pramonės produktyvumo priklauso nuo KI. KI santykinė dalis pramonėje bei ekonomikoje apskritai, didėjant naujų produktų poreikiui, sparčiai keičiantis visuomenės vartojimo, bendravimo įpročiams, nuolat auga ir artimiausioje perspektyvoje dar labiau plėsis. Todėl turėtų būti tikslingai koordinuojama kūrybinių industrijų bei mokslo veikla, išnaudojant jos potencialą įtakoti bei skatinti ekonomikos augimą. Skatinant mokslo ir verslo bendradarbiavimą KI srityje siūloma:

- Įkurti organizacinius komitetus, sudarytus tiek iš valstybinio, tiek iš privataus sektoriaus atstovų, kurie būtų atsakingi už kūrybinių industrijų bei mokslinės veiklos, sietinos su „pumpurinių įmonių“ steigimusi bei vystymusi, tinkamą administravimą;

- Plėsti žmogiškųjų resursų schemas, tokias kaip kūrybinių industrijų bei tyrimų sferoje dirbančių asmenų įtraukimas į pramonę, keitimasis tyrėjais bei meno atstovais tarp įvairių mokslo įstaigų ir privačių verslų, jų įsitraukimas į komitetų organizacinę veiklą;
- Stiprinti autorinių ir patentinių teisių mokslo, kultūros, kūrybos sektoriuose apsaugos sistemą, siekiant paskatinti nematerialaus intelektualinio, kūrybinio rezultato sąžiningą naudojimą, būtiną KI klestėjimui ir teikiamai ekonominei naudai.

2.13 Verslo ryšių su mokslo ir studijų institucijomis stiprinimas

Jau šiuo metu yra gana glaudus bendradarbiavimas tarp KI verslo, mokslo ir studijų institucijų, tačiau šios siūlomos priemonės sustiprintų egzistuojančius ryšius:

- **Sukurti finansinės paramos schemą integruotų KI verslo, mokslo ir studijų projektų finansavimui.** Pagal šią schemą būtų finansiškai remiami projektai, kuriuose būtų numatytos bendros KI verslo, mokslo ir studijų plėtojimo veiklos;
- **Verslo, mokslo ir studijų bendradarbiavimo renginių skatinimas.** Siūloma skatinti ir remti tokius renginius, kurių metu būtų skatinamas verslo, mokslo ir studijų bendradarbiavimas. Pvz. Danijos universitetai rengia bendras verslininkų, mokslininkų ir studentų stovyklas, kurių metu vyksta diskusijos, pristatomos naujos idėjos ir pan. Jų metu verslininkai, mokslininkai ir studentai gali lengviau užmegsti bendradarbiavimą neformalioje aplinkoje;
- **Sukurti eksperimentinius padalinius KI įmonėse,** kuriuose novatoriškai kūrėjai-mokslininkai, kartu su studentais kurtų novatoriškas KI verslo koncepcijas. Konkurso būdu būtų atrenkamos KI įmonės, kurios gautų finansinę paramą tokių padalinių įkūrimui ir novatoriškų projektų finansavimui. Tokiu būdu būtų novatoriškos idėjos būtų plėtojamoms tiesiogiai verslo terpėje;
- **Sukurti inovatyvias mokymo programas, kuriuose būtų kartu mokomi verslo, mokslo ir studijų atstovai.** Mokymo programos turėtų būti sudarytos tai, kad mokymo proceso metu skatintų bendradarbiavimą tarp mokslo, verslo ir studijų. Mokymų pagrindas turėtų būti komandinis darbas rengiant praktinius projektus. Tokios programos sėkmingai veikia Skandinavijos šalyse;
- **Sukurti sistemą, kuri skatintų verslo įmones bei mokslo ir studijų institucijas bendradarbiauti studentams ugdant praktinius gebėjimus, atliekant praktiką, rengiant baigiamuosius darbus.**
- **Sukurti bendrus kūrimo centrus aprūpintus modernia įranga,** kuriuose kūrybinius projektus vykdytų verslo, mokslo ir studijų institucijų atstovai.

2.14 Integruoto mokslo/meno, studijų ir verslo nagrinėjamoje srityje bendros infrastruktūros poreikis

Siekiant užtikrinti kokybišką KI steigėjų ir partnerių, mokslininkų, tyrėjų, menininkų, studentų bei verslininkų bendravimą, mokslinio potencialo panaudojimo sinergiją, sukurti nuolat veikiančią inovacijų paramos sistemą, skirtą mokslo ir verslo bendradarbiavimo tinklų ir inovacinės veiklos plėtojimui bei technologijų perdavimo inovatyvioms verslo įmonėms mechanizmą, tikslinga įkurti komunikavimo ir informavimo centrą bei išplėtoti atitinkamą infrastruktūrą. Sukūrus reikiamą infrastruktūrą, šis centras sudarytų vieną kompleksinį darinį, aptarnausiantį KI sektoriaus dalyvius ir partnerius, studentus ir išorės vartotojus, bei užtikrinsiantį nuolatinį inovatyvių kūrybinių idėjų generavimą bei sklaidą, bei veiklai skiriamos paramos sistemos funkcionavimą.

Integruotas mokslo, meno, studijų ir verslo centras pakelia aukštųjų mokyklų strateginių planų įgyvendinimo tikslus į ryškiai aukštesnį kokybiniu požiūriu lygmenį. Centro MTEP infrastruktūra ir sutelkta mokslininkų bei menininkų kritinė masė užtikrins vykdomų tyrimų kokybę ir naujų idėjų generavimą, aktyvesnį mokslininkų ir menininkų dalyvavimą studijų procese ir pan. Verslo subjektų bei mokslo ir studijų institucijų bendradarbiavimas užtikrins vykdomų tyrimų atitiktį šalies ūkio poreikiams, skatins specialistų nuolatinį tobulėjimą.

Nesudarius sąlygų plėtoti numatytos veiklos, dalyvaujančios institucijos siektų tų pačių strateginių tikslų – rengti aukščiausios kvalifikacijos specialistus, plėtoti mokslinę ir meninę kompetenciją ir tenkinti šalies ūkio poreikius naujiems produktams ir technologijoms kurti, inovacijoms diegti. Tačiau sąlygos šių tikslų įgyvendinimui būtų smarkiai apribotos.

Siekiant išvystyti aukšto lygio integruotą mokslo, meno, studijų ir verslo centrą kultūrinių industrijų plėtrai, kuris kartu su turimais žmogiškaisiais ir materialiniais ištekliais užtikrintų aukštą vykdomų MTEP darbų kokybę, mokslo, meninės kūrybos, studijų ir verslo integraciją, kurtų palankią aplinką reikštis idėjoms ir jas realizuoti būtina:

- Išplėtoti atitinkamą infrastruktūrą kultūrinių industrijų, mokslinių tyrimų, meninės kūrybos ir studijų plėtros reikmėms;
- Daugiau dėmesio skirti glaudžiam veiksnių programų investicijų koordinavimui, derinant žmonių išteklių, infrastruktūros ir bendradarbiavimo tarp verslo, mokslo ir meno sektorių veiksmus
- Tobulinti intelektinės nuosavybės teisių apsaugos sistemą; Parengti teisinę bazę ir numatyti teises priemones mokslo, meno ir mokslinių tyrimų įstaigų padalinių ar tyrėjų grupių pagrindu besikuriančioms įmonėms;
- Investicijos yra ilgalaikio pobūdžio ir susijusios su rizika, to dėl valstybė turi jas skatinti ir remti;
- Sudaryti palankias sąlygas vystyti mokslo ir verslo bendradarbiavimą, technologijų perdavimą.

Komunikavimo ir informacijos centro veiklos uždaviniai:

1. Koordinuoti mokslo potencialą, nukreipiant jį naujų inovatyvių produktų kūrimui ir plėtrai;
2. Skatinti inovacinių įmonių bendradarbiavimą tam, kad mokslininkų žinios ir menininkų kūrybinės idėjos būtų panaudotos realią naudą teikiančių produktų kūrimui;
3. Skatinti ir remti inovacijų pradžią bei žiniomis ir kūrybinėmis idėjoms imlių verslo įmonių inkubavimą;
4. Vykdyti rinkotyro ir rinkodaros taikomuosius tyrimus;
5. Teikti rizikų valdymo, sprendimų priėmimo paramos, konsultavimo ir kitas inovacines informacines paslaugas;
6. Užtikrinti kokybišką ir viešą prieigą prie mokslinės informacijos duomenų bazių;
7. Vykdyti KI sektoriaus veiklos viešinimo funkcijas, skleisti mokslo, meninės kūrybos ir technologijų pasiekimus sektoriaus atstovams ir plačiajai visuomenei.

2.15 Finansavimas, būtinas nagrinėjamos srities kompleksinei plėtrai

Finansavimo dalis atskiroms KI kategorijoms:

1. Švietimo sistemai: 20 mln. litų.

Šios lėšos bus skiriamos:

- Aukštos kvalifikacijos specialistų, tyrėjų mokslo, kūrybinėse įstaigose rengimui;

- Naujų formalių bei neformalių švietimo programų sudarymui; siūloma didelį dėmesį skirti neformalaus ugdymo ir švietimo programų parengimui, atnaujinimui, naujų ugdymo formų ir priemonių sukūrimui, projektinės veiklos skatinimui, šalia mokslo-verslo bendradarbiavimo modelio, įtraukiant visuomenę ir kūrybines bendruomenes;
- Socialiniams tyrimams, skirtiems švietimo sektorių programų ir specialybių poreikio bei efektyvumo vertinimui;
- Praktikos pagerinimui, pagal kurią mokslo, studijų įmonės ir verslo bendrovės pasirašo mokslinių tyrimų, kūrybinės praktikos sutartis;
- Protų susigrąžinimo ir pritraukimo iš kitų šalių programos rengimui.

2. Kryptingų KI veiklos, eksperimentinių, taikomųjų tyrimų tobulinimui: 20 mln. litų.

Naudojant šiuos finansinius išteklius bus siekiama:

- Gerinti inovacinę veiklą – skatinti tyrimus bei bandymus mokslo, meno bei kultūros sektoriuose;
- Sudaryti palankias sąlygas KI produktų paklausos didinimui;
- norint komercializuoti KI produktus, atlikti sociologinius ir rinkos tyrimus;
- Parengti ilgalaikes tyrimų strategijas;
- Skatinti tyrėjų verslumą, mokslo ir meno tyrimus bei eksperimentinius tyrimus, kurie padėtų atskleisti bei išlaisvinti šalies ekonomikos augimo potencialą.

3. Tinklų tarp meno, mokslo, verslo ir bendruomenės kūrimui: 20 mln. litų.

Planuojama, jog šios lėšos bus skirtos:

- Informacinių, kūrybinių centrų jaunimui ir šeimoms įrengimui, kurie ugdytų KI produktų kūrėją ir vartotoją nuo pat mažens – ilgalaikės kompleksinės programos parengimas ir įgyvendimas;
- Aukštos kompetencijos centrų KI srityje kūrimui bei esamų stiprinimui, kas turėtų skatinti tarpdisciplininį bendradarbiavimą tarp KI sektorių, taip pat mokslo, meno ir verslo kooperavimosi veiklas;
- „Pumpurinių įmonių“ rėmimo sistemai (žr. viršuje: mokestinės lengvatos, kreditavimas, „idėjų aukcionas“, verslo planų finansavimas);
- Bendradarbiavimo tinklui sukurti ir palaikyti – Nacionalinės kultūrinių ir kūrybinių industrijų asociacijos ir ministerijų (ŠMM, KM, SADM, ŪM, URM) veiklų koordinavimui, bendrų projektų administravimui.

4. Infrastruktūros kūrimui: 60 mln. litų.

Lėšos, skirtos šiai sričiai, bus naudojamos:

- Turimos materialinės bazės (pastatų, kūrybinių dirbtuvių, tyrimų laboratorijų) atnaujinimui ir pritaikymui šiuolaikiniams KI poreikiams;
- Įrangos, reikalingos tyrimams atlikti, tarpdisciplininių KI veiklų integravimo tinklams kurti, įsigijimui;
- Komunikuoti padėsiančių mokslo-meno-verslo-bendruomenių tinklo kūrimui būtinų patalpų pritaikymui ir įrangos įsigijimui - informacinių centrų tinklo įrengimui (2-3 mln. Lt);
- Kultūros paveldo objektų pritaikymui edukacinei veiklai, istoriniam, meniniam, kultūriniam pažinimui – išvažiuojamosioms sesijoms ir nuolatinei kūrybinei edukacinei veiklai (g.b. 19-25 mln. Lt pradinės investicijos);
- Mokomosios-kūrybinės bazės įrengimui – kūrybinių dirbtuvių, pritaikytų mokslininkams, menininkams, studentams, verslininkams ir atvirų visuomenei sukūrimas, skatinantis panašius kūrybinius polinkius, gabumus turinčius žmones, kūrybines bendruomenes, burtis į laisvalaikio klubus, keistis patirtimi, informacija, užmegzti neformalius ryšius, padėsiančius

stiprinti mokslo-meno-verslo-bendruomenių sąveikos modelį (g.b. 5-7 mln. Lt pradinės investicijos).

Nuodugniai apgalvotas lėšų paskirstymas turėtų leisti pasiekti efektyvių rezultatų, kurie įtakotų ne tik KI srities, bet visos šalies ekonominio, socialinio gyvenimo kokybę.

2.16 Kiti būtini poreikiai – bendruomenės dalyvavimas KI produktų kūrime

Kuriant žinias, produktus bei paslaugas tiek mokslo, tiek kūrybinėje aplinkoje nepakankamai atsižvelgiama į pramonės bei visuomenės poreikius. Bendri mokslo ir pramonės ryšiai yra riboti – kalbant ne tik apie valstybinę mokslinių tyrimų sistemą, bet ir apie pramonės gebėjimus (http://www.smm.lt/smt/docs/eksp_stud/CREST%20ekspertu%20ataskaita%20lietuviskai%202007%202011.pdf). Mokslo, meno bei kultūros atsigręžimas į vartotoją, kuriam kuriami produktai ir paslaugos, yra esminė sąlyga, kuri turėtų būti vykdoma nuolat.

Šiuo metu visuomenė, pasižyminti postmoderniuoju vartotojiškumu, yra persisotinusi tradicinių bei spėjusių pabosti reiškinių, daiktų, renginių ir ieško inovacijų, naujų kultūros produktų; vartodami tam tikrus ženklus reiškiančius gaminius individai siekia išskirti save iš kitų visuomenės narių tarpo. Žmonės vis tvirčiau jaučiasi finansiškai, o jų vartojimo įpročiai tampa vis mažiau materialūs. Socialinės tendencijos keičia žmonių vartojimo įpročius, linkstama prie didesnio kultūros turinio vartojimo ir aktyvesnio dalyvavimo kultūroje. Inovacijos tampa ekonominio sektoriaus kultūros produktu, o klausimas - menas ar mokslas kurs Europą, tampa vis aktualesnis (http://ec.europa.eu/culture/pdf/doc883_en.pdf).

Kūrybiniame sektoriuje visuomenė tampa inicijuojančiuoju bei madą įtakojančiuoju faktoriumi, todėl nėra teisinga atskirti visuomenę nuo KI produktų kūrimo. Nepaisant Lietuvos KI atstovų generuojamų aukšto lygio gaminių, šiuo metu jie vis dar lengviau nišą randa užsienio valstybėse. Būtent žmonės, kuriems yra skirti kūrybinio, eksperimentinio proceso metu gimę produktai, turėtų pilnai **dalyvauti „gamybos“ procese ir būti pasirengę priimti, įvertinti** naujus kūrybinius produktus, išugdyti ir subrendę kokybiškam kultūros turinio ir formos vartojimui. Antraip KI produktai lieka nesuprasti bei nėra vertinami jų kilmės aplinkoje, juos tenka realizuoti užsienio rinkose, o dažnai ir patys tokių produktų kūrėjai emigruoja ten, kur jų sugebėjimai tinkamai vertinami bei pripažįstami.

Plėtojant kūrybinių industrijų, mokslinę bei eksperimentinę veiklas būtina ugdyti tose veiklose **kuriančias bendruomenes**, kurios realiai suvoktų, kam yra skirti kuriami produktai bei paslaugos, kokią įtaką jie turės visuomenei, siekti tarpusavyje **sukurti asocijuotas struktūras**, kurios padėtų dalintis patirtimi bei užsitikrinti KI idėjų ir veiklų skaidą tiek valstybiniame, tiek visuomeniniame sektoriuje.

Lietuvos kūrybinių produktų vartotojas yra brendimo stadijoje, todėl lengvai pasiduoda formavimui. Bendruomeniškas, bendradarbiavimas šiame procese atlieka svarbų vaidmenį, nes leidžia dalyvaujančioms šalims, tiek kūrėjams, tiek ir vartotojams, pasijusti reikšmingiems, suteikti savo gyvenimui ir idėjoms formą, komunikuoti savo žinias ir patirtį. Natūralu, jog tokiu atveju išnyksta abejingumas ir pasipriešinimas naujam, „keistam“ produktui, kuris yra ne „peršamas“ ir nuobodus, o aktualus ir reikšmingas, kuriame galima išvystyti savo gyvenimo būdą. Taip būtų galima skatinti visuomenę tobulėti, pažinti, kurti, o aplinka savo ruožtu sudarytų galimybes realizuoti individų, bendruomenių kūrybinius sumanymus, ugdydama būsimojus KI studentus, kūrėjus, mokslininkus,

verslininkus ir vartotojus, nes be tinkamos „terpės“ KI sklaidai, jokia mokslo ir verslo bendradarbiavimo sistema nebus pakankamai funkcionali.

Siūlomos priemonės kūrybinių bendruomenių įtraukimui į KI veiklas, meno-mokslo-verslo bendradarbiavimą:

- Informacinių, kūrybinių centrų jaunimui ir šeimoms įrengimas, kurie ugdytų KI produktų kūrėją ir vartotoją nuo pat mažens – ilgalaikės kompleksinės programos parengimas ir įgyvendimas;
- Komunikuoti padėsiančių mokslo-meno-verslo-bendruomenių tinklo kūrimui būtinų patalpų pritaikymas ir įrangos įsigijimas - informacinių centrų tinklo įrengimas (2-3 mln. Lt);
- Kultūros paveldo objektų pritaikymui edukacinei veiklai, istoriniam, meniniam, kultūriniam pažinimui – išvažiuojamosioms sesijoms ir nuolatinei kūrybinei edukacinei veiklai, įtraukiant į kūrybines veiklas vietos bendruomenes, ypač jaunimą (g.b. 19-25 mln. Lt pradinės investicijos);
- Mokomosios-kūrybinės bazės įrengimui – kūrybinių dirbtuvių, pritaikytų mokslininkams, menininkams, studentams, verslininkams ir atvirų visuomenei sukūrimas, skatinantis panašius kūrybinius polinkius, gabumus turinčius žmones, kūrybines bendruomenes, burtis į laisvalaikio klubus, keistis patirtimi, informacija, užmegzti neformalius ryšius, padėsiančius stiprinti mokslo-meno-verslo-bendruomenių sąveikos modelį (g.b. 5-7 mln. Lt pradinės investicijos);
- Socialinio kapitalo vertinimo, vystymo ir plėtros infrastruktūra (konsultacijų centrai ir specialistai). Tai sociologų, psichologų komanda, formuojanti vietos bendruomenės, verslo, meno, integravimo, tolerancijos, tarpusavio supratimo strategijas bei visų pusių dalyvių mokymus.

2.17 Rezultato ir teigiamo poveikio vertinimas

Projekto teigiamo poveikio vertinimo kriterijus sunku apibrėžti vienareikšmiškai, nes srityje persipina ekonomika, socializacija, švietimas ir kultūra. Priešingai nei daugelyje ekonominių projektų, investicijos į kūrybos sritį grįžta ne tik iš tiesiogiai finansuotų veiklų, bet taip pat apima kitų ekonomikos sričių skatinimą, daro įtaką visuomenės ir jos narių identitetui ir kultūrai. Šios srities investicijos prisideda ir prie bendrojo šalies įvaizdžio formavimo tiek paties šalies gyventojams, tiek ir užsieniečiams, kas, savo ruožtu, ne tik didina iš turizmo gaunamas šalies pajamas, bet ir gali pritraukti naujų investicijų.

XXI amžiuje ekonomikos pobūdis keičiasi, daugėja kūrybinių darbų dirbančių žmonių, kurie sukuria didesnę pridėtinę vertę. Kūryba, menu, kaip inovacijų šaltiniu, netiesiogiai naudojasi daugybė su kultūra nesusijusių ekonomikos sektorių, o pati kūryba yra sudėtinis inovacijos procesas, apimantis technologijas, mokslą, vadybą ir kultūrą.

Šiuo metu atsiranda vis daugiau vertinančių kūrybiškumo svarbą ekonomikai. Neseniai išsivysčiusi ekonominė kūrybinio kapitalo teorija skatina kūrybiškai pažvelgti į ekonomikos raidos perspektyvas. Šios teorijos šalininkų nuomone, „ekonomikos augimo pagrindas yra ne tik sugebėjimas suburti kūrėjų klasę, bet ir sudaryti sąlygas jų sukauptą kūrybinę energiją paversti kūrybiniais ekonomiais rezultatais – naujomis idėjomis, aukštųjų technologijų verslais ir regionų plėtra“ (*Florida R., The Rise of The Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life, 2002*).

Remiantis „Eurostat“ duomenimis, 2005 metais 4.9 milijonų Europos Sąjungos gyventojų dirbo kultūrinėje veikloje, kas sudarė 2,4 % visų dirbančiųjų skaičiaus. Taip pat statistiniai duomenys rodo, jog kultūros srityje dirbantys žmonės yra labiau išsilavinę, palyginus su kitomis pramonės sferomis: net 48 % jų turi aukštąjį išsilavinimą, kai tuo tarpu bendrai paėmus - tik 26 % turi aukštojo mokslo diplomą.

Lietuvoje dirbančiųjų kūrybinėje srityje bei kitose pramonės šakose žmonių skaičiaus santykis panašus į Europos Sąjungos ir siekia 2,5 % (2005 metais 36.3 tūkst. iš 1.453 tūkst. dirbančiųjų buvo kultūros/kūrybinėje sferoje dirbantys asmenys), o aukštąjį išsilavinimą įgiję net 61,1 % visų kūrybinėje sferoje dirbančiųjų (pateiktų statistinių duomenų šaltinis – „Eurostat“).

26 lentelė
Lietuvos duomenys

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*	2010*	2011*	2012*
Dirbančiųjų kultūros sferoje dalis, %	4,0		2,3	2,5				3,0	3,2	3,3	3,4
Turinčių aukštąjį išsilavinimą kultūros sferoje dirbančiųjų dalis, %			53,2	61,1				65,0	65,0	66,0	68,0
Kultūros indėlis šalies BVP, %	2,0	1,7						2,5	2,7	2,7	2,8
Eksportuojamų kultūros produktų bei paslaugų dalis, %					0,01			0,1	0,5	1,0	1,5

*Prognozuojami duomenys

27 lentelė
ES duomenys

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*	2010*	2011*	2012*
Dirbančiųjų kultūros sferoje dalis, %	2,5	2,5	2,5	2,4				3,0	3,1	3,4	3,5
Turinčių aukštąjį išsilavinimą kultūros sferoje dirbančiųjų dalis, %	44,8	46,6	46,8	48,0				52,0	53,0	54,0	56,0
Kultūros indėlis šalies BVP, %		2,6		2,6				2,8	3,0	3,1	3,2
Eksportuojamų kultūros produktų bei paslaugų dalis, %				9,5	10,0			12,0	14,0	15,0	17,0

*Prognozuojami duomenys

Analizuojant pateiktus duomenis, eksporto dalies skaičius itin išsiskiria iš kitos informacijos tarpo. Šio kriterijaus atžvilgiu Lietuva ženkliai atsilieka nuo bendrų Europos Sąjungos rodiklių, todėl siūloma parengti kultūros, meno ir mokslo sektorių produktų ir paslaugų eksporto plėtros strategiją, sukurti elektroninių duomenų bazę, informacinį portalą, toliau plėtoti ir tobulinti jau esančius Lietuvos bei joje gaminamų produktų bei paslaugų įvaizdžio kūrimo instrumentus. Tai būtų kelios prielaidos kultūros ir meno paslaugų eksportui į ES bei kitas tarptautines rinkas, siekiant gerinti Lietuvos įvaizdį bei didinti KI veiklų tarptautinį konkurencingumą.

Išsivysčiusių tiek Europos, tiek kitų pasaulio šalių patirtis rodo, jog kultūros sektoriaus indėlis BVP apytiksliai siekia 3-3,5%, todėl tokios augančios valstybės, kaip Lietuvos kūrybiškumu, inovacijomis

grįstas prisidėjimas prie bendros šalies ir Europos Sąjungos ekonominės gerovės, tikėtina, per artimiausius 5 metus turėtų kryptingai didėti.

Remiantis 2006 metais atlikta studija, galima drąsiai teigti, kad Lietuvos valstybės kūrybinio, kultūrinio sektoriaus indėlis į Europos Sąjungos bendrojo vidaus produktą 1999-2003 metais išaugo 67,8 %, tuo tarpu vidutinis visų šalių-narių augimas siekė tik 6,6% (<http://www.keanet.eu/ecoculture/studynew.pdf>). Tai rodo, jog šis sparčiai besivystantis Lietuvos sektorius turi didžiulį potencialą tapti ekonominio progreso varikliu, o KI sukuriama produktai bei paslaugos – plačiai eksportuojama preke, sukuriama ne mažiau pridėtinės vertės nei kitos pramonės sferos.

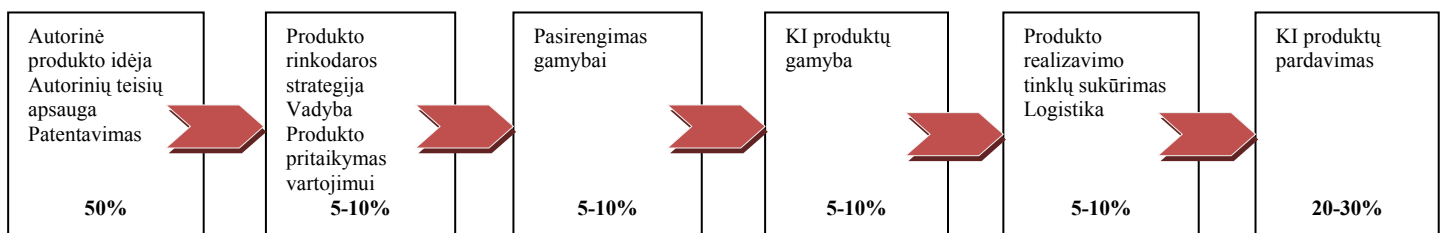
Kaip rodo statistiniai duomenys, Senojo žemyno kultūros sektoriaus augimas 1999-2003 metais daugiau nei **12,3%** viršija bendrą Europos Sąjungos ekonominį augimą (<http://www.keanet.eu/ecoculture/studynew.pdf>).

Kūrybinių industrijų poveikį rodo ne tik sunkiai nustatomi kiekybiniai, bet ir kokybiniai rodikliai. Kultūrinė veikla suvokiama kaip individualios ir visuomeninės plėtros varomoji jėga. Pažymima tiesioginė ir netiesioginė menų ir kultūros įtaka visuomenei. Tiesioginiams veiksniams priskiriami šie rodikliai: menai ir kultūra yra pagrindinis turinio šaltinis kūrybinėms industrijoms, žiniasklaidai ir į vertybes nukreiptoms telekomunikacijų paslaugoms; jie sukuria darbo vietas ir kelia BVP; KI renginiai ir veikla reikšmingai veikia ekonomiką per multiplikatorius; meno darbai ir kultūriniai produktai turi savo rinką, kuri sukuria geras prielaidas investicijoms.

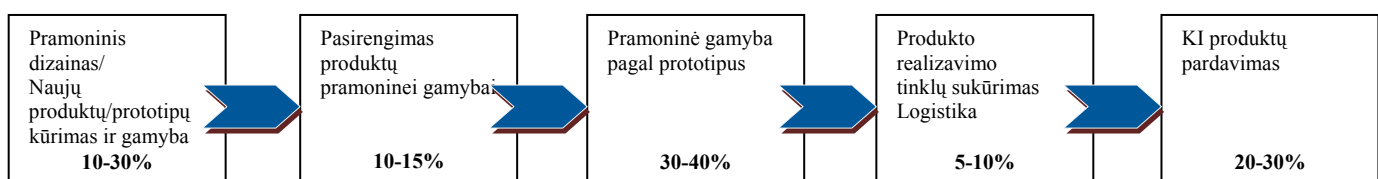
Netiesioginei ekonominei KI įtakai priskiriami šie veiksniai: menai yra „socialiai naudingi“, nes didina socialinių grupių sąsajas, gerina vietos įvaizdį, kuria privačiojo ir viešojo sektoriaus partnerystę, veikia miestų ir regionų plėtrą, kuria ateities vizijas. (Reeves M., Measuring the economic and social impact of the arts: a review, 2002).

Siekiant aiškiau pristatyti tiesioginę ir netiesioginę KI veiklą įtaką ekonomikos plėtrai, pateikiamos KI ir „tradicinių“ gamybos produktų vertės kūrimo grandinės:

1. Vertės kūrimo grandinė (KI veikla)

2. Vertės kūrimo grandinė (KI veikla „tradicinės“ pramonės struktūroje)

Sudėtinga nustatyti kriterijus, pagal kuriuos vieni ar kiti duomenys galėtų būti priskiriami kūrybinėms veikloms įvertinti. Lietuvos ekonomika sparčiai auga ir keičiasi, todėl įprasta, kad įmonės, ypač nedidelės, ieškodamos savo vietos rinkoje, bando vienu metu plėtoti savo veiklą įvairiomis, iš jų ir kūrybinėmis, kryptimis, todėl sunku išgryninti įmonės kūrybinės veiklos rezultatus, kurie dažnai persipina su daugeliu kitų įmonės vykdomų gamybos procesų. Be to, pradiniu savo veiklos etapu kūrybinio sektoriaus įmonės dažnai verčiasi užsienio kūrybinių produktų perpardavimu ar pritaikymu Lietuvos sąlygoms, o tik daug vėliau ima kurti originalius produktus.

Siekiant pailustruoti, kaip KI produktai, kūrybiškumas tiek mokslo, tiek kultūros sektoriuje teigiamai įtakoja šalies ekonomiką, galima pateikti D. Britanijos pavyzdį. 1981–1991 m. žmonių, dirbančių D. Britanijos kultūros sektoriuje, padidėjo 34 proc., o bendras dirbančiųjų kultūros srityje skaičius sudarė 2,4 proc. 1998 m. buvo sudarytas pirmas „Kūrybinių industrijų žemėlapis“, kuriame buvo skelbiami šie duomenys: kūrybinių industrijų pajamos siekė net 60 bilijonų svarų per metus, eksportas sudarė 7,5 bilijono svarų, buvo sukurta 1,4 mln. darbo vietų, augimo rodiklis siekė 7,5 proc. ir buvo aukščiausias iš visų ekonomikos sričių. Nustatyta, kad jei ir toliau augimo tempas bus toks spartus (pvz., 4 proc. per metus), iki 2007 metų sektorius turės 81 bilijoną svarų pajamų ir 1,5 mln. darbo vietų (Reeves M., *Measuring the economic and social impact of the arts: a review*, 2002).

Dizainas taip pat yra puikus ekonominės pridėtinės vertės kūrimo pavyzdys. Tai veikla, kuri nekultūrinių prekių ir paslaugų gamybai naudoja kultūrinius etalonus ir švietimą. Dizainas suteikia papildomą, t.y. estetinę vertę funkciniam produktams. Pavyzdžiui, automobilių pramonės sektoriuje geriausių dizainerių pritraukimas gali būti lemiamu veiksniu, nuo kurio priklausys viso gamyklų tinklo sėkmė.

Kūrybinių industrijų veikla yra nuolatiniame kaitos procese, o tokios veiklos rezultatai - produktai bei paslaugos, jų sukuriama pridėtinė vertė, gali būti vertinami subjektyviai, nes nėra priemonių juos tiksliai apibrėžti bei apskaičiuoti. Vis dėlto, remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, galima teigti, kad 2002 m. kūrybinis sektorius bendrai sukūrė 2,0 proc. Lietuvos BVP ir uždirbo 2,1 mlrd. Lt, (*Starkevičiūtė M., Kūrybinių ekonominių veiklų indėlio į Lietuvos ekonomiką įvertinimas*, 2003). Atlikus kelių „tradicinių“ pramonės šakų lyginamąją analizę, nustatyta, kad 2007 m. kūrybinių veiklų indėlis į pramonės sukuriamą pridėtinę vertę, sudarė 15-33% (*2007 m. lyginamoji maisto, chemijos, medienos, metalo apdirbimo pramonės studija*), kas parodo, jog didelė dalis „tradicinės“ apdirbamosios pramonės produktyvumo priklauso nuo KI. KI santykinė dalis pramonėje bei ekonomikoje apskritai, didėjant naujų produktų poreikiui, sparčiai keičiantis visuomenės vartojimo, bendravimo įpročiams, nuolat auga ir artimiausioje perspektyvoje dar labiau plės. Todėl turėtų būti tikslingai koordinuojama kūrybinių industrijų bei mokslo veikla, išnaudojant jos potencialą įtakoti bei skatinti ekonomikos augimą.

Socialinis ir kultūrinis projekto poveikis būtų matuojamas indikatoriais, sukurtais vertybinių nuostatų kompleksinių matavimų pagrindu. Indikatoriai būtų sudaromi socialinio, pilietinio, asmeninio aktyvumo, Lietuvos įvaizdžio raidai aprašyti. Taip pat vertinant projekto poveikį būtų remiamasi ir statistikos indikatoriais, susijusiais su kultūros ir meno vartojimu.

Skatinant mokslo ir verslo bendradarbiavimą KI srityje ir įgyvendinus šioje Galimybių studijoje pateiktus siūlymus, tikimasi KI plėtros rezultatų:

- Atnaujinus KI studijų programas, išaugs studentų susidomėjimas KI specialybėmis (planuojamas KI srities studentų skaičiaus augimas per ateinančius tris metus 7-10%), pagerės studijų kokybė ir praktinis pritaikomumas; studijuoti ateis motyvuoti, pasirošę

jaunuoliai, kurie, tikėtina turės neformalaus meninio ugdymo pagrindus ir paprasčiau integruosis į mokslo bei studijų veiklas; absolventai, baigę kokybiškas studijas, išeis parengti KI veikloms, atviri naujom idėjom ir gebantys praktiškai pritaikyti įgytas žinias bei kūrybinę patirtį (dirbančiųjų pagal specialybę absolventų skaičiaus augimas per ateinančius tris metus 8-12%);

- Mokslo, meno, kūrybinės dirbtuvės (planuojama įrengti 7 naujas ir atnaujinti esamas per ateinančius tris metus), parengs iki 100 specialistų per metus, sukurs prielaidas naujoms medžiagoms, produktams, paslaugoms sukurti ir komercializuoti, kas paskatins iki 12-15% spartesnį KI augimą ir indėlį į BVP, nei be Valstybės sisteminės pagalbos;
- Atnaujinta mokslinių tyrimų, kūrybinių laboratorijų materialinė bazė, integruota švietimo ir neformalaus meninio ugdymo programa bei mokslo-meno-verslo-bendruomenių sąveika, paskatins kurtis „pumpurines įmones“ – iki 30 naujų, aukštą pridėtinę vertę kuriančių įmonių per metus, kuriose bus sukurta virš 500 kokybiškų darbo vietų jauniems kūrėjams, o sukuriama pridėtinė vertė gali siekti 100 mln. Lt per tris metus;
- Bendradarbiavimo tinklas leis ugdyti naują vartojimo kultūrą, visuomenę, kurioje vertinamas menas ir nestandartiniai produktai, kur bendruomenė pati yra kūrybinės industrijos dalis ir kūrėjas; iki 10-15% išsaugų KI produkcijos vartojimas, o tuo pačiu ir KI sektoriaus įmonių apyvarta vietinėje rinkoje; mažės kūrėjų emigracija;
- Pritaikant kultūros paveldo objektus meninei, kūrybinei, edukacinei veiklai, išsaugų tiek vietinių bendruomenių susidomėjimas savo kultūra, tiek Lietuvos kultūrinio turizmo patrauklumas užsienio svečiams, skatinantis KI gyvybingumą ir investicijas. Per metus pritaikius ir atgaivinus po 3-4 apleistus, tačiau reikšmingus kultūros paveldo objektus gyvai kūrybinei, kultūrinei, edukacinei veiklai, KI sektorius papildomai generuotų po 15-20 mln. Lt pajamų per metus.

3. Kūrybinių industrijų (KI) subsektoriaus plėtros prognozė

KI subsektoriaus plėtros prognozės yra sudarytos remiantis Lietuvos bei Europos Sąjungos šalių KI plėtros tendencijomis. Sudarant prognozes buvo naudojamos oficialiais Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, ekspertiniu vertinimu bei 2006 metais Europos Komisijos Švietimo ir kultūros generalinio direktorato užsakymu atlikta studija „Kultūros ekonomika Europoje“, kurioje naudojami Eurostat, nacionalinių statistikos tarnybų duomenys.

Sudarant KI plėtros prognozes 2009-2013 metams buvo daromos šios prielaidos:

- Lietuvos KI sektoriaus plėtros tendencijos išliks panašios į 2001-2006 stebimas tendencijas;
- Lietuvos KI sektoriaus plėtra iš esmės atitiks Europos Sąjungos KI plėtros tendencijas.

Sudarant prognozes buvo išskirti 3 variantai: *optimistinis, tikėtinas, pesimistinis*.

3.1. KI subsektoriaus finansinių rodiklių prognozė

KI sektoriaus apyvartos/realizavimo pajamų prognozės

Pagal KI sektoriaus apyvartos arba realizavimo pajamų augimo tempus (1999-2003) išskiriamos 3 šalių grupės (žr. 28 lentelę):

- Spartaus augimo šalys (vidutis augimo tempas 14,6 %);
- Vidutinio augimo šalys (vidutis augimo tempas 6,2 %);
- Lėto augimo šalys (vidutis augimo tempas 2,4 %).

28 lentelė

Europos šalių KI apyvartos augimo tempas

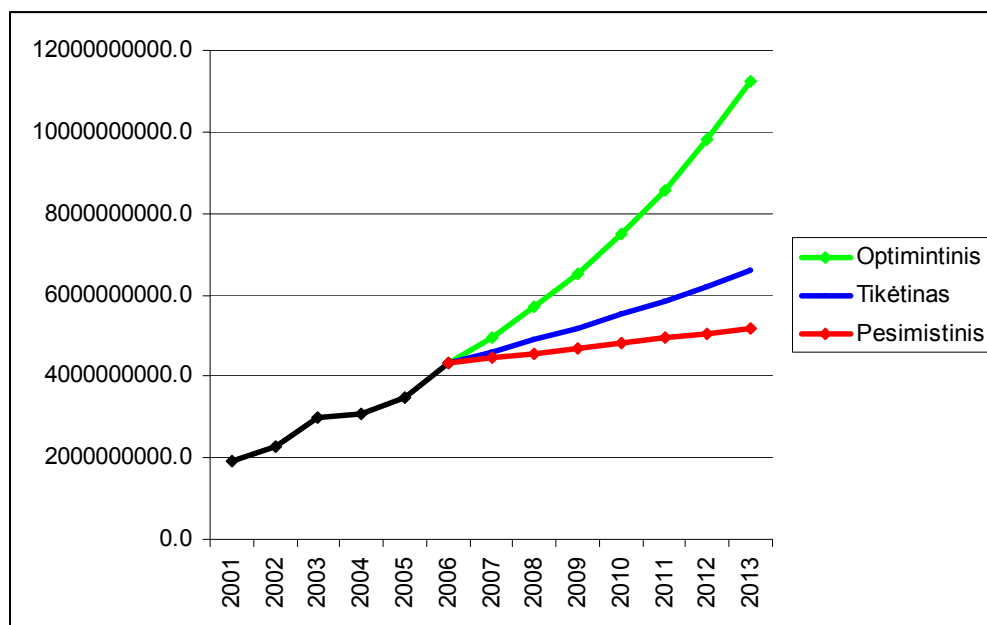
Šaltinis: EK studija „Kultūros ekonomika Europoje“, Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2006

Šalis	Vidutinis apyvartos augimo tempas % (1999-2003 m.)
Spartaus augimo šalys	
Rumunija	20.2
Slovėnija	17.9
Vengrija	17.1
Čekijos Respublika	15.5
Bulgarija	13.8
Estija	11.5
Portugalija	10.6
Ispanija	10.5
<i>Spartaus augimo šalių vidukis</i>	<i>14.6</i>
Vidutinio augimo šalys	
Islandija	8.3
Švedija	7.8
Airija	7.7
Latvija	7.7
Suomija	7.1
Prancuzija	6.7
Jungtinė Karalystė	6.6
Lenkija	6.1
Austrija	5.4
Graikija	5.4
Italija	5.3
Belgija	5.2
Lietuva	5.1
Nyderlandai	5.0
Vokietija	4.9
Norvegija	4.8
<i>Vidutinio augimo šalių vidukis</i>	<i>6.2</i>
Lėto augimo šalys	
Slovakija	3.9
Liuksemburgas	2.9
Danija	2.7
Malta	0.1

Vidutinio augimo šalių vidukis	2.4
Viso 30 šalių	8.1
Viso ES 25	5.4

1999-2003 metais Lietuvos KI apyvartos augimo tempai siekė 5,1 %. Analizuojant 2001-2006 metų laikotarpį pastebimas KI realizavimo pajamų augimas iki 18,3 % (žr. 29 lentelę). Europos šalių analizė rodo, kad ekonomiškai mažiau išsivysčiusių šalių KI sektoriaus apyvarta auga sparčiau nei labiau išsivysčiusių šalių. Įvertinus gautus duomenis, galimos tokius KI realizavimo pajamų prognozės (žr. 4 pav.):

- **Optimistiniu variantu** Lietuvos KI realizavimo pajamų augimas galėtų siekti kasmet vidutiniškai po 14,6 %. Tokiu atveju 2013 metais realizavimo pajamos išaugtų virš 11 mlrd. litų. Realizavimo pajamos kasmet vidutiniškai padidėtų virš 800 mln. litų.
- **Tikėtiniu variantu** Lietuvos KI realizavimo pajamų augimas galėtų siekti kasmet vidutiniškai po 6,2 %. Tokiu atveju 2013 metais realizavimo pajamos išaugtų virš 6,6 mlrd. litų. Realizavimo pajamos kasmet vidutiniškai pasidėtų virš 280 mln. litų.
- **Pesimistiniu variantu** Lietuvos KI realizavimo pajamų augimas galėtų siekti kasmet vidutiniškai po 2,4 %. Tokiu atveju 2013 metais realizavimo pajamos išaugtų virš 5 mlrd. litų. Realizavimo pajamos kasmet vidutiniškai pasidėtų virš 100 mln. litų.

4 pav. Lietuvos KI realizavimo pajamų augimo prognozė (litas)

KI sektoriaus grynojo pelno prognozės

Lietuvos KI 2001-2006 metų realizavimo pajamų ir grynojo pelno analizė rodo, kad mažiausia grynojo pelno marža buvo 2001 metais ir siekė 3,9 % nuo realizavimo apimčių. Didžiausia grynojo pelno marža buvo 2004 metais ir siekė 8,6 % nuo realizavimo apimčių. 6 metų grynojo pelno maržos vidurkis sudaro 6,6 %.

29 lentelė

Lietuvos KI grynojo pelno maržos dinamika

Rodiklio pav.	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Realizavimo pajamos (mln. litų)	1908.0	2266.5	2992.4	3098.5	3492.3	4337.3
Grynasis pelnas (mln. litų)	75.0	114.7	201.7	266.7	269.9	317.7

Grynojo pelno marža (%)	3.9	5.1	6.7	8.6	7.7	7.3

Šie duomenys atitinka ir visos ES šalių pelningumo rodiklius (žr. 30 lentelę)

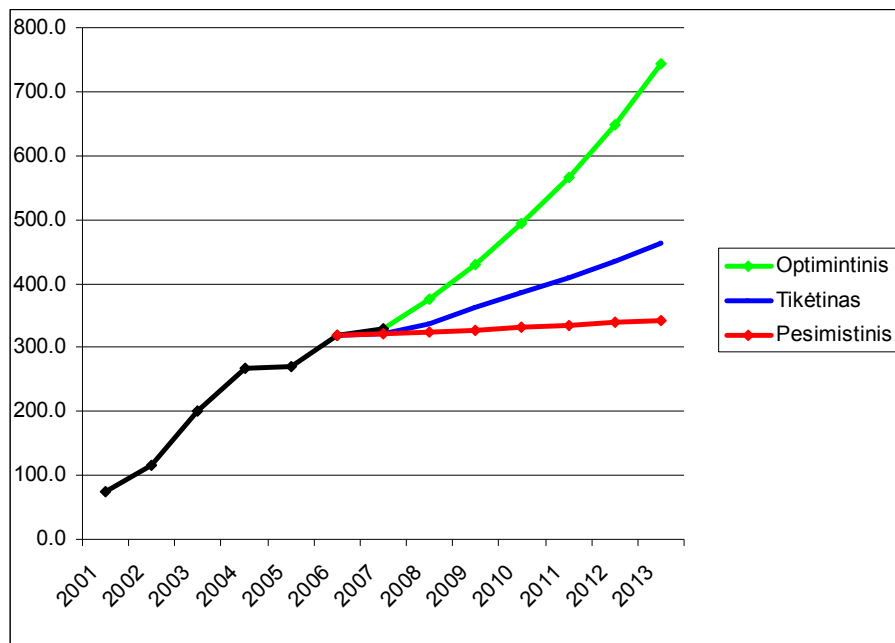
30 lentelė

ES pelningumo rodikliai pagal veiklas

	1999	2000	2001	2002	2003
Einamasis pelnas (šalių medianos verčių aritmetinis vidurkis)					
Dizainas	10,3%	11,1%	10,5%	10,6%	10,5%
Architektūra	8,8%	7,5%	8,1%	8,4%	8,8%
Vaizduojamieji menai	12,1%	11,8%	11,4%	11,5%	11,3%
Scenos menai	7,9%	8,2%	8,1%	7,9%	8,5%
Kino ir vaizdo produkcija	11,9%	11,4%	10,9%	11,1%	11,7%
Radijas ir televizija	11,5%	10,5%	7,8%	9,5%	9,9%
Reklama	7,3%	7,8%	5,5%	6,1%	5,4%
Spauda ir leidyba	9,1%	8,5%	7,7%	7,2%	7,9%
Paveldas	9,1%	10,2%	12,7%	11,8%	8,6%
Vaizdo žaidimai	8,5%	9,2%	7,4%	7,4%	7,7%
Muzika	12,9%	10,4%	9,6%	12,0%	8,9%
Turizmas	9,5%	10,3%	10,4%	9,0%	7,8%

Sudarant grynojo pelno prognozes yra imamas 6.6% grynojo pelno mažos rodiklis. Remiantis šiais duomenimis galima prognozuoti, kad 2008-2009 metais (žr. 5 pav):

- *optimistiniu variantu* grynasis pelnas 2013 metais siektų virš 740 mln. litų. Grynasis pelnas kasmet vidutiniškai padidėtų virš 59 mln. Litų;
- *tikėtiniu variantu* grynasis pelnas 2013 metais siektų virš 460 mln. litų. Grynasis pelnas kasmet vidutiniškai padidėtų virš 20 mln. litų.
- *pasimistiniu variantu* grynasis pelnas 2013 metais siektų virš 340 mln. litų. Grynasis pelnas kasmet vidutiniškai padidėtų virš 3 mln. litų.

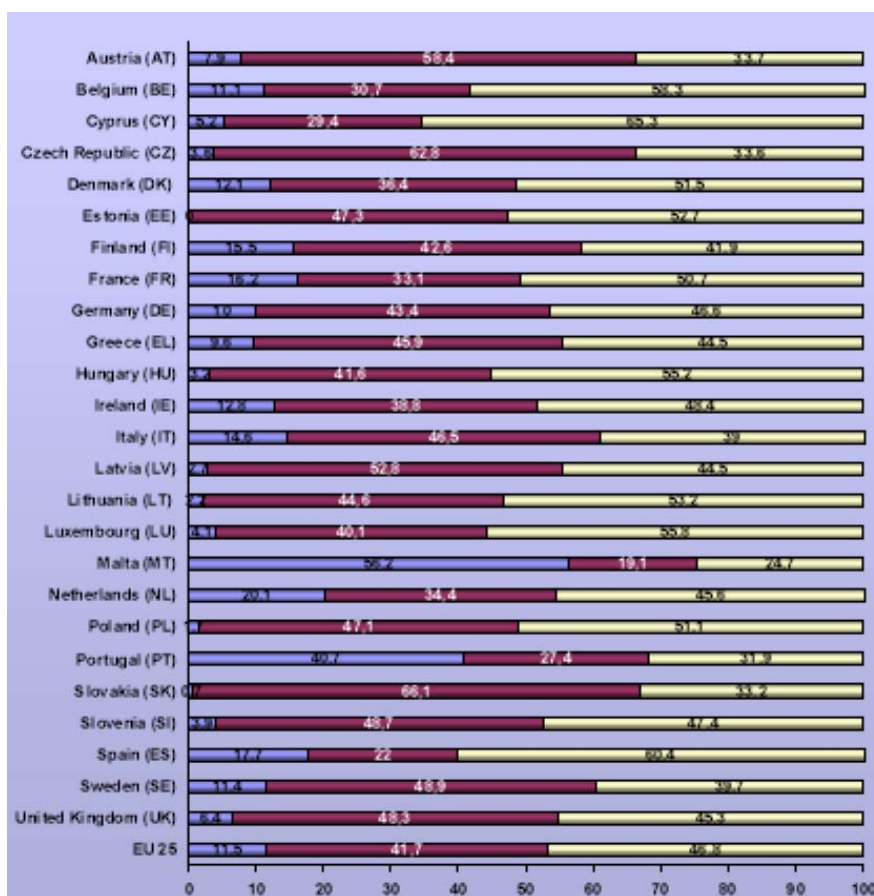

5 pav. Lietuvos KI grynojo pelno augimo prognozė (mln.litų)

3.2. KI subsektoriaus įmonių ir darbuotojų skaičiaus prognozė

Remiantis 2006 metais Europos Komisijos Švietimo ir kultūros generalinio direktorato užsakymu atlikta studija „Kultūros ekonomika Europoje“, 2004 m. vien tik kultūros ir kūrybiniame sektoriuje dirbo mažiausiai 4,7 milijonų žmonių, o tai sudarė 2,5% visu dirbanciuju ES25 šalyse. Papildomai 1,17 milijonų žmonių buvo įdarbinti kultūros turizmo sektoriuje.

46,8% žmonių, dirbančių kultūros sektoriuje, turi mažiausiai universitetinį išsilavinimą, tuo tarpu visų dirbančiųjų tarpe šis rodiklis sudaro tik 25,7%. Lietuvoje šis rodiklis yra dar didesnis. 2004 m. jis siekė virš 52 % (žr. 6 pav) .

Mėlyna spalva – daugiausia vidurinis išsilavinimas

Violetinė spalva – aukštesnysis išsilavinimas

Gelsva spalva – aukštasis išsilavinimas

6 pav. Kultūrinis užimtumas ES25 šalyse pagal išsilavinimą 2004 m. (%)

Sudarant įmonių bei darbuotojų skaičiaus yra remiamasi Lietuvos KI įmonių bei darbuotojų skaičiaus kitimo tendencijoms (2005-2005). Per šį laikotarpį vidutiniškai kasmet padaugėdavo 246 įmonėmis ir 1046 darbuotojais. Vidutiniai įmonių ir darbuotojų augimo tempai siekė atitinkamai 6,6 % ir 2,7. (žr. 31 lentelę).

31 lentelė

KI įmonių ir darbuotojų skaičiaus palyginamoji lentelė

Rodiklio pav.	2005	2006	2007	Augimo vidurkis
KI įmonių skaičius	5412	5693	6149	246
KI įmonių skaičiaus augimo tempai (%)		5.19	8.01	6.6
KI darbuotojų skaičius	58149	59605	61297	1049

KI darbuotojų skaičiaus augimo tempai (%)		2.50	2.84	2.7

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Remiantis turimais duomenis KI įmonių skaičiaus augimas prognozuojamas taip (žr. 32 lentelę)

- **Optimistiniu variantu** Lietuvos KI įmonių skaičiaus augimas galėtų siekti kasmet vidutiniškai po 8 %. Tokiu atveju 2013 metais įmonių skaičius išaugtų virš 9,7 tūkst. Kasmet vidutiniškai padidėtų virš 500 įmonių.
- **Tikėtiniu variantu** Lietuvos KI įmonių skaičiaus augimas galėtų siekti kasmet vidutiniškai po 6.6 %. Tokiu atveju 2013 metais įmonių skaičius išaugtų virš 9,0 tūkst. Kasmet vidutiniškai padidėtų virš 400 įmonių.
- **Pesimistiniu variantu** Lietuvos KI įmonių skaičiaus augimas galėtų siekti kasmet vidutiniškai po 5 %. Tokiu atveju 2013 metais įmonių skaičius išaugtų virš 8,2 tūkst. Kasmet vidutiniškai padidėtų virš 290 įmonių.

32 lentelė

KI įmonių skaičiaus prognozė

Variantai	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Augimo vidurkis
Optimistinis	6641	7172	7746	8366	9035	9758	519
Tikėtinas	6555	6987	7449	7940	8464	9023	411
Pesimistinis	6456	6779	7118	7474	7848	8240	297

Remiantis turimais duomenis KI darbuotojų skaičiaus augimas prognozuojamas taip (žr. 33 lentelę)

- **Optimistiniu variantu** Lietuvos KI darbuotojų skaičiaus augimas galėtų siekti kasmet vidutiniškai po 3 %. Tokiu atveju 2013 metais darbuotojų skaičius išaugtų virš 73 tūkst. Kasmet vidutiniškai padidėtų virš 1600 darbuotojų.
- **Tikėtiniu variantu** Lietuvos darbuotojų skaičiaus augimas galėtų siekti kasmet vidutiniškai po 2.7 %. Tokiu atveju 2013 metais darbuotojų skaičius išaugtų virš 71 tūkst. Kasmet vidutiniškai padidėtų virš 1400 darbuotojų.
- **Pesimistiniu variantu** Lietuvos darbuotojų skaičiaus augimas galėtų siekti kasmet vidutiniškai po 2 %. Tokiu atveju 2013 metais darbuotojų skaičius išaugtų virš 69 tūkst. Kasmet vidutiniškai padidėtų virš 1000 darbuotojų.

33 lentelė

KI darbuotojų skaičiaus prognozė

Variantai	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Augimo vidurkis
Optimistinis	63136	65030	66981	68990	71060	73192	1676
Tikėtinas	62952	64652	66397	68190	70031	71922	1495
Pesimistinis	62523	63773	65049	66350	67677	69030	1085

4. Siūlymai dėl Nacionalinės kompleksinės kūrybinių industrijų programos

Programos įgyvendinimo veiklos ir jų kompleksiskumas

Nacionalinė kompleksinė „Lietuvos kūrybinių ir kultūrinių industrijų“ programa privalo turėti ženklų poveikį ilgalaikiam Lietuvos ekonominiam augimui ir spartesnei integracijai į Europos ekonomines ir kultūrinės struktūras. Tikimasi, jog šios Nacionalinės kompleksinės programos įgyvendinimas prisidėtų prie Lietuvos ūkio konkurencingumo skatinimo, *kuriant jame pridėtinę vertę ir skatinant inovacijas*, bei pagerintų šiuo metu nepakankamą Europos Sąjungos struktūrinės paramos įsisavinimą.

NKP „Lietuvos kūrybinės ir kultūrinės industrijos“ – tarpdisciplininių meninių-mokslinių tyrimų, studijų ir imlaus kūrybai ir žinioms verslo potencialo visuma, turinti bendrą bei tinklinę mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) infrastruktūrą, skirtą nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu konkurencingų taikomųjų tarpdisciplininių meninių-mokslinių tyrimų plėtojimui, studijų proceso vykdymui, ir kryptingai prisidedanti prie Kūrybinių ir kultūrinių industrijų plėtros, kūrybos ir žinių ekonomikos kūrimo Lietuvoje. Įgyvendinant Integruotos meno, mokslo, studijų ir verslo NKP plėtros programą bus sukurta atviros prieigos meninės praktikos, tarpdisciplininių meninių-mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros bei technologijų perdavimo infrastruktūra, kuri kartu su turimais žmogiškaisiais ir materialiniais NKP vykdytojų ištekliais leis užtikrinti aukštą vykdomų darbų kokybę, meno, mokslo, studijų ir verslo integraciją, sukurti palankią aplinką perduoti verslui Kūrybinių ir kultūrinių industrijų srities žinias ir technologijas.

Pagrindinės NKP įgyvendinimo veiklos (priemonės)¹¹:

1. Šiuolaikinės MTEP infrastruktūros su Kūrybinėmis ir kultūrinėmis industrijomis susijusių meno praktikų ir taikomųjų tarpdisciplininių meninių-mokslinių tyrimų plėtros reikmėms sukūrimas:

- 1.1. Inovatyvaus dizaino tarpdisciplininių tyrimų centro sukūrimas;
- 1.2. Šiuolaikinių elektroninių medijų meninių praktikų ir eksperimentinės plėtros laboratorijos sukūrimas;
- 1.3. Komunikuoti padėsiančių mokslo-meno-verslo-bendruomenių tinklo kūrimui būtinų patalpų pritaikymas ir įrangos įsigijimas - informacinių centrų tinklo įrengimas;
- 1.4. Turimos materialinės bazės (pastatų, kūrybinių dirbtuvių, tyrimų laboratorijų) atnaujinimas ir pritaikymas šiandieninių KI poreikiams.

2. Studijų plėtra:

- 2.1. Studijų infrastruktūros, mokymo ir konsultavimo informacinių technologijų centrų plėtra Vilniaus dailės akademijoje ir Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje;
- 2.2. Studijų infrastruktūros plėtra ;
- 2.3. Studijų programų parengimas ir atnaujinimas.

¹¹ NKP veiklų sąrašas bus detalizuotas rengiant pačią Programą ir derinant šias veiklas su LR Švietimo ir mokslo ministerija bei su visais programos rengime dalyvaujančiais socialiniais partneriais.

3. Sąlygų verslo įmonėms bendradarbiauti su meno, mokslo ir studijų institucijomis, meno kūrybinių ir mokslinių tyrimų rezultatų komercinimo pagrindu formuoti kūrybai ir žinioms imlių verslo įmonių pradmenims sudarymas:

- 3.1. Komunikuoti padėsiančių mokslo-meno-verslo-bendruomenių tinklo kūrimui būtinų patalpų pritaikymas ir įrangos įsigijimas - informacinių centrų tinklo įrengimas;
- 3.2. Komunikavimo ir technologijų perdavimo centro dalyvių kompetencijų ugdymas.

4. Kūrybinių industrijų MTEP darbų apimtį išplėtimas nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu:

- 4.1. Eksperimentinių KI produktų kūrimo projektai;
- 4.2. Tarpdisciplininiai MTEP projektai;
- 4.3. Studijų ir mokslinio personalo kvalifikacijos tobulinimas;
- 4.4. Mobilumo projektai.

Finansavimo struktūra

Veiklų finansavimo poreikio pagrindimas detaliau aptariamas šios galimybių studijos skirsnyje „2.15 Finansavimas, būtinas nagrinėjamos srities kompleksinei plėtrai“. Čia pateikiame finansavimo struktūros išsklotinę, paremtą Švietimo ir mokslo ministerijos rekomendacijomis.

34 lentelė

NKP „Lietuvos kūrybinės ir kultūrinės industrijos“ (KI) priemonėms įgyvendinti skiriamos lėšos

Programos veiklų grupė	Iš viso skiriama pagal BKP (mln.Lt.)	KI priemonėms skiriama (mln.Lt.)
I. KI studijų kokybės gerinimas		
1.1. Naujų aukštojo mokslo studijų programų (modulių) kūrimas I-II studijų pakopose	10,96	1,59
1.2. Aukštojo mokslo studijų programų (modulių) I-II studijų pakopose atnaujinimas	10,96	1,59
1.3. Specialistų kvalifikacijos kėlimo programų rengimas	5,49	0,80
2.1. Studijų personalo kvalifikacijos tobulinimas: kompetencijų, būtinų šiuolaikiniam dėstytojui suteikimas, tobulinimas ir atnaujinimas	10,29	1,49
2.2. Studijų personalo kvalifikacijos tobulinimas: mobilumo skatinimas	10,29	2,60
3.1. Studijų infrastruktūros atnaujinimas (studijoms naudojamų pastatų (patalpų) pritaikymas)	32,94	4,78
3.2. Studijų infrastruktūros kūrimas (studijoms naudojamos laboratorinės ir kitos įrangos įsigijimas)	49,41	7,16
Viso KI studijų kokybės gerinimui	130,36	20,00
II. KI mokslo kokybės gerinimas		
4.1. Tyrėjų rengimas (doktorantūros, rezidentūros studijų programų kūrimas, atnaujinimas ir įgyvendinimas)	1,67	2,49
4.2. Mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikacijos ir kompetencijos tobulinimas pagal pagrindinių ir profesinių gebėjimų poreikius	28,64	4,15

4.3. Subsidijos Lietuvos tarptautinio lygio mokslininkams	6,29	0,91
4.3. Subsidijos Lietuvos tarptautinio lygio mokslininkams	5,76	0,84
4.4. Podoktorantūrinės stažuotės	5,93	0,86
4.5. Rengiamų bei esamų MTEP darbuotojų geografinio mobilumo skatinimas	12,41	4,00
5.1. Rengiamų bei esamų MTEP darbuotojų tarpsektorinio mobilumo skatinimas: doktorantų praktika viešojo administravimo institucijose	8,19	1,19
5.2. Valstybės pagalba mokslininkų įdarbinimui žinioms ir technologijoms imliose įmonėse	8,44	1,22
5.3. MTEP tematinį tinklų bei mokslo ir studijų įstaigų asociacijų bei mokslininkų ir tyrėjų organizacijų veiklos stiprinimas integruojantis į EMTE	4,96	0,72
6.1. MTEP infrastruktūros atnaujinimas (MTEP vykdymui naudojamų pastatų (patalpų) pritaikymas, pastatų (patalpų) statyba, mokslinių tyrimų įrangos įsigijimas)	444,45	60,00
Viso KI mokslo kokybės gerinimui	526,75	76,38
III. KI mokslo/studijų/verslo integravimo gerinimas		
7.1. MTEP veiklos viešojo sektoriaus mokslinių tyrimų įstaigose ir aukštosiose mokyklose rėmimas	53,53	7,76
8.1. Konkursinis MTEP veiklos rėmimas	28,82	4,18
9.1. Technologijų perdavimo funkcijas vykdančių centrų infrastruktūros (pastatų (patalpų)) pritaikymas, pastatų statyba, įrangos įsigijimas	72,73	10,55
9.2. Technologijų perdavimo funkcijas vykdančių centrų personalo gebėjimų stiprinimas	2,47	0,44
10.1. Parama infrastruktūros projektų rengimui	12,35	1,79
Viso KI mokslo/studijų/verslo integravimo gerinimui	169,91	24,72
Viso:	827,02	120,00

Įgyvendinimo planas

Nacionalinė kompleksinė programa įgyvendinama 2009–2013 metais. Atskirų programos priemonių įgyvendinimo planas bus detalizuotas rengiant pačią programą.

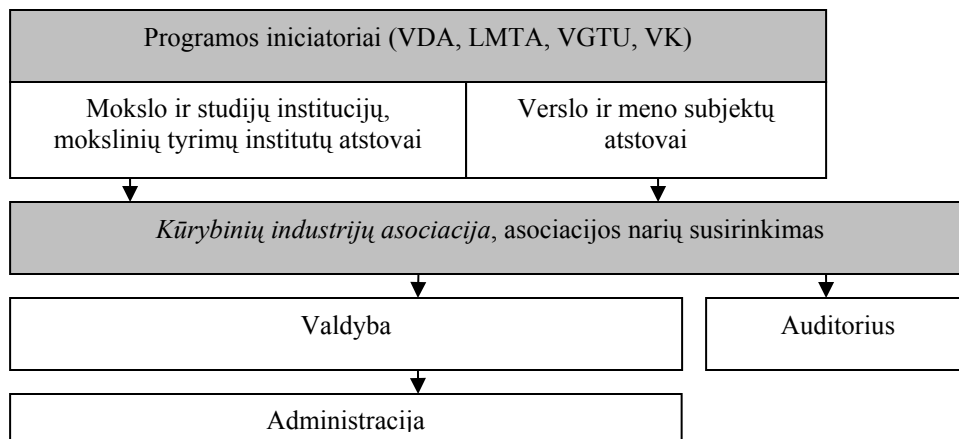
Valdymas ir priežiūra

Programą inicijuojančios institucijos bei įsteigtoji „Kūrybinių industrijų asociacija“ užtikrins tinkamą programos įgyvendinimą, efektyvų valdymą bei vykdymo priežiūrą. Programa bus įgyvendinama pagal LR Vyriausybės patvirtintą programą, programos įgyvendinimą koordinuos LR Švietimo ir mokslo ministerija.

Todėl NKP „Lietuvos kūrybinės ir kultūrinės industrijos“ įgyvendinimo valdymas ir priežiūra bus vykdoma šitaip:

- Už atskirų NKP priemonių įgyvendinimą, bus atsakingi tų priemonių vykdytojai – NKP inicijuojančios institucijos (VDA, LMTA, VGTU, VK);
- Už bendrą NKP veiklų valdymą bus atsakinga įsteigtoji Kūrybinių industrijų asociacija.

NKP įgyvendinimo eigą taip pat prižiūrės stebėsenos komitetas, kurį suformuos Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija.

NKP veiklos rezultatų viešinimas ir tęstinumas

Už NKP veiklos viešinimą įvairiais lygiais atsakingos Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija bei Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija (Slėnio veiklos pristatymas valstybės lygiu), asociacija bei atskirų priemonių vykdytojai (pranešimai visuomenei apie slėnio veiklą, internetinis puslapis, informaciniai leidiniai, spaudos pranešimai, informacinė vaizdo medžiaga, veiklos pristatymas konferencijose ir kt.). Pagrindinės numatomos viešinimo priemonės:

1. Informacinės medžiagos rengimas;
2. Informacijos viešinimo internete organizavimas;
3. Informavimas ir viešinimas televizijos laidose;
4. Informavimas ir viešinimas radijo laidose;
5. Informavimas ir viešinimas spaudoje;
6. Leidinių leidyba ir platinimas;
7. Konferencijos bei viešos diskusijos;
8. Parodos ir renginiai.

Įgyvendinus programą, toliau bus plėtojama projekto iniciatorių ir kitų programos dalyvių infrastruktūra, atsižvelgiant į rinkos ir visuomenės poreikius.

SUMMARY

Creative industries sub-sector is determined following the definition that creative industries are such activities, the basis of which is the creativity, skills as well as talent of an individual, and it can create the material wellbeing and work places forming the intellectual property¹². Architecture, crafts, arts of performers, design, interactive computer programmemes, modeling of clothes, the market of art and antique values, music, cinema and video production, the press, television and radio, software and computer services, advertising are ascribed to creative industries. In Great Britain, a wider concept of the creative industry is observed – it is regarded as part of cultural industries. The cultural industries include creative industries, libraries, heritage, free time, and tourism and sport. In this feasibility study, a narrower definition of the sub-sector of creative industries is followed linking them closely to the cultural industries, but the sub-sector does not include sport and the activity related to it (hereinafter the creative and cultural industries are referred to as one abbreviation – CI).

Already in 2001, the CI in Lithuanian earned 2.1 billion LTL, which made up 2.0 per cent of the Gross Domestic Product, and the number of employees in this sector comprised 57 thousand and formed 4 per cent of the employed of the country¹³. During the recent years these indices remarkably increased: the CI companies earned more that 4 billion LTL in 2006, so the realization income in the course of this period of five years increased by 2.3 times¹⁴. On average, the realization income increased by more than 400 million LTL per year. The average growth of realization income is 18.3 per cent. The rates of the growth of the realization income remarkably surpass the rates of the growth of the GDP of Lithuania as well as the rates of the growth of other sub-sectors. The most of realization income is gained from such CI activities as architecture and engineering activity, advertising, travel agencies and organization of sightseeing, the press, radio and television activity, publishing of books. The part of the realization income of the CI activity in the Lithuanian GDP increased from 3.3 per cent in 2001 to 5.2 per cent in 2006. It indicates that the CI sector takes up an important place in the Lithuanian economy and its role is rapidly increasing.

With regard to the rapid growth of the CI sector, there is a need in the universities of Lithuania preparing specialists for this sector, while improving the system of studies and science, to more significantly than previously encourage the close integration of Lithuanian art, science, studies and business. In order to achieve this goal, Vilnius Art Academy, Lithuanian Music and Theatre Academy and Gedimimnas Technical University of Vilnius together with partners from other institutions of science and studies, social-creative communities, as well as creative organizations established “The National Association of Cultural and Creative Industries” and initiated the formation of the **National complex programmeme “Lithuanian Cultural and Creative Industries”**. This feasibility study aims at grounding the importance of such a programmeme for the long-term growth of the Lithuanian economy and the assurance of the faster integration into the European economic and cultural structures. The organizers of the study, using the available

¹² “Creative Industries Mapping Document”, Department of Culture, Media and Sport, UK, 2001.

¹³ Makselis R., “Management of Lithuanian Cultural Institutions on the basis of Development of Creative Industries”, in Administration and Management of Modern Culture Institutions, Vilnius, 2007. The data presented in Rasius Makelis, the Head of Strategic Planning Division of Ministry of Culture of the Republic of Lithuania are taken from the research “Evaluation of Creative Economic Activities into the Lithuanian Economy” carried out by Dr. Margarita Starkevičiūtė, Vilnius, 2003.

¹⁴ The detailed indices of the growth of the CI are provided in Chapter „1.1.3.2. Financial Results of the Activity of CI Companies“.

statistical data and the research as carried out in Lithuania and Europe, seek to make a conclusion that the implementation of the National complex programmeme would contribute to the encouragement of the competitiveness of Lithuanian economy, creating the added value and encouraging the innovations as well as improve the present insufficient adoption of the structural funds of the European Union.

Creative and cultural economics at this time is one of the most growing sectors of European economics, with the contribution of hundred billions of Euros to the gross domestic product and with the economic efficiency higher than the average efficiencies of the whole private business sector. The research “European culture economics” commissioned by European Commission and performed by consulting company KEA in 2006 has revealed that the turnover of creative and cultural industry in Europe in 2003 was 654 milliard EUROS, its contribution to Europe’s GDP amounted to 2,6 percent, and the growth of value-added tax was 19,7 percent. In 2004 in this sector were employed 5,8 million employees. With the growing interest in this field in Lithuania was prepared the Strategy of Incentive and Development of Creative Industries, certified by the Minister of Culture of Republic of Lithuania by the Act dated 28th of March 2007 No. IV-217. Creative Industry is also mentioned in the National Lisbon Strategy implementing programmeme, certified by the resolution No.1270, dated 22nd of November, 2005 by the government of the Republic of Lithuania, also in National Common Strategy (Strategy of utilization of European Union structural support for implementing the aim of convergence for the year 2007-2013 in Lithuania.). The importance of creative and cultural industries was underlined in the 16th of November, 2007 European Council resolution for action plan in the cultural sector for the year 2008-2010, where the increasing of the potential of creative industries, especially paying attention to the development of small and medium culture business sector was mentioned among priorities. Sector and also creative and economic activities attributed to it – is the main assumption of creating the favorable conditions to creative industry. “The Maps of Creative Industry” performed by Great Britain in the years 1989 and 2001 are the first and representative analysis of such kind that prompted the rise of analogical studies in various European and world cities, regions and countries. In the year 2003 the review (Dr. Margarita Starkeviciute) of creative sector’s contribution to the country’s economy was performed in Lithuania, following the methodology applied in the above mentioned documents and also with the assistance of experts summoned by initiative of British Council in Lithuania and in the year 2005 the creative industry’s maps of two districts – Utena and Alytus - were charted (under the guidance of Prof. Dr. Gintautas Mazeikis). Considering the necessity of constant renew of information about the Sector’s state, in the year 2009 the Ministry of Culture is planning to initiate the research of Lithuanian culture economy. While getting ready to utilize the finance of European Union structural support fund for the year 2007-2013, The Ministry of Agriculture of the Republic of Lithuania entered creative industries in the action programmeme of economy growth (certified by the decision of European Commission, dated 30th of July, 2003). While implementing this programmeme the financial support is anticipated for the net of Art incubators in Lithuania. *In order to achieve the effective usage of the conditions created by above mentioned means, the coordination of cultural and educational institutions’ and establishments’ and creative business’s actions is necessary and it could be secured by Integrated National Complex programmemed of Art, Science, Studies and Business.*

However, creative and cultural sector in many states, including Lithuania, yet traditionally is perceived as the support receiver or as a mean of education and training without tangible profit. Such attitudes are denied by performed researches and statistical data. “Lithuanian Creative and Cultural Industries” National Complex programmeme (further – NCP) organizers of study’s of potential were using the best known research material in this field: “ Evaluation of Creative economic Activities upon Lithuanian economic” (2003), The study commissioned by European Commission “Creative

economics in Europe” (2006) (accomplished by: Consulting Agency (Brussels) “KEA European Affairs” in partnership with Turku University of Economics (Finland) and MKW Wirtschaftsforschung (Innsbruck, Saarbrücken, Munich) also by the study commissioned by Vilnius Academy of Art “Complex development of Lithuanian design” (2008) (accomplished by Prof. Per Mollerup with partners from Mollerup Designlab A/S, Denmark). The insights and arguments of these authors are confirmed and justified by the data received from Lithuanian Department of Statistics in 2008 by the study’s organizers. As it was mentioned before, not only in the most developed European countries, but also in Lithuania, the contribution of creative and cultural industries to the economics is continuously growing, exceeding, as mentioned before, 2,1 billion litas or 2% of GDP in the year 2002; in the year 2006 profit of only advertising companies has reached almost 1 billion litas, and the *whole sector earned 4,02 billion litas or 5,2% of GDP*¹⁵.

After reviewing contemporary scientific and education system linked with creative and cultural industries, we came to a conclusion, that

1. preparing of CI sector’s specialists in Lithuania on all levels is in a good state,
2. scientific researches in this field are being done,
3. there are a lot of artists among the higher schools personal, acknowledged in Lithuania and the world.

Though this system has obvious minuses coming from:

1. slow reaction to the market changes,
2. not sufficient integration of social and business partners into the studies process and scientific and artistic activity,
3. simple lack of finances (especially – for rising the qualification, creating of new studies’ programs and attraction of the most talented specialists)
4. not sufficiently applied Higher Education juridical bases.

Though, comparing with quickly developing European states, the signs of art, *science and business mutual integration* are more and more obvious, *this degree of integration is insufficient*, if our goal is to reach the concurrentability of Lithuanian cultural economics on the European and world scale. Implementing this program, we hope to *bring together* artistic and scientific potential, businessmen, connected with this activity, improve art and science studies system, develop R&D works, having smth. in common with the developing of programs’ directions (especially – of innovative design and in the field of communication and other technologies, connected with creative content), create and implement innovations (especially – developing interdisciplinary milieu for creation of the new cultural economics’ products), which may give the biggest profit to countries’ economy and developing of cultural and social environment. Another important problem, known not only in Lithuania, but around all Europe, - “brain drain” in creative and cultural sector. If we won’t create proper professional milieu and juridical premises for the growth of these talents in Lithuania, this process of losing intellectual-creative forces won’t stop and, in the long run, would have fatal effects on the Lithuanian culture and economy. There are solutions in this study, how such milieu can be created and, also, how to correct existing Higher Education juridical bases acts, in order that return of the best specialists from foreign states would become easier than it is today. Finally, KI sectors are named in the study, such as cultural tourism, innovative industrial design or information technologies with creative content, which could be developed much more successfully than now with the help of „Lithuanian creative and cultural industries“ National Complex programme.

¹⁵ Data of the Department of Statistics of Lithuania, received 06.10.2008. Comprehensive data is produced in the Chapter “1.1.3.2. Financial results of the KI enterprises’ activities” and “Supplements” in this study of potential.

Field of research and activity

The authors of the study „Cultural economics in Europe“ underline that it is hard to mark precisely the borders of Creativity and Cultural economics field due to the fact that statistic instruments adopted to this specific field of economics aren't developed¹⁶. Though, researchers provide a rather thorough analysis and classification of cultural and creative industries:

Table 1
description of cultural and creative sector's outlines
(Source: „Cultural economics in Europe“, 2006)

GROUPS	SECTORS	SUBSECTORS	FEATURES
Main fields of the art	Visual arts	Crafts; Painting-sculpture- photography	- not industrial activities; - the results of these activities are mainly in stage of prototypes and potentially intellectual rights protected (these results are widespread and can be compiled, but this is not done in a systematic way, like e.g. craft works, some scene production, visual arts, etc.)
	Scene arts	Theatre-dance- circus- festivals.	
	Heritage	Museums-libraries- objects of archaeology- archives	
Branches of the culture	Visual and cinema production		- production activities orientated for mass production and multiplication; - results are protected by authors' rights.
	Television and radio		
	Computer games		
	Music	music production market - life music- organizations collecting royalty fees in the music field	
	Books and publishing	books publishing- magazines and newspapers publishing	
Creative branches and activities	Design	fashion design, graphic design, interior design, product design	- activities are not necessary orientated toward mass production and results can be by prototypes; - even results are protected by
	Architecture		

¹⁶ „Creative economics Europe“ (2006) („KEA European Affairs“ consulting agency (Bruxelles) collaborating with Turku economic university (Finland) and MKW Wirtschaftsforschung (Innsbruck, Saarbrücken, Munich)), „Executors resume“, p.1.

	advertising and marketing		authors rights also it can be protected by other intellectual property rights (e.g. Trade marks.); - creativity and creative society make influence on these activities not directly related to the culture.
Related activities	PC, MP3 players, data transfer technologies and equipment production		- these categories can not be described by narrow definition of CI. - It integrates other economic sectors dependent on the groups described above, such as information and communication sector, etc.

According to these researches, made by European Commission, the authors of this study name the following economic activities as **the research and activity field** of their program (according to the economic activity types classificatory)¹⁷:

- Architectural activity
- Creative arts
- Art equipment exploitation activity
- Scene staging activity
- Activity of services, characteristic to scene production
- Museum activity
- Activity of libraries and archives
- Exploitation of historical places and buildings, as long as alike places of touristic interest.
- Attractions and thematic parks' activity
- Other attractions and leisure organization activity
- Photography activity
- Production of movies, video films and television programs
- Art design of the made movies, video films and television programs
- Distribution of movies, video films and television programs
- Presentation of the movies
- Sound recording and publishing of music records
- Broadcasting of radio programs
- Preparing and broadcasting of television programs
- Advertising agencies activity
- Book publishing
- Catalogues and addresses' lists' publishing
- Newspaper publishing
- Magazines and periodical issues publishing
- Other publishing

¹⁷ Types of activity are presented not following the succession of clasificator's codes numeration

- Computer games publishing
- Other software publishing
- Computer programming activity
- Internet portals services activity
- Specialized designing activity
- Public relations and communications activity
- Social and humanitarian sciences: scientific researches and development activity
- Representing mass-media
- Other, involved nowhere else, professional, scientific and technical activity
- Education characteristic services activity

Comparing the above *table 1* with this list of types of economic activities we can clearly see, that such fields of creative economics that has priority in Europe **as *design or music***, aren't respected in Lithuania as separate groups of economic activity. One of the first tasks of National complex programme of „Lithuanian creative and cultural industries“ is to acquire a proper place for them in Lithuanian economic life.

Main directions of National Complex Programme development:

5. Promoting and raising of CI studies quality and availability;
6. Creating and developing the scientific researches, artistic-creative projects, necessary to raise CI potential,
7. Integration and collaboration of the CI sectors (art, science, studies, CI business and communities);
8. Strengthening CI infrastructure.

The most perspective directions of CI development:

- Creating and legalizing the system of the proper statistic data, distributing CI volume and parameters of activity.
- R&D and experimental projects development, which integrate art and cultural material into traditional branches of Lithuanian industry (design, etc.);
- Researches on the processes of culture consuming and contemporary consuming society in Lithuania;
- Researches and recommendations on the problems and social environment of creative industries' workers (protecting intellectual and authors' rights etc.)
- Formative processes of creative and local communities, also of art worlds and their impact on rising creative economy's potential.
- Formation of creative human capital and education system improvement.